

**Fil-Qorti tal-Magistrati (Malta)
Bhala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali**

Magistrat Dr. Donatella Frendo Dimech LL.D., Mag. Jur. (Int. Law)

Kumpilazzjoni Nru. 700/2015

**Il-Pulizija
(Spettur Rennie Stivala)
(Spettur Carlos Cordina)**

-vs-

**Roderick Borg, detentur tal-karta tal-identità numru 556682M;
u
Sebastian Zammit, detentur tal-karta tal-identità numru 457055M**

Illum: 9 ta' Mejju, 2023

Il-Qorti,

Rat l-akkużi miġjuba fil-konfront tal-imputati **Roderick Borg u Sebastian Zammit**, u cioe` talli:

F'Birżebbuġa, fix-xahar ta' Awwissu 2015, irrendew lilhom infushom kompliċi ta' serq u delitti oħrajn, b'xi mod li jkun, xjentement, għenu jew assistew lill-awtur jew lill-awturi tad-delitt/i fl-atti li bihom id-delitt/i ikun ġie/ġew ippreparat/i jew ikkonsmat/i, u cioe`:

- 1) f' serq ta' *container* bin-numru CAXU 9139325 mimli sigaretti minn ġewwa l-Freeport f'Birżebbuġa, liema serq huwa ikkwalfikat bil-persuna, lok u valur, u li l-valur tiegħu jaqbeż il-mitejn u tnejn u tletin ewro u tnejn u disgħin centezmu (€232.93);
- 2) f' serq ta' 1050 *master case* sigaretti, li fihom kien hemm 10,500,000 sigarett, li kienu ġewwa dan il-*container*, liema serq huwa ikkwalfikat bil-persuna, lok

u valur, u li l-valur tiegħu jaqbeż il-mitejn u tnejn u tletin ewro u tnejn u disgħin ċenteżmu (€232.93);

Lil Sebastian Żammit waħdu nakkuzah talli:

3) bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku sar ħati ta' reat li kellu jissorvelja li ma jsirx jew li minħabba l-kariga tiegħu hu kellu id-dmir li timpedixxi;

U billi fuq talba tad-Direttur Ġenerali tad-Dwana huma akkuzati wkoll:

4) talli fis-7 ta' Awwissu 2015, gewwa l-Malta Freeport Terminal, bil-komplicità u/jew bil-ko-operazzjoni ta' persuna u/jew persuni oħra, xjentement kellhom b'xi mod x'jaqsam fit-twarrib, depożt, ħabi u garr ta' **1,050 kaxxa b'10,000 sigarett, kull kaxxa, bla-dazju**, u dan bil-ħsieb li jiffrodaw lill-Gvern minn **dazji u taxxa** li jkun imisshom jithallsu fuqhom:

Dawn is-sigaretti, li l-importazzjoni u l-pussess tagħhom huma projbiti u/jew ristretti u/jew limitati, għandhom **Valur totali ta' €304,500.00, Dazju tas-Sisa dovut €1,666,875.00, kif ukoll Dazju ta' Importazzjoni u Taxxa fuq il-Valur Miżjud (VAT) li jammontaw għal €175,392.00 u €386,418.06** rispettivament, fejn liema dazji u t-taxxa dovuta fuqhom ma kienux imħallsa jew kawtelati.

Il-merkanzija in kwestjoni giet importata f'Malta fit-24 ta' Lulju, 2015 mal-vapur Northern Jasper bil-container CAXU 9139325.

Dan bi ksur tal-Artikli: 62 (a) (c) (e) (f) (g) (h) (i) (k), paragrafu (a) tal-*Proviso* tal-Artiklu 62, tal-Ordinanza tad-Dwana Kap 37, u kif ukoll tal-Artiklu 16 (1) (j) (n) tal-Kap 382 tal-Liġijiet ta' Malta.

Minħabba l-fatt li dawn is-sigaretti huma soġġetti wkoll għat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud, intalbet l-attenzjoni dwar proceduri oħra separati li jistgħu jittiehdu mid-Dipartiment konċernat fil-konfront ta' **SEBASTIAN ZAMMIT** u **RODERICK BORG** ai termini tal-Att Dwar It-Taxxa Fuq Il-Valur Miżjud Kap 406, tal-Liġijiet ta' Malta.

Kif ukoll fuq talba tad-Direttur Ġenerali tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud, huma wkoll akkuzati talli:

5) fis-7 ta' Awwissu 2015, gewwa l-Malta Freeport Terminal, bil-komplicità u/jew bil-ko-operazzjoni ta' persuna u/jew persuni oħra, xjentement kellhom b'xi mod x'jaqsam fit-twarrib, depożt, ħabi u garr ta' **1,050 kaxxa b'10,000 sigarett, kull kaxxa, bla-dazju**, u dan bil-ħsieb li jiffrodaw lill-Gvern minn **dazji u taxxa** li jkun imisshom jithallsu fuqhom:

Dawn is-sigaretti, li l-importazzjoni u l-pussess tagħhom huma projbiti u/jew ristretti u/jew limitati, għandhom **Valur totali ta' €304,500.00, Dazju tas-Sisa**

dovut €1,666,875.00, kif ukoll Dazju ta' Importazzjoni u Taxxa fuq il-Valur Miżjud (VAT) li jammontaw għal €175,392.00 u €386,418.06 rispettivament, fejn liema dazji u t-taxxa dovuta fuqhom ma kienux imħallsa u/jew kawtelati, u dan bi ksur ta' artikolu 80 ta' l-Att dwar it-Taxxa fuq il-Valur Miżjud.

Il-merkanzija inkwestjoni giet importata f'Malta fit-24 ta' Lulju, 2015 mal-vapur Northern Jasper bil-container CAXU 9139325.

Il-Qorti giet mitluba sabiex f'każ ta' sejbien ta' htija tikkundanna lill-akkuzati għal hłas ta' spejjez li jkollhom x'jaqsmu mal-hatra ta' esperti jew periti fil-proċeduri hekk kif ikkontemplat fl-Artikolu 533 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

Rat in-nota tal-Avukat Ġenerali tas-17 ta' Ġunju, 2019, permezz ta' liema baġhat lill-imputati biex jiġu gġudikati minn din il-Qorti bhala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali kif maħsub fis-segweni artikoli:¹

Fil-konfront ta' Roderick Borg u Sebastian Zammit -

- Fl-artikoli 17, 31 u 533 tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;
- Fl-artikoli 23A, 42(d), 267, 268, 269, 281(b), 279(b) tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;
- Fl-artikoli 62(a)(c)(e)(f)(g)(h)(i)(k), Paragrafu (a) tal-Proviso tal-Artikolu 62 tal-Ordinanza tad-Dwana, Kapitolu 37 tal-Liġijiet ta' Malta;
- Fl-artikoli 16(1)(j)(n) tal-Att dwar Dazju tas-Sisa, Kapitolu 382 tal-Liġijiet ta' Malta;
- Fl-artikoli 80 tal-Att Dwar it-Taxxa Fuq il-Valur Miżjud, Kapitolu 406 tal-Liġijiet ta' Malta;

U fil-konfront ta' Sebastian Zammit Waħdu

- Fl-artikolu 141 tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

Rat li l-imputati ma kellhomx oġġezzjoni biex il-każ jiġi hekk trattat.²

Rat l-atti u d-dokumenti kollha.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet finali tal-prosekuzzjoni.

¹ Fol.872

² Fol.873

Semgħet it-trattazzjoni finali mill-abbli difensuri tal-imputati.

Ikkunsidrat-

Preliminari

Illi din il-kawża giet assenjata lil din il-Qorti kif preseduta fil-21 t'Awissu, 2018 b' "Assenjazzjonijiet ta' Kawża" mogħti mis-S.T.O. Prim Imħallef Joseph Azzopardi.³

i. Illi nhar is-7 ta' Lulju, 2021, il-Qorti giet infurmata li l-imputat Borg ippreżenta rikors kostituzzjonali⁴ sabiex l-istqarrija tiegħu ma tintuzax f'dan il-proċediment. Peress li kien hemm kawża oħra pendent relatata ma dawn il-proċeduri li ma setgħetx tiġi deċiża jekk mhux flimkien ma sentenza f'din il-kawża, u wara li ttiehed konsiderazzjoni ta' ġurisprudenza riċenti in materia, ingħata digriet minn din il-Qorti fejn għar-raġunijiet hemmhekk mogħtija, ġie deċiż li dik l-istqarrija ma kellha jkollha ebda piż probatorju. B'hekk iż-żewġ proċedimenti setgħu jissoktaw biex jiġu finalment determinati.⁵

Din l-istqarrija qatt ma giet traskritta u b'hekk kienet għadha tinsab biss fuq CD oriġinarjament esibit a fol.467.

ii. *Letter to Prosecute*

Imiss jiġi trattat il-punt sollevata mill-abbli difiża li l-*letter to prosecute* li nħarget mid-direttur tad-Dwana ma ġiex konfermata bil-ġurament u għalhekk ma tistax titqies bi prova bil-konsegwenza li l-proċeduri huma nulli.

Il-Qorti assolutament ma tistax taċċetta dan l-argument tenut kont li l-iskop tal-*letter to prosecute* iservi limitatament u esklussivament l-għan biex permezz tagħha jinbdew proċeduri kriminali kontra persuni speċifiċi. Il-*letter to prosecute* ma tista' qatt titqies li hi evidenza tal-merkanzija li ssir riferenza għaliha fiha.

L-artikolu 76 tal-Ordinanza dwar id-Dwana jipprovdi:

76. (1) Proċedimenti dwar xi reat kontra din l-Ordinanza u kull proċediment biex tingabar xi penali pekunjarja jew mod ieħor taħt din l-Ordinanza għandhom jinbdew minn jew f' isem il-Kummissarju.

³ Fol.731

⁴ Fol.1057 et seq

⁵ Fol.1117-1118

Dak li jikkostitwixxi l-evidenza, il-prova ta' reat hu **biss dak li jirrizulta mill-atti proċesswali u xejn aktar**; ma jinkludix il-*letter to prosecute*. L-ammonti indikati fil-*letter to prosecute* ma jimpingux fuq il-mertu tal-imputazzjonijiet. Ma jfissrux li jekk xi valutazzjoni jew ammont huma skorretti dan awtomatikament jissarraff fi stat li r-reat addebitat ma sarx. Mill-banda l-oħra, ma jagħmel ebda sens u Alla ħares kien hekk, li l-provi jsiru permezz ta' dak li hemm mnizzel fil-*letter to prosecute*. Huma l-fatti msarrfa fi provi skond ir-regoli ta' proċedura penali li jissarfu f' evidenza u mhux dak li tiddikjara *letter to prosecute*.

Finalment hi l-liġi stess, bl-artikolu 627 tal-Kodiċi t'Organizzazzjoni w Proċedura Ċivili, li tikkontradixxi dak li jsostnu l-imputati meta jinsistu li l-*letter to prosecute* tad-dipartiment tad-Dwana kellha tiġi awtentikata:

627. Id-dokumenti msemmijin hawn taħt huma ammissibbli bi prova bla ma tkun meħtieġa ebda prova oħra tal-awtenticità tagħhom, hlied dik li tidher minnhom infishom, u jippruvaw dak li jkun fihom, sakemm ma jiġix ippruvat il-kuntrarju:

(a) l-atti tal-Gvern ta' Malta, iffirmati mill-Ministru jew mill-kap tad-dipartiment li minnu jkunu ħarġu, jew, fl-assenza ta' dan, mid-deputat, assistent jew uffiċjal ieħor li jiġi warajh fil-grad, awtorizzat li jiffirma dawk l-atti

Fil-każ in deżamina l-*letters to prosecute* rispettivi jgħibu l-firma ta' "*Joseph P. Brincat Direttur Ġenerali (Dwana)*"⁶ li ġew preżentati minn Joe Borg bil-ġurament tiegħu nhar it-23 t'Awissu, 2015.⁷

Issir riferenza għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali **Il-Pulizija vs Carmel Mallia** li trattat is-sinifikat u funzjoni tal-awtorità għall-proċediment tal-Avukat Ġenerali. Din is-sentenza issib applikazzjoni għall-fatti ta' dan il-każ ġaladarba hawn ukoll si tratta t'awtorità għal proċediment. Fil-każ citat id-difensur tal-imputat sostna li d-dokument li ipproduċiet il-prosekuzzjoni mahruġ mill-Attorney General, ma kienx attendibbli, għaliex tonqos il-prova ta' l-awtenticità tiegħu:⁸

Skond l-art.56(2) Kap.163, ebda proċediment bħal dak tal-każ preżenti ma jista' jinbeda mingħajr il-permess ta' l-Attorney General.....

Dak id-dokument fil-korp tiegħu jagħti s-sanzjoni għal dawn il-proċeduri, bid-dettalji meħtieġa u jgħib iffirma "L.Galea", bil-kliem taħtha "Attorney General". Ġie esibit mis Supretendent De Gray fit-rapport ġuramentat tiegħu fl-iniżju tal-istruttoria, fejn qal li kien qed jesebixxi l-awtorizzazzjoni tal-Attorney General:

Issa l-art 627 tal-Kap.15 Edizzjoni Riveduta (magħmul applikabbli għall-proċeduri kriminali bl-art.513(b) tal-Kap.12) jgħid hekk:.....

⁶ Dok.JB1 u JB2 a fol.11 u 12.

⁷ Fol.9

⁸ Per Onor. Imħallef William Harding, Deċiża 2 t'Ottubru, 1954

Ma jistax ikun hemm dubbju li dokument, maħruġ għall-finijiet tal-liġi fuq imsemmi mill-uffiċjal li hu l-kap tad-dipartiment legali tal-Gvernjaq' taħt id-diċitura "att tal-Gvern", u bħala tali ma jeħtieġ ebda prova ta' l-awtentità tiegħu stess, ħlief dik li tidher minnu nnifsu, u jikkostitwixxi prova tal-kontenut tiegħu sa prova kuntrarja:

Issa "ex visceribus" tad-dokument stess jidher li hu jagħti l-permess għal dawn il-proċeduri, u li hu firmat mill-Attorney General. Prova oħra ta' l-awtentità l-liġi ma tirrikjedix f'każ simili. Għalhekk dak id-dokument jipprova li kien hemm il-permess preskritt mill-liġi, u ebda prova kuntrarja ma saret:

L-eċċezzjoni għalhekk mhijjex fondata".

iii. Illi din il-kawża tmexxiet flimkien ma kawża oħra fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Malcolm Zammit et**. Diversi kienu l-istanzi fejn saru verbali biex provi li ġew esibiti f'dawk il-proċeduri jkunu jiswew bi prova fil-proċeduri **Il-Pulizija vs Roderick Borg et** u *vice versa*:

a). Fl-4 ta' Settembru, 2018, insibu verbal li jerga' jfakkar li din il-kawża kienet qed tinstema sa mill-bidu nett kontestwalment ma dik fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Malcolm Zammit u Christopher Calleja** u għalhekk l-evidenza w ix-xhieda fi proċediment wiehed tghodd daqs li kieku instemgħet u/jew nġiebet fil-proċediment l-ieħor.⁹ Dan salv ir-regola li dak li jgħid ko-imputat ma jiswiex bi prova kontra ko-imputat ieħor.

b). Aktar qabel fis-7 ta' Jannar, 2016, il-verbal juri li ġie kien registrat qbil bejn il-prosekuzzjoni w d-difensuri tal-imputati li **Dok.MB, Dok.MBE u Dok.MB1** sa **Dok.MB4**, esibiti minn Dr. Martin Bajada, kellhom japplikaw anke għall-proċeduri **Il-Pulizija vs Malcolm Zammit et**.¹⁰ Dak l-esibit, *hard drive* bil-filmati mehuda minn *cctv footage* fil-Malta Freeport¹¹ (aktar il-quddiem riferit bħala 'MF') u mmarkat minn Bajada bħala **Dok.MB1**, sussegwentement ġie registrat bħala l-esibit tal-Qorti numru **KA14/16**.¹² Dawn il-filmati ngabru minn Bajada minn fuq is-sistema tal-Freeport.¹³

c). Issa esibit flimkien ma Dok.MB1 bħala **Exhibit No. KA14/16**, hemm *hard drive* mmarkata **Dok.MB4** li tikkontjeni filmati mehuda minn Techworld fil-Hamrun li għalihom jirreferi r-rapport Dok.MB.¹⁴ Dawn il-filmati jirrigwardaw

⁹ Fol.733

¹⁰ Fol.213

¹¹ Fol.246-247

¹² Vide Elenku ta' "Ogġetti Miġjuba fi-Kumpilazzjoni" (qoxra tal-proċess *tergo*). Vide ukoll il-Verbal tas-7 ta' Jannar, 2016 a fol.213 u kopja a fol.1A annessa mal-proċess. Vide wkoll fol.257 et seq.

¹³ Fol.215 u Fol.223 ta' **Dok.MAE**

¹⁴ Fol.248-252

attività f'hanut il-Ħamrun bejn l-1 u t-8 t' Awissu, 2015, u għalhekk bl-ebda mod ma jittratta l-filmati mehuda mill-Freeport. Jingħad ukoll li l-Qorti ser tiskarta għal kollox din l-evidenza (Dok.MB4) għal darbha ma tinċidi bl-ebda mod fuq dak li seħħ fil-Freeport nhar is-7 ta' Awissu, 2015.

iv. Kawża oħra relatata hi dik fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Patrick Pace (Kump. Nru.906/15)** li għad ta' dokumenti preżentata fiha, fosthom ir-relazzjoni *tas-scene of crime officers* li titratta s-sejbien ta' vetturi b's-sigaretti tal-istess marka bħal dawk indikati fuq *l-invoice* esibita li ġew elevati minnhom flimkien ma numru ta' *lifters*, ġew preżentati formalment f'dawn l-atti.

v. Minbarra dan ġiet esibita Kopja tal-Proċess Verbal Nru. 831/2015 redatt mill-Onor. Maġistrat Dr. Gabriella Vella ġiet esibita f'dawn l-atti¹⁵ bil-process verbal oriġinali jkun esibit fl-atti tal-proċediment **Il-Pulizija vs Malcolm Zammit et.**¹⁶

vi. Jiġi wkoll sottolinejat li esibiti fl-atti ta' din il-kawża hemm il-filmati **interi** u għalhekk dawn dejjem kienu disponibbli fl-intir tagħhom għall-partijiet; din hi l-*hard disk* esibita bħala **Dok.MB1**¹⁷ li ngħatat l-**Exhibit Number KA14/16**.¹⁸ Il-proċess iżda jikkontjeni *abridged version* ta' dak il-filmati li tinsab fuq CD mmarkata bħala **Dok.MB2**¹⁹ liema verżjoni tiffoka fuq il-mumententi li skond il-pulizija kellhom rilevanza: senjatament il-ħruġ u d-dhul tal-container u tat-truck (refrigerated van) abjad li ser issir riferenza għalihom aktar il-quddiem.

vii. Riferenza li ssir minn xhieda għal trakk/*truck* jew *refrigerated van* huma referenzi għal van abjad li jidher isegwi it-*trailer*/ *ziemel* li fuqu ġie mgħobbi il-*container* u li ġie misjuq il-barra mill-MF biex sussegwentement reġa' ddaħhal il-MF.

viii. Sakemm mhux indikat mod ieħor, kull fejn f'dan il-proċess isir riferenza għal Malta Freeport, din hi riferenza għal Malta Freeport Terminals (aktar il-quddiem riferit bħala 'MF').

Il-Provi

I. L-investigazzjoni tal-Pulizija

¹⁵ Fol.213A

¹⁶ Fol.181B

¹⁷ Fol.213; Verbal tas-7 ta' Jannar, 2016.

¹⁸ Verbal a fol.213. Xiehda Bajada 246-247. Rapport a fol. 257-259

¹⁹ Fol.260

L-Ispettur Rennie Stivala iddeskriva dak li wassal għall-investigazzjoni li ppreċediet dawn il-proċeduri. Gie mgħarraf li kif Alex Montebello, is-CEO tal-Malta Freeport Terminals Limited, irċieva irċieva rapport dwar serq ta' container: "Għaldaqstant kien talab illi jsiru checks fis-sistema tal-audio viziva li għandhom tal-cameras. Marru lura fis-server Effettivament kien irrizulta illi fis-sebgha ta' Awissu tal-elfejn u hmistax (07/08/2015) għal habta tan-nofs siegħa ta' wara nofs in-nhar kien daħal trakk tal-burdnar biex iħott container ta' lewn blu ġewwa l-Freeport u dan minflok ħareġ wara li hattu, jidher fuq il-cameras li mar f'lokazzjoni oħra fejn gie reach stacker, hdejh qabad container tal-erbghin (40) ta' kulur is-sadid ta' kulur orangjo hekk mitfi, dan il-container kellu n-numru CAXU9139325. Dan għabbilu dan il-container tal-erbghin fuq it-trakk. Dan it-trakk tal-burdnar deher japrowcja il-gate minn fejn joħorġu l-containers, approwcja l-gate number three (3) minn fejn f'dak iz-zmien kienu joħorġu l-containers **il-battala** wara li tkellem ma' uffiċjali tad-Dwana u anka tas-sigurtà tal-Freeport corporation li deheru kien hemm fuq il-post jidher li dan **il-container thalla joħroġ**..... Jekk nghaddu għat-trakk illi jidher diehel dana fil-filmat sur Maġistrat l-ewwel deher diehel trakk abjad, mhuwiex iz-ziemel li qieghed bil-container, huwa trakk kbir li jgorr il-merkanzija bil-kaxxa magħluqa, jidher trakk abjad diehel illi min-number plate tiegħu stajna nitilghu għal persuna li huwa rregistrat fuqu rregistrat fuq George Zammit magħruf bħala tal-qus numru tal-karta tal-identita` 717150 (M) li jirraprezenta jidher f'isem il-kumpanija magħrufa bl-istess laqam l-indirizz uffiċjali ta' dan in-negozju Triq il-Helsien, Hal-Qormi. It-trakk jidher, it-trakk li jidher diehel kien misjuq minn persuna li dak il-hin ma ġiex iddentifikat pero' magenbu deher Christopher Calleja..... Gie iddentifikat il-persuna li kienet qed issuq ittrakk tal-burdnar illi huwa Malcolm karta tal-identita' 575979...".²⁰

Bhala uffiċjal tad-dwana li avvicina lix-xufier tat-truck l-abjad kien Sebastian Zammit filwaqt li l-operatur li opera r-reach stacker kien Roderick Borg.

L-ispettur ikompli li sab il-container fl-istess post minn fejn kien ittiehed u minn scan li għamli d-Dwana deher mgħobbi kif kien originarjament. Izda jkompli "il-container instab b'sigill bl-istess numru u ta' l-istess kumpanija tas-sigill li kien wasal bih Malta u stajna nirrelevaw dan il-għaliex id-Dwana minhabba li kellhom informazzjoni biex izommuh taht għajnejhom kienu iccekjaw is-sigill mal-wasla tal-container malli nizel fuq il-bitħa tal-Freeport pero` infurmawna wkoll illi l-kulur kien inbidel jigifieri s-sigill kien tpogga wara u dan hija haġa evidenti wkoll anka minhabba il-fatt fuq dak li għadni kif xehedt illi fil-filmat kif jidher li kif inhu diehel il-container wara li ħareġ u reggha daħal il-bieba tal-container tidher qed tinfetah mal-wasla tal-container fil-Freeport jigifieri ma setax kien hemm sigill jigifieri dan is-sigill reggha tpogga once li l-container daħal fil-bitħa. Once li l-container ftahnih instab go fih li kien

²⁰ Fol.471-472

*hemm hames (5) pellets daqs ta' pellets normali biex niftehmu tal-injam moghbijin bil-gebel tal-franka fuqhom u dawn il-gebel tal-franka kienu mdawwrin bi shrink wrapping tal-plastic."*²¹

L-Ispettur Carlos Cordina, xehed kif fil-bidu gew mitkellma, inkluz bhala suspettati, diversi ufficjali minhabba **nuqqas wiehed wara l-iehor** li gew nnotati mill-filmati.²² Mill-investigazzjonijiet rrizulta li l-container in kwistjoni qatt ma gie registrat fir-rekords tad-Dwana meta "*l-unika persuna li setgħa jniżżel fil-karta lil dan il-container kien l-imputat Sebastian Zammit, kif ukoll irrizulta li mill-filmatijidher jiltaqa' ma Christopher Calleja*".²³ Il-lista relattiva kien ikun fiha l-firma tal-ufficjal inkarigat maġenb kull *entry*.²⁴ Riprodott, filwaqt li jikkonferma d-dettalji mogħtija mill-kollega tiegħu Stivala, jsemmi wkoll li l-container gie mqiegħed fuq mizien w nstab li, minn 20 tunnellata li kien jizen originarjament, spicča b'piż ta' 6 tunnellati biss.²⁵ Il-knaten gebel tal-franka kienu fuq tlett *pallets*.²⁶

II. Proċeduri ta' Kontroll u Sigurtà li Nqabzu rigward it-trailer, misjuq mill-burdnar u ko-imputat Malcolm Zammit, u trakk abjad misjuq minn missier Malcolm Zammit.

(a) Xiehda t' Ufficjali tal-Malta Freeport Terminals Limited u mill-Malta Freeport Corporation

²¹ Fol.473

²² Fol.162-164

²³ Fol.165

²⁴ Fol.166

²⁵ Fol.676

²⁶ Fol.653

Dr. Duncan Borg Myatt, Direttur *HR Legal Insurance and Health Safety* fil-Malta Freeport Terminals Limited, taha r-retroxena dwar dak li wassal sabiex isir ir-rapport lill-Pulizija. Wara li Alex Montebello, Kap Eżekuttiv, informah li seta' kien hemm *container* li nħareg irregolarment mill-MF, inkariga lil *IT section* biex jaraw mis-*CCTV footage* il-movimenti tal-*containers* fil-ħruġ w dhul mill-*Gate*. Ġie nfurmat li kien hemm *container* partikolari li fis-7 t'Awissu, 2015, inħareg mill-MF mhux skond is-sistemi u cioe` ma ġiex ċċekkjat mis-*security* u **ħareġ mill-Lane tal-vojt meta skond ir-rekords kien mimli; tant li f'dan il-każ il-container kien dikjarat għal transshipment li jfisser li qatt ma kellu johroġ mill-MF.**

L-analizi tal-filmat żvelat **min kien l-operatur** in kwistjoni. Spjega kif l-operatur ikun jaf fejn irid jiżvolgi xogħolu għaliex fuq l-LXE²⁷ jircievi messagg mill-Control Tower tal-Head Office li jindikalu fejn irid imur u xi jrid jgħabbi w iħott u fejn hi l-pożizzjoni li jrid ipoġġi il-*container*.²⁸ Sar magħruf li dan **kien qed jaħdem f'sezzjoni totalment differenti** minn dik li kellu jkun qed jaħdem fiha: "li kien jinteressana kien li għabba *container* li **qatt ma kellu ordni**, informazzjoni biex jgħabbi dak il-*container*.²⁹Dan il-*container* partikolari qatt ma harget ordni mis-sistema tagħna,qatt m'hu suppost ħareġ, u qatt m'hu suppost għabba u filfatt mic-*CCTV cameras* li rajna aħna **l-operator jidher car gej minn fejn kien qed jaħdem għal sezzjoni totalment oħra....totalment differenti, jiltaqa' ma truck li wara rrizulat li qatt m'hu suppost kellu jidhol u lanqas taha l-cards biex jidhol, jigifieri kontra l-proċeduri tas-*security wkoll, jiltaqa' u jgħabbi container u jerga' jmur f'postu.*"³⁰**

L-operatur impjegat tal-MF ġie **identifikat mill-punch card number**: "Kull operator ikollu *PC number*...rajna *l-punch card number* assenjat ma dik il-biċċa *equipment*, għax aħna kif jidhol impjegat u jippunchja u l-impjegat jiġi assenjat ma kull biċċa *equipment*, rajna li dak l-impjegat għamel *log on u log off* meta l-impjegat jippunchja **toħroglu chit fejn irid imur**. Issa meta jmur fuq *l-equipment* irid jerga jagħmel *log on u log off* għal sistema ta' *incentive u hlasijiet ta' allowances, idahhal in-number tiegħu* biex is-sistema tgharfu biex any *allowances* jithallas bihom hu u kemm ukoll il-*log on u l-log off* ta' dan l-individwu fuq dik il-biċċa *equipment* tul dak il-hin kollu li ġie wzat....**jirrizulta li qatt ma telqu l-equipment**". L-operatur in kwistjoni kien l-imputat **Roderick Borg**.³¹

Mir-ritratti a fol.113-121 (115-121), Borg Myatt identifika wkoll t-*truck/refrigerated van* abjad li daħal il-MF kontra l-proċeduri w iltaqa' mal-

²⁷Tip ta' *handheld radio technology equipment*

²⁸ Fol.152-155

²⁹ Fol.152-153

³⁰ Fol.154

³¹ Fol.155

operatur. Jispjega li l-proċeduri stabbiliti kienu jirrikjedu li kull vettura li tidhol, anke tal-aġenti, kellhom juru l-visitor's card, jiġi registrat isimhom u kunjomhom mas-security tal-Gate imbagħad biss jithallew jidhlu. Fil-każ tax-xufier tat-*truck/refrigerated van* ma sar xejn minn dawn il-proċeduri ta' sigurtà, la fid-dhul u lanqas fil-hruġ tiegħu.³² Irrizulta li dan it-*truck jappartjeni* lill-burdnara Zammit fejn kif intqal Malcolm Zammit jinsab ko-akkużat bl-istess imputazzjonijiet bhal dawk addebitati lill-imputati odjerni. Mill-filmati deher li **ma saru l-ebda verifiki skond kif stipulat għaliex il-container għadda mingħajr ma gie verifikat minn hadd, bit-truck wieqaf eżatt wara l-container.**³³

Karol Muscat, Deputy Senior Security Officer mal-Malta Freeport Corporation, jixhed li fis-7 t'Awissu, 2015 fis-Shift D kienu sittax il-ruħ, fosthom l-ko-imputat Christopher Calleja.³⁴ Is-senior tiegħu, Anthony Chetcuti informah li biddel lil Calleja minn fejn kien stazzjonat fil-*patrol van fuq talba tal-istess Calleja* għax qallu li kellu l-morliti.³⁵ Jispjega l-proċedura mhaddma fil-MF u konsegwentement, b'riferenza għal dak li sehh fil-każ in deżamina, il-passi kollha li ngabżu mill-imputati odjerni w l-ko-imputati biex seta' jinhareg il-container in kwistjoni minn ġewwa l-MF:

- *Lane 1: Container* vojt tiftaħlu l-bieba biex jiġi aċċertat li tassew vojt. Tiġi scanned il-card tax-xufier u jinkitbu d-dettalji tal-pass, isem ix-xufier, numru tat-truck u jiġi assigurat li n-numru tal-container jaqbel;
- *Lane 2:* minn fuq *Lane 2* jidhlu vetturi u trakkijiet tal-kuntratturi. L-uffiċjal tas-sigurtà jiehu l-card tax-xufier, tiġi scanned, jara li taqbel u wara li jara għandux xi haġa x'jiddikjara, jdahhlu;³⁶
- *Lane 3:* Jgħaddu wkoll vetturi u trakkijiet tal-kuntratturi kif ukoll *containers vojta*. Meta vettura tkun hierġa s-security jiehu scan tal-card u jiftaħlu l-bagoll.³⁷ Bħala dettalji s-security għandu jiehu il-pass, jikteb isem ix-xufier u jiċċekkja li l-pass jaqbel mal-persuna. Jiehu wkoll in-numru tat-truck.

Vojt biss joħroġ minn fuq Lane 3.³⁸ F'każ li container ikun hierġ, jeħodlu l-pass, jara li l-container jaqbel mal-pass u jekk hu vojt għandu jiftħu biex jaċċerta

³² Fol.156

³³ Fol.157-158

³⁴ Fol.80

³⁵ Fol.82-83

³⁶ Fol.85

³⁷ Fol.86

³⁸ Fol.87

li hu vojt. **Għandu jara li tad-Dwana ikun xhud miegħu x'hin johrog il-container.**³⁹

- *Lane 4: johorġu containers mimlijin minn fejn hemm l-scanner. Minflok jinfetaħ il-container jigi ċċekkjat is-sigill.*

Għaraf lil ko-imputat Calleja bħala l-uffiċjal tas-sigurtà li, fir-ritratti⁴⁰ esibiti, deher iwaqqaf u jkellew lix-xufier tat-trailer. Mill-filmati murija lilu **fl-ebda hin ma jidher li ha l-card tax-xufier biex tigi scanned.**⁴¹ Izda fir-rigward ta' vetturi, trakkijiet u burdnara oħra li deheru hierġin fil-filmati, **għall-kuntrarju ta' dak li seħħ mat-trailer, Calleja mexa mal-proċedura w hadilhom il-card u din giet scanned!**⁴²

Dan gie **konfermat mill-Qorti** stess li ezaminat b'reqqa il-filmati esibiti.⁴³

Dwar il-vann li kien qed jinstaq wara l-container, jgħid li normalment jithalla **spazju ta' xi metru** biex il-bieba tal-container tkun tista' tinfetaħ sabiex jigi aċċertat li l-container ikun tassew vojt.⁴⁴ Mill-filmati meħud minn naħa ta' wara tal-container – kif anke juri il-filmati intestat 360 CUSTOMS⁴⁵ - "l-bieba ma dehrinx tinfetaħ...suppost kull container li johrog irid tinfetaħu l-bieba u jiċċekkja ruhu.....jaraw li hu battal".⁴⁶ Jixhed "Hadd ma' gie jghidli lili li hemm container li ma'jistax jifthu jew fih xi haġa."⁴⁷ Mill-filmati deher li wara li s-security Calleja għadda minn hdejn it-truck daħal fil-kamra tiegħu bit-truck johrog warajh "**Dak it-trakk baqa' hiereġ mingħajr ma' gie ċċekkjat u skenjat, la x-xufier u la xejn**".⁴⁸

Fl-aħħar filmati li gie muri lil Muscat, jidher il-container reġa' diehel lura il-MF bis-security li jdaħħlu lura il-MF ikun l-istess uffiċjal Calleja fejn dan jidher jersaq lejn il-bieba "*Jiftahha ftit, qisu pied, u jagħlaqha..... Skond dak il-filmati li wrejtni inti, l-bieba nfethet ftit, u aħna mitlubin biex il-bieba nifthuha aktar*". Muscat itemm ix-xhieda tiegħu billi jsostni li, milli ra mill-filmati, **Calleja naqas milli jimxi mal-proċeduri kollha w mhux qabeż biss xi waħda jew tnejn:** kellu jieħu

³⁹ Fol.86

⁴⁰ **Dok.RS1** a fol.115-118. Vide ukoll verbal a fol.79

⁴¹ Fol.89

⁴² Fol.91

⁴³ Fol.260 **Dok.MB2**

⁴⁴ Fol.93

⁴⁵ AVI: [8.1]2015-10-22_22-01-57(1)

⁴⁶ Fol.95

⁴⁷ Fol.96

⁴⁸ Fol.97

d-dettalji tat-truck u ma hadhomx; jikteb isem u kunjom il-burdnar u ma tnizzlux. Lanqas gie scanned il-pass kif kien dovut li jagħmel.⁴⁹

Dwar l-azzjoni żbrigattiva magħmulha minn Calleja hekk kif il-container iddaħħal lura, jingħad li l-Qorti kkonstatat kemm fil-fatt **Calleja agixxa b'harba!** Deher biċ-ċar li Calleja bilkemm lahaq resaq viċin il-bieba li ma reġax dar lura. Bil-mod kif tbexxqet il-bieba minn Calleja, il-viżwali setgħet kienet biss tar-rokna tat-tarf ta' wara tal-container! **Qatt ma seta' jiġi verifikat il-kontenut tiegħu bil-mod kif infethet il-bieba;** fuq dan il-Qorti għandha ċertezza assoluta!! Il-filmata in kwistjoni – fil-ħin tal-14:30 u 59:18 tal-filmata - jnehhi kwalunkwe dubbji fir-rigward!

Stephen Calleja, *Operations Manager* mal-Malta Freeport Terminals, spjega li wara li l-MF ikunu rċevew informazzjoni mingħand is-shipping line, jippjanaw il-cargo li jkun fil-containers fil-bitha. Meta jidhol il-vapur jiġi proċessat u l-containers jitgħabbew skond l-istruzzjonijiet li jkunu ngħataw u cioe` skond id-destinazzjoni tagħhom. Dawn jiġu stacked fil-bitha skond next port of discharge u jitgħabbew skond il-loading instructions. Imbagħad ikun hemm merkanzija intiza għas-suq Malti kif ukoll merkanzija mis-suq Malti għall-esportazzjoni.⁵⁰ Jispjega li x-xogħol għall-lokal jiġi stacked għalih. Il-burdnar ikun jaf kif irid jaqbad il-container malli jidhol mill-gate checkpoint, wara li jsir il-proċessar tad-dokumentazzjoni li jkollu f'idu, dan jgħaddi għand is-security u jurih id-dokumenti. Hemm jingħata chit li fuqha jkun hemm indikazzjoni tal-container number u l-area li għandu jgħabbi l-container minnha.

Fil-bitha jkun hemm operatur li jgħarraf il-batch number⁵¹ li bih jiġu individwati it-trakkijiet nterni tal-burdnara. Għalhekk meta container irid jinħareġ mill-MF, irid l-ewwel jiġi inputted fit-Terminal Operating System (TOS) u jittella' fuq il-lista bhala pending job. L-Equipment Control Section jagħtu numru li jikkorrispondi mal-container number lil dak l-equipment (reach stacker⁵²) li għandu jmur jiġbor il-container biex jitgħabba u dan jintwera` fuq il-job list tal-Equipment Operator.⁵³ Malli l-container jiġi identifikat, l-operatur iħottu jew jgħabbih skond il-każ u jikkonferma x-xogħol li jkun sar minnu fuq it-TOS. Isegwi li **jekk ma jitlax messagġ fuq il-monitor (RDT), l-operatur ma għandux għalfejn jaqbad il-**

⁴⁹ Fol.98-100

⁵⁰ Fol.24-25

⁵¹ It-traskrittur erronjament indikata bhala 'bat' number

⁵²https://www.google.com/mt/search?q=reach+stacker&tbm=isch&ved=2ahUKEwjzfwupnyAhXMs6QKHc5YCBwQ2-cCegQIABAA&oq=reach+stacker&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgQIABBDmgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEOgQIlxAnOgQIABADOGgIABCABBCxAzoLCAAQgAQQsQMqgWfQ0MQCWIPUAmDu4AJoAHAAeACAAZABiAGACZIBBDExLjKYAQCgAQGqAQtd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=yKALYeSJLcznkgXOsaHgAQ&bih=657&biw=1366

⁵³ Kull reach stacker għandha Radio Data Terminal (RDT) li fuq l-screen tiegħu tidher kull biċċa xogħol li trid tinħatt jew titgħabba mill-area partikolari.

container. F'każ li l-operatur ibiddel il-*location* tal-*container* irid jagħmel *update* fis-sistema.⁵⁴ F'każ li *container* jitgħabba fuq *truck* hażin u/jew jintefa' f'pożizzjoni hażina, il-*yard inventory clerks* (li xogħolhom hu jicčekkjaw it-*terminal* billi jsiru *stack checks*), jiġbdu l-attenzjoni tal-Equipment Control Section. Is-sistema intera, id-*database*, hi *audited* li tippermetti li tiġi *recorded* kull bidla li sseħħ.⁵⁵

Dwar il-każ in deżamina kien ġie nfurmat minn Hein Chetcuti biex, minn fuq *footage* muri lilu, jara jidentifikax il-*reach stacker* u cioè l-*equipment* li jintuża biex jaqbad il-*container*. Dan kien *reach stacker 67 Sany*⁵⁶ liema *stacker* kien assenjat fi *stack area R* iżda mill-filmata deher li kien fl-*area XD*. Mis-sistema ma rriżultat l-**ebda ordni** biex dak l-*stacker* jagħmel xi xogħol fl-*area XD*. Dan l-*stacker* kien qed jiġi misjuq minn **Roderick Borg**⁵⁷ kif rriżulta mid-*deployment records* kif ukoll mill-*punch card* u *pin number* tiegħu li jridu jiddaħħlu fid-*database* biex jintuża l-*equipment* u cioè l-*stacker* partikolari.⁵⁸ Mill-*footage* l-*stacker* deher **jgħabbi l-*container* fuq *truck* li kien qed jistenna mingħajr ma kienet ingħatat xi struzzjoni simili**. Innota wkoll ir-*refrigerated van* l-abjad jieqaf in-naħa fejn hemm l-*Engineering (department)* u **baqa' jsegwi it-*truck* lejn il-*gate***.

Immagini li anke din il-Qorti tikkonfermahom kif ser jiġi muri aktar il-quddiem.

Spjega kif il-proċedura tirrikjedi li, *truck* li jkun hieieg il-barra mill-MF b'*container*, għandu jieqaf hdejn is-*security* fejn jiġu verifikati d-dokumenti relattivi **flimkien ma ufficjal tad-Dwana** li f'dan il-każ kien Sebastian Zammit.⁵⁹ Mill-filmata li ġie muri, ra "*lix-xufier jinzel mit-truck, mar għal fejn il-wara tat-truck, reggha daħal lura u saqu kemm it-truck u kemm il-vann saqu wara xulxin*". **It-*truck* hareg mill-linja dedikata għall-ħruġ ta' *containers* vojta** iżda minn informazzjoni li għandha l-MF **il-*container* kien għadu sigillat**.⁶⁰ Is-sigill generalment ikun *tax-shipper*⁶¹ filwaqt li "*Il-vojta jridu jkunu niftuhom halli jiġu ccekjati u jkunu bla sigilli*"⁶².

Meta joħroġ *container* vojta ma jsir ebda skambju ta' dokumenti iżda kull ma jkun hemm il-*gate out pass* li s-*security* tal-MF jikteb li hareg u x'hin hareg. Kieku

⁵⁴ Fol.25-27

⁵⁵ Fol.27-28

⁵⁶ It-transcriber tikteb *Lead Stacker 67 Sonny*

⁵⁷ Fol.28

⁵⁸ Fol.28-29

⁵⁹ Fol.29-30

⁶⁰ Fol.31

⁶¹ Fol.34

⁶² Fol.36

container ikun mimli, ikun irid imur fuq *Lane* ieħor fejn il-fizzjal tad-Dwana jiċċekkja d-dokumenti u s-*security* jiċċekkja minn naħa tiegħu ukoll⁶³ Il-burdnar jinħtieg *pass* biex jidhol il-MF li jiġi preżentat fis-*security gate* u jiġi *logged* fis-sistema. Jiġi sottolinejat li din is-sistema uriet li l-ko-imputat Malcolm Zammit, burdnar, daħal u ħareg mill-MF.⁶⁴ Jeżistu anke *logs* li juru movimenti ġewwa l-MF biex jiġi aċċertat fejn mar min ikun daħal il-MF. Ma hemm l-ebda metodu ieħor kif wieħed jidhol il-MF jekk mhux bil-*pass*.⁶⁵

Għalhekk kull haddiem, uffiċjal u burdnar kien konsapevoli tal-fatt li l-*container mimli* suppost ħareg mill-*Lane 4*!!⁶⁶ L-uffiċjal tad-Dwana kien jaf li *containers* mimlija u cioe' dawk li jkunu sigillati bħal ma kien il-*container* in kwistjoni, kellhom jiġu ċċekkjati minnu. Bastjan Zammit dan **ma għamlux u ppermetta t-trailer bil-container għadu bis-sigilli johrog bla ebda verifika minn Lane li minnha johrog il-vojt!**

Hein Chetcuti, *Corporate Services Manager* fil-Malta Freeport Terminals, taha stampa tal-investigazzjoni nterna li giet kondotta minnu w uffiċjali oħra inkluż l-analizi li sar tal-*footage* minn fuq *cctv cameras* madwar il-MF. Minn dik l-analizi rrizulta li kien hemm numru ta' proċeduri li ma ġewx segwiti biex *container* jinħareg u jerga' jiddaħhal mingħajr ma seħħ l-iskrutinju dovut.

⁶³ Fol.35

⁶⁴ Fol.36.

⁶⁵ Fol.37

⁶⁶ Fol.347-398: **Sandro Caruana**, *security* mal-MF, xehed li fis-7 t' Awissu kien xogħol *afternoon*. Muri r-ritratti esibiti spjega kif inhuma mqassmin il-*lanes*. Fix-shift miegħu kien hemm Antoine Camilleri, persuna oħra w l-imputat. Ix-xhud jagħti konferma shiħ lil dak li xehdu Fiteni u Montebello dwar proċeduri li għandhom isehħu minn uffiċjali ta' sigurtà fil-każ ta' dhul jew hrug ta' *containers* u dwar verifiki u *scanning* tal-*passes* li jsiru qabel vettura/burdnar jithalla jidhol il-MF. Jishaq li *container* mimli kellu jgħaddi minn *lane 4*. *Containers* vojta johorġu mill-*lane 3*, il-burdnar jiftah il-bieb u tad-Dwana jiċċekkjawh. Caruana jagħmel emfasi kbira fuq il-verifiki li jsiru dwar id-dettalji tal-burdnar, l-informazzjoni li tkun trid taqbel bejn il-*pass* u l-identità tal-persuna li tippreżenta ruhha, kif ukoll id-dettalji tat-*truck* u l-hinjiet li jkun għadda mill-*gate*. Dik l-informazzjoni kollha tiġi *inputted* fil-LXE li jiddeskrivi bħala computer żgħir, "*Mill-lane 4 johrog il-mimli biss, ma johrog xejn aktar*". *Security* ieħor li xehed kien **Antoine Camilleri** li wkoll kien fuq ix-*shift* ma Calleja dakinhar tas-7 t' Awissu, 2015. Bħax-xhud ta' qabblu jispjega x-xogħol li jagħmel biex jivverifika d-dettalji tal-burdnar, tal-*container* u tal-*passes* u jara li jaqblu mal-informazzjoni li tkun fis-sistema. Ukoll jindika li mill-*lane 3* johrog biss il-vojt u anke hemm irid jingħataw kemm il-*pass* kif ukoll dettalji filwaqt li l-burdnar għandu dmir jiftah il-bibien tal-*container* biex jiġi verifikat li jkun vojta. L-istess **Stephen Galea**, li wkoll kien xogħol fuq l-istess *shift* tal-imputat. Minbarra li jikkonferma l-proċedura ġa ndikata minn nies addetti mis-sigurtà jishaq li *lane 4* hi l-*lane* li minnha jgħaddu *containers* mimlijin w issemmi l-importanza tal-verifiki mal-*passes* rispettivi. Jindunaw jekk *container* hux vojta jew mimli mill-*pass* li jkollu l-burdnar fejn il-vojt hu abbinat ma *pass blue* u mimli ma *pass* abjad. **Mario Azzopardi** jerga' jikkonferma dak li xehdu l-kollegi tiegħu.

Dan juri li ma nqabzix merament xi proċedura wahdanija izda addirittura **bosta kienu il-mizuri li, fil-każ tat-trailer bil-container u tal-refrigerated van l-abjad li segwih, ġew maqbuża.**

Bla dubbju dan juri li **ma kien żball xejn izda operazzjoni orkestrata biex taġevola w tiffacilita l-ħruġ mill-MF tal-container.**

Hu għalhekk li l-Qorti ser tikkwota f'dettal dak li xehed Hein Chetcuti għadarba ix-xieħda tiegħu timmanifesta f'dettal l-passi diversi li nqabzu minn dawk li xogħolhom kien jiddetta li jagħmlu d-dovuti verifiki w josservaw il-proċeduri ta' sigurtà` adoperati ġewwa l-Freeport:

*“Mill-investigazzjonijiet interni tagħna, aħna rajna s-CCTV footage u kif ukoll analizzajna d-data li jkun hemm fis-sistemi tagħna u didentifikajna li kien hemm container partikolari illi ħareġ minn fuq it-terminals tagħna u **l-passi kollha mehtiega ma kienux fis-sehh.** Bil-passi mehtiega biex jōħroġ container oovjament hemm series, **a series of steps,** hemm passi li jridu jittieħdu.*

[1] *L-ewwel waħda li tieqaf fil-gate tagħna u “tinixxjalizza” [“to initialise”] transazzjoni fejn allura int qed tiddikjara li ha toħroġ dak il-container minn fuq it-terminal u **biex tagħmel hekk inti għandek bzonn ta' certu tip ta' dokumenti.** qabel jidħol fizikament fit-terminal hemm booth fejn jieqaf mat-tieqa tagħha fejn ikun jista' jagħmel din it-transazzjoni biex ikun jista' jidħol fit-terminal halli jippikkja jew iħott il-container li jkollu fuqu jew li ha jigbor. ...**Fir-rigward ta' dan il-container irrizulta li l-proċedura tal-ħruġ u kif ukoll tad-dhul ġiet kollha by-passed** Irrizultalna li f'din il-kamra ma kien hemm l-ebda transazzjoni marbuta mal-ħruġ ta' dan il-container. Jigifieri ġiet maqbuża kompletament*

Sar jaf mis-sistema tagħhom li t-trailer in kwistjoni (li fuqu nħareġ il-container) bin-numru EHQ 103 kien daħal il-MF regolarment. Dan kellu jħott container ieħor illi kien mgħobbi bih u waqaf f' din il-Gate fejn issir it-transazzjoni, tah il-karti normali u aħna bdejna l-proċedura biex dak il-container jinħatt fit-terminal.⁶⁷

[2]. *“Suppost wara li jinħatt dak il-container, x'suppost kellu jigri. Il-burdnar la ma kellux xogħol ieħor jiprocedi biex jōħroġ mingħajr container ieħor minn fuq it-terminal. Pero' **ma garax hekk. Gara li l-burdnar baqa' fil-fatt fuq it-terminal** u mis-CCTV ukoll u rrizulta li kien hemm ingenji minn tagħna, ingenja partikolari.....[recte:] reach⁶⁸ stacker partikolari. Reach stacker huwa tip ta' equipment li “jihhendilja” [“handles”] l-containers. Dan ir-reach stacker **avvicina dan il-container li mhux suppost ħareġ li kien “stekkjat” [“stacked”] f'pożizzjoni fil-bitħa.** Għabba dak il-container fuq it-trakk ta' dan il-burdnar, illi dan il-burdnar umbghad ħareġ, ipproceda lejn il-gate biex jōħroġ bih. Imma oovjament fis-sistema ma kien hemm l-ebda transazzjoni inizzjata.Li rrizulta*

⁶⁷ Fol.217-218

⁶⁸ It-traskrittur erronjament tikteb “Reed Stacker”. Kull fejn tirrizulta din qed titnizzel bhala “reach”

*huwa li fuq dak ir-reach stacker partikolari dak inhar kien hemm **persuna waħda** biss illi, aħna meta jidhlu għax-xogħol in-nies intuhom l-assignment tal-equipment. Jigifieri kif jippalmjaw tohrogilhom karta fejn iridu jmorru. Dan ir-reach stacker gie “manned” [“manned”] minn persuna partikolari illi għamel il-ġurnata kollha fuqha, tajjeb? U hemm ukoll fuq dan ir-reach stacker li ddentifikah, li għandu kuluri partikolari.....Għandu l-aħmar u l-isfar illi fil-fatt huwa l-unika equipment tal-generu tiegħu, allura mis-CCTV kienet anke iktar faċli biex wieħed jiddentifika dak il-marki partikolari tiegħu. Jigifieri ma tantx kien hemm lok fejn wieħed jifixkel.[il-ħaddiem ta’ dan l-apparat kien] **Il-punch card huwa 800, huwa Roderick Borg.**”⁶⁹*

Rigward il-proċeduri kollha li nqabżu fil-**ħruġ** tal-container, li s-sistema wriet li kien **mimli**, jispjega kif dan ħareġ mill-Lane 1, tal-vojt, peress li l-containers **mimlijin** jgħaddu minn Lane oħra fejn hemm l-scanners tad-dwana biex jigu scanned, Lane 4.

[3]. “Il-proċedura l-ħruġ tal-vojt hija illi once li l-container javvicina s-security jieqaf, il-burdnar jagħti l-karti lil membri tas-sigurtà’ tagħna. Membri tas-sigurtà’ jipprocedu fuq wara tal-container fejn dan il-container jinfetah biex jiġi spezzjonat u kif ukoll ikun hemm membri tad-Dwana illi wkoll vizwalment jaraw illi l-container meta nfetah ma kien hemm xejn go fih biex ikun jista’ jōhroġ bħala vojt. U s-security umbghad jimla’, gieli jimla’ xi dettalji fuq il-karta illi jkun hemm il-hin fi x’hin ħareġ it-trakk. Umbghad jinghalaq il-container u tiġi skenjata l-card tal-burdnar li jkun qed isuq it-trakk, umbghad ikun jista’ jōhroġ il-container il-vojt.... f’dan il-każ partikolari, **il-container kif għidna pproceda fuq il-Lane tal-vojt. Il-container ma nfetahx. Mis-CCTV irrizulta li ma nfetahx.** Apparti hekk kien jidher ukoll li kien hemm vettura oħra li giet vicin ħafna ta’ dan il-container u allura certu affarijiet qishom riedu jinħbew. Kien trakk abjad kbir. U dan it-trakk kien mis-CCTV ukoll irrizulta illi segwa, segwa bil-container fil-mixja tiegħu lejn il-gate. Anzi kien hemm punti jekk wieħed janalizza s-CCTV fejn qed jistenna lil burdnar jaqbu biex umbghad ħareġ għal warajh. Jigifieri kienet tidher evidenti li kien hemm xi tip ta’ **konnessjoni...**[dwar dan it-truck l-abjad] **Raguni għalfejn kien fil-bitħa m’għandniex. Fil-fatt, u m’hemmx raguni għalfejn kellu jkun hemmhekk.**

[4]. Fil-fatt **id-dhul** tiegħu wkoll huwa daqxejn **anomalu** għaliex avvicina l-gate tagħna, kien jidher ix-xufier jiddiskuti xi haġa mal-membri tas-sigurtà’ li kien hemm fil-gate dak il-hin u minn hemm l’hemm **la giet skenjata card, la fid-dhul u lanqas fil-ħruġ ta’ dan ix-xufier tat-trakk.**” Indika lill-imputat Calleja bħala l-uffiċjal li wettaq dawn l-irregolaritajiet.⁷⁰

Ikompli jampjefika fuq **is-serje ta’ passi li ġew injorati** għall-kollox mill-imputati, senjatament Sebastian Zammit u l-ko-imputat Calleja:

“Fil-ħruġ taż-żiemel bil-container kien hemm nieqes li kif ġia’ spjegajt, **il-container ma ġiex spezzjonat. Ma ġiex miftuh u spezzjonat. Kien hemm nieqes ukoll kull tip ta’ dokumentazzjoni** li għandek bzonn biex tohrog container, sija mimli u sija vojt. Kien hemm **nieqes ukoll illi l-cards** li aħna nuzaw biex ikollok access għal got-terminal ma ġewx skenjati.

⁶⁹ Fol.218

⁷⁰ Fol.220-221

Fil-każ tad-dhul tat-trakk. Mhux tal-burdnar qed nitkellmu, **tat-trakk** [refrigeration van] **din id-darba, dan in-nuqqas sehh ukoll ghad-dhul.** Jiġifieri l-card ma gietx skenjata lanqas fid-dhul tal-vann l-abjad, umbghad kien hemm nuqqas ieħor meta l-container reġa' ngab lura t-terminal.". X'hin kienu hierġin kien hemm l-istess uffiċjal tal-MF, l-ko-imputat Calleja, bil-burdnar jiġi identifikat bħala l-ko-akkuzat l-ieħor Malcolm Zammit.⁷¹

Jingħad mill-ewwel u anke ser jintwera aktar il-quddiem kif, mill-filmati, l-Qorti segwiet u konfermat il-movimenti li jagħmel riferenza għalihom Chetcuti fix-xieħda tiegħu!

Anthony Chetcuti, Senior Security mal-MF, esebixxa r-roster għal dik il-ġimgħa li turi l-postijiet kollha f'kull *shift* li uffiċjali tal-MF ikunu pozzizzjonat fihom inkluż Shift D li hu *x-shift* li kien qed jaħdem Calleja.⁷² Kienu għall-ħabta ta' 12pm - 12:10pm, madwar 20-25 minuta wara li Calleja beda x-xogħol tiegħu,⁷³ li dan mar fuqu b'xi pilloli u talbu biex minflok patrol imur mal-gate.⁷⁴

Dan il-fatt hu ferm importanti hekk kif Calleja mhux biss talab li jitbiddilu x-xogħol iżda saħansitra **ghazel** x'xogħol ried jagħmel: mal-Gate!

Chetcuti spjega kif *container* bis-sigilli hareġ mill-Lane tan-nofs meta mhux suppost hareġ minn hemm għaliex mill-Lane 1 jidhol il-vojt u *containers* għall-export; mill-Lane 2 jgħaddu vetturi; mill-Lane 3 joħorġu *containers vojta* għaliex "meta li jkunu bis-sigilli, suppost li joħroġ mill-four (4). Biex jiġi skenjat."⁷⁵ Uffiċjal tas-sigurtà li jara *container* hiereġ irid jieħu l-pass tax-xufier, l-isem tal-burdnar, l-isem tat-truck u jiskannja l-card.⁷⁶

Muri *stills*⁷⁷ li nħarġu minn filmati murija lilu fil-kors tal-investigazzjoni, jikkonferma li l-uffiċjal viċin il-*container* hu l-ko-imputat **Calleja, li jidher mhu qed jieħu l-ebda dettalji kif obligat jagħmel u t-truck: "Jibqa għaddej....suppost waqfu"**.⁷⁸ Din hija l-proċedura stabbilita fejn l-uffiċjal Calleja suppost "Waqfu, jgħollilu l-barrier, jgidlu fejn sejjer, jiskenjal l-card, u jibqa jara fejn sejjer. Jekk hux ha jistekkjawh, jew kienx sejjer il-warehouse, jgidlu fejn għandu sejjer u....." minflok iżda **"Ma' hadlux il-card u.."**⁷⁹

⁷¹ Fol.221

⁷² Dok.AC1 a fol. 148

⁷³ Fol.140, 145

⁷⁴ Fol.140

⁷⁵ Fol.122-126

⁷⁶ Fol.127

⁷⁷ Dok.RS1 a fol. 115-118

⁷⁸ Fol.129

⁷⁹ Fol.131

Muri sett ritratti oħra,⁸⁰mnizzla minn filmat meħud aktar tard dakinhar meta il-*container* jerga' jiddaħħal il-MF, jerga' jidentifika lill-ko-imputat Calleja bhala l-ufficjal li **jerga** javvicina it-*truck* bil-*container* fuqu. Jinnota dan: "*Hemm hekk Chris suppost li kien jaralu l-card, jgholli l-barrier, u jara x'hemm. Jekk hux vojtt jew mimli. ... Jekk hu vojtt, mhux johroġ bil-pass.... Il-procedura hi li jehodlu l-pass, jiftiehem ma' tad-Dwana, jekk hux issiggillat jew le, u jkompli u.*"⁸¹ Biex jara hux vojtt irid jifthu akkumpanjat minn ufficjal tad-Dwana u jzomm id-dettalji tal-pass, in-number plate tat-truck, l-isem ta-container li jkun fuq il-pass u isem il-burdnar.⁸² Madanakollu mill-filmati **ma ra xejn minn dawn il-mizuri jsehħu** minn Calleja.⁸³ Mill-filmati muri lilu **lanqas ma ra l-bibien tal-container jinfethu "Le".**⁸⁴

Ix-xhud gie muri *stills*⁸⁵ tal-*container* issa li rega' daħal lura fil-MF. Chetcuti ftakar li ghalkemm ra l-*container* jinfetaħ⁸⁶ fil-fehma tiegħu **bil-mod kif infethet il-bieba l-container ma setax jigi ccekktat.** Biex jinfetaħ il-*barrier* l-ufficjal irid imur fil-kamra fejn jghaddi l-*pass* u jagħfas il-buttuni tal-*barrier*.⁸⁷

Għandu jigi emfasizzat kif il-Qorti faċilment ikkonfermat li dawn il-proceduri w mizuri ta' sigurtà w kontroll ġew segwiti biss fir-rigward ta' vetturi oħra.

Konsegwentement hu daqstant ieħor ovvju li kien biss fil-konfront tal-*van/refrigerated van* l-*abjad* u *t-trailer* li nqabzu dawn il-proceduri!!

(b). Xieħda t' Ufficjali Dwana

Gerome Azzopardi, *Customs Inspector* stazzjonat fid-*Detail Office* tad-Dwana, spjega kif taħt ir-responsabilità tiegħu kien jaqa' il-MF u Laboratory Wharf. Xogħlu kien iżomm *records* tal-*vacation leave* u *sick leave* kif ukoll jara li jkun hemm nies biex jimmanjaw l-*stations* filwaqt li jassenja nies fejn ikun hemm bżonn.⁸⁸ Min ikun *night duty*, bhala ma kien hu nhar is-6 t'Awissu, kellu jara li l-għada l-*stations* kollha jkunu *manned*. Dakinhar assenja lil żewġ *senior customs assistants*, ċertu Pierre Delicata u Saviour Gatt biex l-għada, 7 t'Awissu, 2015, jmorru l-MF. Gara iżda li l-għada Gatt ħareġ bis-*sick leave* u għalhekk għamel

⁸⁰ Dok.RS2 a fol.119-121

⁸¹ Fol.132-134

⁸² Fol.132

⁸³ Fol.134-135

⁸⁴ Fol.137

⁸⁵ Dok.RS3 a fol.149-150

⁸⁶ Fol.135

⁸⁷ Fol.143

⁸⁸ Fol.41-42

kuntatt ma ċertu Raphael Buttigieg biex min Laboratory Wharf imur ma Delicata il-MF. Li kieku Buttigieg telaq minn postu kien ser iħalli l-Wharf waħedha w għalhekk meta kienu xi 7.30am, Azzopardi ċempel lil Sebastian Zammit biex minflok imur il-Wharf imur il-Freeport. Dakinhar mid-Dwana kien hemm Zammit u Delicata, it-tnejn *senior customs assistants*.⁸⁹ Sal-ewwel ġimġha ta' Lulju, Zammit kien ilu xi erba' xhur jaħdem il-MF iżda wara, kif inhi l-prattika, ġie *detailed* f' post ieħor, f' dan il-każ Laboratory Wharf.⁹⁰ Jikkonferma mija fil-mija li nhar is-7 ta' Awissu qabel is-7.30am Zammit ma kienx jaf li kien ser ikun xogħol il-MF "Le 100% hekk".⁹¹ **Raphael Buttigieg**, *Senior Customs Assistant*, xehed kif fis-6 t' Awissu filgħaxija ġie *detailed* biex l-għada, 7 t' Awissu, iservi ġewwa l-Laboratory Wharf. L-għada biddel lill-sieħbu f' xi 7am iżda fis-7.15am ċempillu Gerome Azzopardi w qallu imur il-MF. Hu qallu li ma setax iħalli l-post waħdu għalhekk Azzopardi qala' lil Sebastian Zammit, li dakinhar kellu jkun xogħol miegħu, u tefgħu jgħin lil Pierre Delicata il-MF.⁹²

Pierre Delicata, *Senior Customs Assistant*, spjega kif fis-7 t' Awissu kien xogħol ma Sebastian Zammit fil-*Gate* tal-MF. *Ħareġ container* mill-*Lane* tan-nofs u **Zammit niżel mill-kamra tagħhom biex jiċċekjah** waqt li hu ha ħsieb il-karti għad-Dwana li għaddielu x-xufier li mar b' *container* li kien daħal għall-*export*. **Minn Lane 3 jgħaddi l-vojt fejn xogħol il-fizzjal tad-Dwana hu dak li jiċċekja hux vojt jew mimli. F'każ ta' container vojt, trid tiehu l-karti minn ġewwa l-kamra tad-Dwana, tgħid lill-burdnar jiftaħ il-container u jekk ikun vojt tniżzlu bħala vojt. F'każ li jkun mimli tirrimarkalu jekk ħax żball u jekk jgħid li hu mimli jinforma lill-fizzjal ta' fuqu w jkompli dak il-fizzjal.**⁹³ Mill-filmat muri lill-pulizija (fit-23 t' Awissu fil-kors tal-investigazzjonijiet) deher li ***l-container ma nfetaħ*** u kellu van issikkat miegħu meta suppost tinzamm distanza biex il-burdnar ikollu spazju biex ikun jista' jiftaħ il-bieba.⁹⁴

Delicata jixhed li meta resaq *container* għall-*export* f' *Lane* 1, hu kien fit-tarġa tal-bieb tal-kamra tagħhom biex jiehu l-karti u fl-istess hin daħal il-container fuq Lane 3 li ma kellu l-ebda karti. Ma dan il-container f' Lane 3 kien hemm Sebastian Zammit, ufficjal tal-Freeport u l-burdnar Malcolm Zammit.⁹⁵ Semma kif tinzamm lista li fuqha jitniżzel il-ħruġ u d-dħul ta' *containers*, in-numru tagħhom, it-*truck* number, jekk hux vojt jew mimli u tiffirma l-*entry* partikolari bl-inizjali tiegħek. Iżda f' dan il-każ tal-*container* li għadda minn *Lane*

⁸⁹ Fol.42-43

⁹⁰ Fol.44-45

⁹¹ Fol.45

⁹² Fol.47-49

⁹³ Fol.50-52

⁹⁴ Fol.52

⁹⁵ Fol.53-54

3 *“Ma kienx immizzel imkien no, no no...No No xejn xejn”*.⁹⁶ Meta daħal il-*container* fuq il-*lane* **Zammit kellu jordna lill-burdnar jiftaħ il-*container* biex jara x’fih u jirreġistrah** kif intqal. Biex vettura, bħal-*refrigerated van*, tidhol il-MF tinħtieg ukoll permess.⁹⁷

In kontro-eżami jishaq li kien raha stramba li l-*container* **ma nfetaħx** u li r-*refrigerated van* kien **f’distanza ravvicinata miegħu**.⁹⁸ Ikkonferma li jiġi deċiż min ser joqgħod f’liema *Lane* b’arrangament ma dawk li jkun xogħol dakinhar. Jispjega li dakinhar xogħolu kien fuq *Lane* 4 minn fejn joħorġu *containers* mimlijin.⁹⁹ F’hin minnhom daħlu żewġ *trailers* fuq *Lanes* separati fl-istess hin.¹⁰⁰ Meta daħal il-*container* fuq *Lane* 3 Zammit kien qed jieħu ħsieb ukoll *Lane* 1 *“għie d-driver mill-one...mexa għat-two, mexa għat-three, tahom il-karti lil Bastjan u tahom lili Bastjan”*.¹⁰¹ Il-*gate* tal-MF tkun magħluqa bil-*barrier* li malli l-*container* jgħaddi mingħand id-dwana, l-uffiċjal tal-MF jagħtu ordni biex tittella’ w l-*container* ikun jista’ jgħaddi.¹⁰²

Għall-uffiċjal tad-Dwana *container* fuq *Lane* 3 ifisser li hu vojt w ma jkunx hemm skambju ta’ dokumenti. *Containers* mimlija joħorġu ssiġġillati għalkemm il-vojt ġieli jkollu siġill, biex per eżempju ma jidħlux immigranti fih, *“L-importanti imma li fit-three irid jinfetaħ normalment. Dik l-importanti”*.¹⁰³ Il-*container* in kwistjoni li għadda mill-*Lane* tal-vojt, *Lane* 3, **kellu siġilli** għax rahom fil-film. ¹⁰⁴ Mitlub mill-abbli difensur ta’ Zammit jgħid jekk hemmx xi prassi li meta l-uffiċjali jkun mħabbtin b’ħafna xogħol il-vojt ma jiġix ċekkjat ix-xhud hu kategoriku:

“Dik dawgħa dik tkun hekk, tkun dawgħa dik għad-Dwana...Inti ħruġ bilfors ticcekjah fl-obbligu inti tiegħek”.¹⁰⁵

Iżid li kull *container* irid jitnizzel fuq dokument li jintuża miż-żewġ uffiċjali fejn kull *entry* tiegħu trid tiġi ffirmata mill-uffiċjal inkarigat mill-*container* partikolari.¹⁰⁶

⁹⁶ Fol.55

⁹⁷ Fol.56

⁹⁸ Fol.58

⁹⁹ Fol.941

¹⁰⁰ Fol.59

¹⁰¹ Fol.58

¹⁰² Fol.59

¹⁰³ Fol.60-61

¹⁰⁴ Fol.61

¹⁰⁵ Fol.63

¹⁰⁶ Fol.946

Din id-dikjarazzjoni timmilita kontra dak li l-abbli difiża ta' Sebastian Zammit tikkontendi fit-trattazzjoni tagħha u cioè li dak li seħħ seta' gara minhabba pressjoni ta' xogħol. Tali sottomissjoni tiġi kunsidrata mill-Qorti f'aktar dettal aktar il-quddiem

Riprodott in kontro-eżami jispjega li hu kien fuq Lane 4 u fuq Lane 3 kien hemm l-imputat **Sebastian Zammit**, il-lane li johroġ biss **vojt u cioè containers mingħajr sigilli**.

"Ix-Xhud:.... Jiena qed nagħmel xogħol tiegħi, Lane four (4), Lane four (4) ħruġ mimli qed nitkellmu aħna¹⁰⁷...Is-sistema kien diehel container export, il-burdner niżel, ġab il-karti tal-export, qasam minn Lane one (1) għax il-Lane one (1) huwa dħul għall-export, il-mimli, minn Lane one (1) ġie fuq Lane (2), minn Lane (2) ġie għal fuq Lane three (3), ta l-karti lil Bastjan, tahom lili[Bastjan] fuq Lane three (3) kien dak il-ħin. Qed jara l-vojt suppost. Imma aħna hemmhekk hemm sistema speċi jekk sieħbek ma jlahħaqx, speċi tipprova tlahħaq ix-xogħol, fhimt?

Dr Montalto: Però sewwa qed ngħid illi f'dak il-mument partikolari ta' dan il-container li kellmuk il-pulizija dwaru, Bastjan f'dak il-mument inqabad kemm bil-one u kemm bit-three, bix-xogħol fuq it-tnejn li huma.....

Ix-xhud: Ehe¹⁰⁸....Hekk tiġi hu, hekk tiġi, għax la l-karti mar għalihom hu, la l-karti ġabarhom hu, imbagħad tahom lili, jiena dħalt ġewwa, waqt li qed nagħmel il-ħruġ, għamilt l-ieħor ukoll u...Jiena kont Lane four (4), Lane four (4) huwa ħruġ mimli. Issa, waqt li jiena qed nagħmel il-ħruġ mimli, il-burdnar minn Lane one (1), jiġifieri dħul għall-export, mimli, paqpaqli biex jażżani li għandu x-xogħol tal-container mimli. Jien x'għamilt? Jiena qgħadt nistenna l-karti ġejjin, tahom il-karti, tani l-karti l-kollega tiegħi, imbagħad jiena ktibthom¹⁰⁹.....

Dr Montalto: Għadek kemm għidtilna li Zammit fuq il-Lane three (3) u x-xogħol li daħal fuq il-Lane one (1) kienu fl-istess ħin.

Ix-xhud: Pressappoco.

Dr Montalto: U Bastjan inqabad bejniethom, tant hu hekk li mar hu fuq il-one (1), ġabar id-dokumenti għalik, resaq lejku fuq il-four (4) u tahomlok.

Ix-xhud: Eżatt

Dr Montalto: Ok. Mela sewwa qed ngħid li Bastjan Zammit dak il-mument inqabad bejn Lane one (1) u Lane three (3), jekk hu suppost kellu jieħu ħsieb it-three (3).

Ix-xhud: Għax normalment min ikun qiegħed fuq Lane three (3) dak iż-żmien, min jagħmel il-vojt, jagħmel ukoll il-mimli -....

Dr Montalto: Issa, dakinhar ma kienx hekk għax int qed tgħidilna, tant hu hekk il-Lane one (1) id-dokumenti lilek ġie tahom.

Ix-xhud: Eżatt. Għaliex? Għax kellu suppost kien qed jagħmel il-vojt hu, għalhekk.

Il-Qorti: Għax kien suppost qed jagħmel il-vojt?

Ix-xhud: Kien qed jagħmel il-vojt hu.

.....

¹⁰⁷ Fol.941

¹⁰⁸ Fol.942

¹⁰⁹ Fol.943

Dr Montalto: Jigifieri jekk ta' fuqkom jibgħat lilek u lil Bastjan, inti u Bastjan tiddeċiedu min ha jahdem fuq il-one (1),

Ix-xhud: *ioa.*

Dr Montalto: Min ha ha jahdem fuq it-two (2),

Ix-xhud: *ioa.*

Dr Montalto: Issa, dakinhar ma kienx hekk għax int qed tgħidilna, tant hu hekk il-Lane one (1) id-dokumenti lilek gie tahom.

Ix-xhud: Eżatt. Ghaliex? Għax kellu **suppost kien qed jagħmel il-vojt hu, għalhekk.**

Il-Qorti: Għax kien suppost qed jagħmel il-vojt?

Ix-xhud: **Kien qed jagħmel il-vojt hu.**" ¹¹⁰

Minn din ix-xieħda daqshekk kategorika jirrizulta dak, li wara kollox anke jiġi konfermat minn Sebastian Zammit stess meta jixhed, **li l-obbligu jivverifika l-vojt, kien tal-istess Zammit** u ta' hadd għajru!

III. Bidla fil-Pożizzjoni w Kulur tas-Sigill tal-Container wara li Nhareg mill-Freepport

George Scerri li fiż-żmien li seħħ il-każ kien *Chief Inspector* id-Dwana, semma kif l-OLAF kienet talbet id-Dwana Maltija jzommu taht għajnejhom *container* CAXU9139325 li sa mill-ewwel kien iddikjarat għal *transshipment*. Il-kontenut kien dikjarat bhala sigaretti.¹¹¹ L-OLAF għarrfet lid-Dwana li d-destinatarju attwali seta' kien differenti minn dak dikjarat u kien għalhekk li talbu biex il-*container* jiġi *monitored*. Minn żmien għal żmien kienu jmorru ufficjali tad-Dwana jagħtu daqqa t'għajn kif għamel hu stess ma Mario Cini u ttieħdu xi ritratti tiegħu. Izid: "*Ir-ritratti li hadtlu dak il-container kienu ritratti tal-faccata u oovjament ritratt tas-sigill. Xi haġa li ta' min isemmi li dak il-container partikolari bir-ritratt tal-faccata u tas-sigill kellu is-sigilli kuntrarju għal kif forsi naraw b'mod tradizzjonali, is-sigill kien qieghed mal-latch ta' taht, ta' mal-art u mhux mal-latch tan-nofs.*" ¹¹² F'dawn ir-ritratti is-sigill hu ta' kulur blu u mqabbad mal-latch t'isfel nett, kważi **jmiss mal-art**.

Wara li seħħ il-każ, il-*container* gie *scanned* u reġgħu ttieħdu ritratti mill-gdid¹¹³: "*Issa apparti li skenjajnih hadna r-ritratti ergajna tal-faccata tal-container kif ukoll anke tas-sigill. Wiehed jista' jinnota li s-sigill, il-kulur tas-sigill din id-darba kien isfar mentri l-originali, dak li konna hadna qabel kien blue. Irridu nkomplu nghidu ukoll li is-sigill l-isfar kien imqabbad fil-latch tan-nofs u mhux fil-latch li qegħda mal-art, dan oovjament jagħti x'jifhem li dak is-sigill inbidel u terga u*

¹¹⁰ Fol.944-945

¹¹¹ Fol.844

¹¹² Fol.846. Vide **Dok.GS** u **Dok.GS1** a fol. 850-851

¹¹³ **Dok.GS2** u **Dok.GS3** a fol.852 u 853

*tghid mhux inbidel biss imma anke **tpogga f' post differenti** minn kif kien originali.... n-numru tas-sigill baqa' l-istess għalkemm meta tarah bir-reqqa, tara li anke l-font li ntuza kien daqsxejn waħda differenti ukoll.L-iscan¹¹⁴ kienet qed tindika li kien hemm xi tipo ta' pellets li kienu sparsed", u instabu pallets mgħobbijin bi knaten tal-gebel.¹¹⁵*

Mario Cini ikkonferma r-ritratti esibiti minn Scerri w ikkonferma li kien hu li għamel scanning ta' dak il-container:¹¹⁶ *"Dan l-iscan wera li dan il-container ma fihx sigaretti imma fih xi affarijiet densi li huma jigifieri għall-ewwel ma stajniex li dawn ngħidu x'inhuma. Imbagħad is-Sur Scerri ordna l-physical inspection, stennejna lill-Pulizija biex ma jnehhux xi fingerprints u hekk, imbagħad infetah u rrizulta li kien fih dawn il-pellets b'xi knaten fuqhom."*¹¹⁷

Ir-ritratti **Dok.GS2** u **Dok.GS3**¹¹⁸ juru s-sigill ta' **lewn isfar** li issa, fid-19 t'Awissu, 2015, kien tpogġa' fuq l-istess container ma **latch differenti** li kienet aktar il-fuq minn fejn kien mqiegħed originarjament is-**sigill blu** li kien imiss mal-art.¹¹⁹

IV. Rapporti tas-Scene of Crime Officers u Dwar Impronti Digitali

Christianne Borg, deputat registratur, esebiet numru ta' dokumenti li kienu jnsabu esibiti fil-proċediment **Il-Pulizija vs Patrick Pace** (Kump. Nru.906/15).¹²⁰ Kif jidher mis-silta tal-Ktieb tal-Esibiti, dawn l-esibiti ngħataw l-**Exhibit Number KA105/18**.¹²¹ Fost id-dokumenti esibiti hemm numru ta' *lifters* esibiti minn PS659 Jeffrey Hughes.

PC650 Justin Tabone, PC1362 Niolan Schembri u PS659 Jeffrey Hughes, lkoll *scene of crime officers*, pprezentaw kopja tar-rapport konguntiv tagħhom.¹²² Justin Tabone beda biex spjega li l-ewwel li marru kien fil-MF fejn saru tftixxijiet għall-impronti digitali. PC1362 kien inkarigat mit-teħid tar-ritratti matul il-proċess u cioe` tal-container, ftuħ tas-sigilli u tal-kontenut fejn instabu ħames pellets ta' knaten tal-gebel imdawrin bl-*shrink wrapping/plastic*. Ma kienx hemm impronti fuq il-container iżda l-*wrapping* gie elevat kollu flimkien ma biċċiet ta' *tape* u ħbula li kienu fil-container fejn gew eżaminati f'dettal. Saru eżamijiet fuq

¹¹⁴ **Dok.GS4** a fol.854

¹¹⁵ Fol.860

¹¹⁶ Fol.866-867

¹¹⁷ Fol.868

¹¹⁸ Fol.852-853

¹¹⁹ Fol.850-851

¹²⁰ Fol.760.

¹²¹ Vide Elenku tad-dokumenti esibiti **Dok. CB** a fol.765-767. Xhieda a fol.763-764

¹²² Vide Rapport **Dok.JH1** a fol.467A

vetturi fosthom Mazda Bongo u Isuzu Gemini relatati mal-każ. Tabone jixhed li mill-Mazda ġew elevati **hdax il-kaxxa master cases ta' sigaretti**. Dan kien fit-3 ta' Settembru, 2015.¹²³ Ġew esibiti l-*lifters* relattivi mal-impronti.¹²⁴

Joseph Mallia nħatar biex wara li jieħu l-impronti diġitali w palmari tal-imputati¹²⁵, jagħmel *comparative analysis* mal-esibit KA105/18.¹²⁶ Fix-xhieda tiegħu filwaqt li ppreżenta r-rapport tiegħu¹²⁷, spjega kif l-ebda impronta ma kienet taqbel ma l-impronti tal-imputati fil-proċeduri odjerni.

Tenut kont li kif intqal fil-verbal tal-4 ta' Settembru, 2018 li saret riferenza għalih aktar il-fuq, dawn il-proċeduri mxew ma dawk fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Malcolm Zammit u Christopher Calleja**, issir riferenza għall-fatt li minn eżami komparattiv bejn l-impronti tal-imputati f'dawk il-proċeduri w *lifters* elevati mill-pulizija,¹²⁸ instabet impronta fuq biċċa mill-*plastic* elevata mis-*scene of crime officers* li qablet ma' parti mill-pala tal-id il-*leminija tal-burdnar Malcolm Zammit*¹²⁹, li kien qed isuq it-*trailer*.¹³⁰

V. Xhieda tal-Imputat Sebastian Zammit

L-imputat **Sebastian Zammit** għażel li jixhed u beda jispjega kif kien serva ta *senior assistant* għall-għaxar snin u għamel 30 sena jaħdem mad-Dwana.¹³¹ Lejn l-aħħar li serva mad-dwana **xogħolu kien mal-Gates** tal-Airport, Freeport jew tax-Xatt jieħu ħsieb *imports* u *exports*.¹³² Dakinhar tas-7 t'Awissu, 2015, kien assenjat mal-gates ta' Laboratory Wharf, il-Marsa, hekk kif kien ilu jiġi assenjat. Kien ga wasal hdejn il-Garibaldi *roundabout* fi triqtu lejn il-Marsa meta irċieva telefonata biex minflok imur il-Freeport għax xi hadd hareġ *sick*. Obda u mar il-Freeport fejn sab lil Pierre Delicata diġà fuq ix-xogħol.¹³³ Ħadem l-aħħar il-MF xahrejn qabel.¹³⁴ Xogħol l-uffiċjal tad-Dwana kien mal-*Gate*, iżda l-ftuħ u għeluq tal-*gate* kien kompitu ta' uffiċjali tal-MF.¹³⁵ Skond Zammit uffiċjal tad-Dwana

¹²³ Fol.463

¹²⁴ Fol.462-464. Vide fol.94-95 ta' **Dok.JH1**

¹²⁵ Dan sar fil-25 ta' Marzu, 2019; vide fol.767

¹²⁶ Fol.758. Verbal tat-18 ta' Frar, 2019

¹²⁷ **Dok.JM** a fol.778 et seq

¹²⁸ Fol.773 ta' dawk il-proċeduri

¹²⁹ Fol.774 ta' dawk il-proċeduri

¹³⁰ Fol.221

¹³¹ Fol.950

¹³² Fol.951

¹³³ Fol.953

¹³⁴ Fol.955. Vide lista **Dok.SZ** a fol.986 tad-dati li fihom hadem tul is-sena fil-postijiet varji u l-uffiċjali ma min hadem.

¹³⁵ Fol.954

hu responsabbli għal “*containers mimlijin li jidhlu għall-export*” (cioe` mhux għall-Ewropa peress li dawn ikkunsidrati lokali) filwaqt li *containers* oħra jigu ċċekkjati minn uffiċjali tal-MF.¹³⁶ Zammit jibda biex jispjega il-*Lanes* differenti u it-tip ta’ *containers* li jgħaddu minn fuqhom; **evidenza ċara li kien jaf sew xogħolu!**¹³⁷

Muri filmat¹³⁸ minn Camera 11 CUST tat-*trailer* in kwistjoni għaddej minn fuq *Lane 3* il-*Lane* li minnha jinħareġ il-vojt¹³⁹ għaraf il-burdnar Malcolm Zammit magħruf bħala “*Il-Qus iz-Zghir*” jinżel mit-*truck*. Ftit qabel fil-film¹⁴⁰ waqt li *truck* ta’ Malcolm wieqaf fuq *Lane 3*, hemm *truck* ieħor fuq *Lane 1* li kien diehel mgħobbi għall-*export*; f’dak il-każ kellhom jingħataw d-dokumenti relattivi u jiġi verifikat li hu propju dak il-*container* li kien registrat fuq dawk id-dokumenti.¹⁴¹ Mill-film¹⁴¹ jidher ix-xufier tat-*truck* fuq *Lane 1* miexi fid-direzzjoni ta *Lane 3* li waqaf biex għadda dokumenti lill-imputat. Hu w Delicata kienu jgħinu lil xulxin fuq il-*Lanes* tant li jiffirmaw it-tnejn li huma fuq id-dokumenti (*clip boards*) li jinżammu fil-kamra tad-dwana skond min ikun għamel ix-xogħol relatat ma *containers* partikolari, speċi ta’ *log book*.¹⁴²

B’din l-affermazzjoni Zammit juri li kien jaf sew li galadarba l-*container* daħal fuqu, fuq il-*Lane 3* li tagħha kien responsabbli, kellu jkun **hu li jirregistraħ u jinizjala l-entry magħmulha minnu!** Iktar u iktar meta jitqies li fi kliemu stess, **xogħolu kien mal-Gates tal-portijiet differenti kontrollati mid-Dwana madwar Malta!**

Kien hemm *clip board* b’dokument għal *Lane 4* (fejn jidher xogħol għall-lokal) u *clip board* oħra għal *Lanes 1* u *3* fejn kien hemm *log* fuq kull naħa tagħha. Is-sewwieq minn *Lane 1* jidher jidhol fil-kamra fejn kien hemm Delicata u l-imputat, tah il-karti, u peress li hu kellu il-*clipboard* għal *Lane 4* għadda dawk id-dokumenti lil Delicata biex jirregistrahom fuq il-*clipboard* li kienet għand Delicata. **Dak il-hin jgħid li vojt biss kien hemm u hawn irrefera għat-*trailer* ta’ Malcolm Zammit li kien fuq *Lane 3*.** Kif intqal fuq il-*Lane 1* kull ma kien hemm kien *truck* diehel bix-xogħol għall-*export* li għadda d-dokumenti lill-imputat li mbagħad hu għaddihom lil Delicata peress li hu kellu l-*clipboard* li fuqha kien jitniżżel l-*export* u l-vojt.¹⁴³

¹³⁶ Fol.960

¹³⁷ Fol.958-959

¹³⁸ 40mins 25 sec

¹³⁹ Fol.957

¹⁴⁰ 39mins 57sec

¹⁴¹ Fol.961

¹⁴² Fol.962

¹⁴³ Fol.965-966

Semma kif *trailer* li hu **vojt ma jkunx sigillat**, evidenza li jaf xogħolu sew, tal-mestjier. Għall-imputat *ir-refrigerated box van* ma kienx daqshekk marsus wara *t-trailer* ta Malcolm Zammit.¹⁴⁴ Spjega li hu kien vicinhom u jgħid li raha li t-trailer ma kienx sigillat filwaqt li fuq il-*van* bhala dwana ma kellhomx x'jaqsmu miegħu iżda l-ufficjali tal-MF kellhom jagħmlu verifiki dwaru.¹⁴⁵

Issa għall-kuntrarju, l-provi kollha juru li l-*container* **kien sigillat qabel ma halla l-MF u anke wara li reġa' ddaħhal lura u sab postu fil-yard!** Zammit jibqa' l-unika persuna li jgħid li ra l-*container* bla sigilli iżda minkejja dan in kontro-eżami **jammedti li hu ma vverifikax** li kien vojt, kif kellu obbligu jagħmel jekk kien bla sigilli!!

VI. Il-Filmati

Dr. Martin Bajada filwaqt li esebixxa r-rapporti minn tiegħu, jispjega kif il-Maġistrat Gabriella Vella nnominatu jiġbor *cctv footage* mill-MF tas-7 t'Awissu, 2015 dwar żewġ *containers* CAXU9139325 u CMAU454689. Mill-MF ingabret madwar 338GB ta' *data* li tkopri dik il-ġurnata partikolari u dan ġie ppreservat fuq *hard disk*.¹⁴⁶

Din il-*hard disk*, **Dok.MB1**, ġiet dokumentata bhala **Exhibit No. KA14/16**.¹⁴⁷ Dak il-*footage* tal-ġurnata shiha tas-7 t'Awissu, 2015, minn cameras mifruxa mal-MF kollu, ġie abridged għal fuq CD li tinkludi l-movimenti taż-żewġ *containers*, u din is-CD tiffirma parti mir-rapport minn tiegħu.¹⁴⁸ Kopja ta' din is-CD jirrizulta ngħatat lill-partijiet għall-finijiet ta' kontroll li, kif ingħad aktar il-fuq, kellhom ukoll access għall-*hard drive* kontenenti l-filmati kollha tas-7 t'Awissu, 2015 li tiffirma parti mill-atti bl-**Exhibit No. KA14/16**.

Sussegwentement il-Maġistrat estendiet l-inkarigu tal-espert Bajada sabiex jiġbor *footage* li jkopri 12 il-ġurnata mill-hanut Techworld li jinsab il-Hamrun, liema *footage* ilahhaq 300GB ta' *data* w ġie reġistrat fuq *hard drive* oħra esibita ukoll bhala parti mill-esibit nru. **KA14/16** u mmarkata **Dok.MB4**¹⁴⁹ li, kuntrarjament għall dak maħsub meta oriġinarjament ġie estiż l-inkarigu ta' Bajada, ma tixhet l-ebda dawli fuq il-mertu.

¹⁴⁴ Fol.969

¹⁴⁵ Fol.970

¹⁴⁶ Fol.246-247

¹⁴⁷ **Dok.MB1** ta' **Exhibit No. KA14/16**. Vide Elenku ta' "Oggetti Migjuba fi-Kumpilazzjoni" (qoxra tal-proċess *tergo*). Vide ukoll il-Verbal tas-7 ta' Jannar, 2016 a fol.213 u kopja tal-istess a fol.1A annessa mal-proċess. Vide wkoll fol.257 et seq

¹⁴⁸ **Dok.MB2** a fol.260 tar-rapport **Dok.MAE** a fol.253 et seq

¹⁴⁹ Fol.249 ta' **Dok.MB**

Fir-rapport minn tiegħu, l-abbli espert jikkjarifika li l-filmati li hu rregistra anke fuq *l-abridged version* huma ta' hinijiet u movimenti li gew mghoddija lil fl-ambitu tal-investigazzjoni mill-Ispettur Investigattiv bħala siltiet li kellhom rilevanza għall-każ.¹⁵⁰ Skond l-investigaturi dawn is-siltiet wrew is-sekwenza ta' dak li seħħ fil-jum tas-7 t'Awissu, 2015. Li għamel in segwitu kien li fittex dik is-silta mill-filmati kollha li ngabru u dahħalha fl-*abridged version* li hejja għal Maġistrat Inkwirenti: "*ghaddewhomli [in-notamenti] biex juruni indikazzjoni ta' x'raw huma...jien qed nara event li mill-gate heierg truck f'dak il-hin li qed jindikaw, that's all...qed naghti sekwenza, l-camera u l-hin li qed nara jien....dak li hrigt mis-CCTVs...f'certu hin hemm event u jien capturajt dak il-hin...x'kien qed jagħmel dak ix-xi hadd jew jekk ghandhiex rilevanza mal-każ [ma nistax nghid]...jien ma identifkajt...jiena hadt il-hinijiet biss...mill-lista tal-hinijiet hrigt is-sekwenza"*¹⁵¹ li sussegwentement giet registrata fuq is-CD formanti parti mir-rapport tiegħu.¹⁵²

Analizi tal-Filmati mill-Qorti¹⁵³

Il-Qorti ezaminat b'reqqa l-filmati esibiti. Filmati li **jikkoroboraw bi shiħ** dak li xehdu d-diversi uffiċjali tal-Malta Freeport u l-uffiċjali tad-Dwana in kwantu għall-mod kif seħħew l-affarijiet - jew aħjar **dak li kellu jseħħ u ma seħħx** - fil-ħruġ u dħul għewwa l-MF tat-*trailer bil-container* u *l-refrigerated van* l-abjad li jidher jistennih u jsegwieh il-barra mill-MF.

Jigi nnotat kif il-**mizuri ta' sigurtà jigu segwiti fir-rigward ta' vetturi oħra iżda mhux għaż-żewġ vetturi suspettuzi, it-trailer bil-container** u l-van l-abjad.

Jigi sottolinejat li xi hinijiet indikati fil-parti li ssegwi huma dawk tal-ħin tal-filmati u mhux *ir-real time*.

- L-ewwel mument tal-filmati (00:12) jidher *trailer* wieqaf ma tieqa li giet deskritta minn xhieda bħala d-*deliveries* fejn isir l-ewwel waqfa hekk kif *trailer* ikun diehel il-MF. 00:27-1:09. Il-*container* jidher b'iskrizzjoni CMA CGM b'disinn fuq u taht. Fil-12:17hrs (00:02- 00:02:35) juri l-verifiki li jsiru meta *container* CMAU 454 685 (li fil-ġenb u fuq wara naħa tax-xellug fuq tidher kitba CMA CGM) huwa vojt, fejn l-uffiċjal tas-sigurtà javvicina wara tat-*trailer* jidher

¹⁵⁰ Fol.254. Il-cameras diversi li minnhom ittiehed il-filmati li jinsab fuq *l-abridged version* huma indikati fis-sommarju elenkat fir-rapport **Dok.MB3** a fol.273

¹⁵¹ Fol.893-896

¹⁵² Jigi mfakkar li l-Alex Montebello, CEO tal-Malta Freeport Terminals, xehed kif hu flimkien ma nies inkarigati minnu fosthom Hein Chetcuti u Dr. Borg Myatt, investigaw l-informazzjoni li rċieva billi analizzaw il-filmati tal-MF, "*l-filmati tas-CCTV jigu "sevojati" halli nkunu jistghu jigu esibiti fil-Qorti"*(a fol.215) Minn naħa tiegħu Stivala jixhed li kif gie nfurmat b'dawn il-filmati kien informaha lill-Inkwirenti li sussegwentement hatret lil Bajada.

¹⁵³ Ibid.

jieħu dettalji u l-burdnar jiftaħ il-bieba tal-*container*. L-uffiċjal jidher iħares ġewwa l-*container* u jagħti xi dokument lil burdnar li jibqa' sejjer biha f'idu. Il-burdnar liebes flokk blu bl-abjad minn quddiem, blu fuq wara b'disinn partikolari.[12:19-12:20]

Hawn jidher għalhekk li ġew segwiti il-proċeduri kif dovuti in kwantu għad-dħul tat-trailer li jirrizulta jappartjeni lill-imputat Malcolm Zammit. Propju kif irrizulta mix-xhieda senjatament ta' Hein Chetcuti, Karol Muscat u Stephen Calleja.

- 00:04:35 jidher l-istess *trailer* sejjer f'direzzjoni ta' wara *hangar* kbir. [12:22]. 00:05:37 jidher *reach stacker* (orangjo bl-aħmar) ġej minn naħa tal-lemin u warajh 06:30 jidher segwit minn van abjad (il-ħin hu 12:33-12:34pm). Mill-istess *camera* tlett minuti wara 12:37 l-istess *reach stacker* jidher jinstaq lura fid-direzzjoni li ġie minnha.
- 12:29 jidher Calleja hdejn *gate*.

Jigi nnotat kif Calleja jagħmel hinijiet twal fuq saqajh u hu aġili w żvelt. Xejn ma jindika li kien muġuġħ (bil-morliti) jew kellu xi xkiel iehor li impediex milli jimxi sew. Jidher jistenna fil-*gate* iħares lejn id-direzzjoni li minnha jaslu l-vetturi. Irid jitqies li dan kien Awissu w s-sens komun jiddetta li sakemm mhux meħtieġ mod iehor, wieħed jistkenn u jitbiegħed mis-šhanat tas-sajf mhux jibqa' jitlajja barra fil-longa tax-xemx! L-istess sens komun jiddetta li jekk wieħed ibagħti minn morliti tant li jitlob ma joqgħodx bilqegħda f'vettura, lanqas ma għandu jistrappaza ruħu billi jagħmel perjodi ta' waqfien għalxejn. Calleja hu l-uniku uffiċjal jidher jitlajja hdejn il-*gate*. Jidher Calleja jidher iħares madwaru, speċjalment in-naħa ta' warajh, jistenna waħdu fil-*Lane* meta ma għandux għalfejn.

- 12:30 jasal *trailer* aħmar fil-linja opposta w Calleja jmur għal fuqu w jehodlu xi dokument mit-tieqa. 12:31 jasal van abjad bil-*logo* Salvo Grima u Calleja fuq il-linja li qabel kien qed jistenna fuqha w jmur fuqu u jieħu xi dokument.
- Fl-istess ħin jasal *refrigerated van* abjad (kif tidher ir-*refrigerating system* fis-saqaf tiegħu) eżatt wara l-vann l-aħmar, fl-linja opposta iżda, **kuntrarjament** għal dak li seħħ sekondi qabel max-xufier tat-*trailer* aħmar u dak li jseħħ mal-van ta' Salvo Grima li jasal fejn jigi *scanned* il-pass, Calleja ma jieħu l-ebda dokument tal-vann iżda jidher biss jittellem max-xufier. Mill-*camera* li issa qegħda eżatt fuq Calleja **l-azzjonijiet tiegħu fejn jieħu l-pass tal-vann l-abjad (Salvo Grima) iżda mhux dawk tar-*refrigerated van* (00:20:27) tidher cara b'dettal.**
- Jingħad ukoll li dan il-vann kien fuq il-*Lane* maġenb dik li kien fuqha Calleja, dik li fuqha daħal il-van Salvo Grima. Fuq il-*Lane* l-oħra kien hemm uffiċjal iehor. Il-filmata fil-ħin 23:24 juri dehra aktar ampja ta' dak li seħħ, issa minn

faċċata fejn Calleja jerga' jidher wieqaf jistenna mal-*Gate*, jieħu pass ta' van Salvo Grima (12:31) fuq il-linja tiegħu iżda mhux dak tal-vann l-abjad għaddej fuq linja biswit.

Abridged Version: Filmat Kronoloġiku

- 26:30 (12:31:10) jidher idur ma *traffic island*, *trailer* u (26:45 tal-filmat) jieqaf fil-*genb* fil-parti tal-bidu tal-mgħoddija/*triq*. Fl-12:34:08 jintlemaħ ir-*reach stacker* u warajh fil-12:34:17 van abjad ġejjin minn naħa ta' fuq. Ir-*reach stacker* 12:34:32 idawwar għal fejn hemm *it-trailer*. **Il-van l-abjad jibqa' nieżel u jdur għal wara tal-containers.** Ir-*reach stacker* jidher jgħabbi *container* fuq t-*trailer* l-abjad (12:34:48). Waqt dan il-ħin il-van l-abjad nieżel bil-mod (12:35). Ikompli jitgħabba l-*container* 12:35:35. Jispiċċa jitgħabba fil-12:36:15 u t-*trailer bil-container* jinżel fid-direzzjoni li ha l-vann l-abjad 12:36:53. Ir-*reach stacker* jerga jerhilha l-fuq minn fejn ġie. 32:19 idur fid-direzzjoni tal-vann l-abjad u johroġ *out of vision*.
- 12:42:20 jidher hiereġ l-ewwel il-vann l-abjad u warajh fil-12:42:27 il-*container*. 12:42:47 il-vann l-abjad jersaq fil-*genb* biex jgħaddih il-*container* u kif jaqbzu, dlonk jibda **jsegwih issikkat miegħu.** Il-manuvra hi wahda oovja intiza **biex ma jagħtix ċans lil xi vettura tidhol bejniethom!** Jerga' jidher *it-trailer* segwit mill-vann l-abjad f'12:44.
- Jidhru javviċinaw il-*Gate* u jgħaddu mill-*lane* li fuqha għadu wieqaf Calleja; l-istess *lane* li kien fuqha aktar qabel. 12:44:39 Calleja jmur lejn wara tat-*trailer*, johroġ ix-xufier - *liebes flokk* identiku għal dak li ġie esibit bhala **Dok.JG1** - u jmorru wara tat-*trailer*. Fil-12:46 jirritornaw, bix-xufier jirkeb u jsuq l'hemm mingħajr l-ebda verifika da parti ta' Calleja jew tal-ufficjal tad-Dwana Sebastian Zammit.

Dan jirrizulta mill-filmat intestat 360 CUSTOMS¹⁵⁴ meta l-*speed* tiegħu jiġi mnaqqas biex tinkiseb vizwali fejn jidher ċar li l-bibien tal-*container* suspettuz ma jinfethux.

Dawn huma bibien ta' *container* tal-erbghin (40 feet) li kieku infethu mqar ffit kien jidher fil-filmat imsemmi fejn il-bibien kbar u għoljin tiegħu jidhru sew. **Minn dak il-filmat il-bieba tal-*container* ma tidhirx tinfetaħ!!**

- *It-trailer* ERF fuq id-*dash board* għandu numru kbir 91 fuq sfond abjad. Ezatt warajh jidher hiereġ il-vann l-abjad mingħajr ebda verifiki. Lanqas ma hemm presenza ta' *ufficjal* fil-12:46:15.
- Mix-xhieda mgħotija jirrizulta li dawn il-movimenti ma ġew registrati/logged imkien.

¹⁵⁴ AVI: [8.1]2015-10-22_22-01-57(1)

- **Kuntrarjament** għal dak li seħh bit-*trailer* u l-vann l-abjad, l-ewwel vettura li tasal immedjatament warajhom tiġi mwaqqfa u jittiehdu dettalji tagħha (12:46:33- 12:46:58).
- Għalhekk jirrizulta li kien **biss fir-rigward ta' dawn iż-żewġ vetturi li ġew injorati il-proċeduri** li kellhom jiġu segwiti kuntrarjament għall-vetturi l-oħra kollha li ġew **mwaqqfa** u tagħhom ittiehdu d-dettalji li ġew **registrati**. *A buon intenditor poche parole!*
- Minn *camera* oħra fuq il-ġenb xellugi tal-vetturi – filmat intestat 360 CUSTOMS¹⁵⁵ - tidher id-distanza ravvicinatissima li kienu fiha it-*trailer* u l-vann l-abjad 12:44:28-12:45:59. Għalkemm għal ftit hin jidhru persuni bejn il-vann u *trailer*, m'hemmx dubbju dwar kemm il-**van l-abjad kien marsus mat-trailer**.
- Il-Qorti reġgħet ikkonstatat dak li ddikjarat *seduta stante* waqt li kien qed isir l-eżami ta' Sebastian Zammit – u li ssir riferenza għaliha fit-trattazzjoni finali tal-abbli difensur ta' Zammit - li **fil-parti** tal-film 12:45:59-12:46 it-trailer u l-vann ma jidhrux daqshekk vicini.
- Madanakollu dak il-filmat ittiehed minn Camera 12¹⁵⁶ u minn Camera 15¹⁵⁷ f'hin meta iż-żewġ vetturi kienu qed jinstaqu l-barra u **wara** li suppost saret il-verifika tal-*container*. Dik il-verifika ma saritx u għalhekk **ma kienx baqa' htieġa** li jibqgħu issikkati flimkien!
- Konsegwentement jirrizulta li fil-hin li z-żewġ vetturi jidhru mhux daqshekk vicini – kif ikkonfermat il-Qorti *seduta stante* - hu propju il-**hin wara li suppost saret il-verifika tal-container**, u b'hekk ma hemm ebda kontradizzjoni fil-konkluzjonijiet li wasslet għalihom il-Qorti għaliex jirreferu għal **hinijiet differenti fit-traġitt** il-barra mill-Freeport taż-żewġ inġenji.
- Inolte mill-*camera* pożizzjonata fuq il-ġenb xellugi tal-vetturi, **360 CUSTOMS**¹⁵⁸, jidher ċar li meta iż-żewġ inġenji (il-van u t-*trailer*) huma wieqfa biex SUPPOST jiġu spezzjonati, il-**bieba tal-container fl-ebda hin ma tidher tinfetaħ, la mill-uffiċjali tal-Freeport u lanqas minn Sebastian Zammit, l-uffiċjal tad-Dwana inkarigat mill-Lane 3 li minn fuqha kien qed johroġ il-vojt.**
- Angolu iehor (00:39 tal-film) juri kjarament kif Calleja hu l-uniku uffiċjal jistenna mal-gate. Kif it-*trailer* javvicina [12:44:30] u jgħaddi minn miegħu

¹⁵⁵ AVI: [8.1]2015-10-22_22-01-57(1)

¹⁵⁶ AVI: [8.3]

¹⁵⁷ [8.4]

¹⁵⁸ AVI: [8.1]2015-10-22_22-01-57(1)

lanqas biss iwaqqfu jew iħares lejħ **kuntrarjament** kif jagħmel fir-rigward tal-vetturi l-oħra li jgħaddu mill-*gate*.

- Fil-00:39:58 Calleja jibqa' miexi dritt lejħ wara tat-*trailer*, mingħajr ma jitlob għal *card* kif jagħmel fil-konfront ta' xufiera oħra. Ix-xufier ta' EHQ 103 (*trailer* ERF) jidher ċar (00:40:50 tal-film) jinżel u jsegwi lil Calleja. **Il-van l-abjad jgħaddi mingħajr ebda verifiki** (00:40:56-00:41:06). Tidher fuq il-vann il-kitba 'Thermo King' (00:45:59-00:46:00).
- **M'hemmx dubbju li Calleja jhalli it-*trailer* ta' Malcolm Zammit u l-*refrigerated van* Thermo King joħroġu bla kontrolli**. Il-*gate* hi lesta mtella' ukoll u ma jieħu l-ebda *card* mingħand ix-xufiera – Vide filmati @ 00:40:07; Cam Point 2 00:40:53-00:41:06; Cam Point 12 00:45:53-00:46:07 u Cam Point 15@ 00:51:04.
- Vizjoni aktar ċara ta' dak li sehħ tittiehed minn Camera 12 li tiġi eżatt fuq is-Security 00:42:59.
- Interessanti hu l-**fatt li jinqabad fil-ħin tal-film 00:42:57**. Ghalkemm il-*barrier* mniżżla (u għaldaqstant mhux il-każ li xi vettura tiżgiċċa mill-kontrolli billi jibqa' għaddej!) Calleja xorta jibqa' barra fis-šana qalila t'Awissu **jistenna** mal-*barrier* għal xi ħin sakemm jasal propju l-*trailer* in kwistjoni fl-00:44:18 u Calleja jimxi lejħ. Hemmhekk 00:44:19 imur fuqu mingħajr karti. Fil-ħin 00:45:54 jidher ħiereg it-*trailer* segwit mill-vann l-abjad u Calleja jidhol fil-kamra, issa 00:45:48 b'xi karti f'idu; karti li meta javvicina t-*trailer* ma kellux w li baqa ma giex kkonstatat minn fejn ġew jew fejn spicċaw galadarba la it-*trailer* u lanqas il-vann l-abjad jew ix-xufiera tagħhom ma ġew recorded li hargu l-barra mill-MF f'dak il-ħin.
- 00:46:04 joħroġ il-vann l-abjad mingħajr ma jieqaf jew isirulu xi verifiki.
- **B'differenza kif jixhed il-film (00:46:20-00:47:53) kull vettura li għaddiet twaqqfet u saru d-debiti verifiki fejn jidher ċar jiġi scanned pass** (00:46:35; 00:46:52; 00:47:00; 00:47:20 u 00:47:30).
- Angolu iehor hu dak li jirrizulta mill-film 00:48-00:52:52. L-azzjoni fejn jieqaf il-vann hi dik li ġiet registrata fil-00:49:24-00:51:08. Fil-00:50:19-50: jidher ċar il-flokk tax-xufier tat-*trailer* li hu identiku għal dak esibit in atti **Dok.JG1**.

Id-dahla lura l-Freeport tat-Trailer/Container¹⁵⁹

- Il-film fil-ħin 00:52:56 li jikkorrispondi mal-ħin tal-14:29:53-14:31hrs juri l-istess *trailer* ERF diehel lura l-MF.

¹⁵⁹ 54:54-56:20 hi ripetizzjoni tal-bidu tal-film

- Calleja jerga jidher fil-bieb tal-kamra jistenna b'harstu l-quddiem (14:28). Fil-14:30 jasal *trailer* u Calleja jmur jivverifika l-kontenut meta x-xufier jiftaħ il-bibien. Il-bibien jitbexxqu ftit, u Calleja jħares ġewwa u jidher jirregistra xi dettalji.
- Fil-hin 14:30:55hrs (00:59:18 tal-filmat) jasal it-*trailer*. Johroġ Calleja u x-xufier **ibexxaq il-bieba kemm, kemm, tant li ċertament ma setgħetx tingħata viżwali għal kontenut tiegħu** għajr għar-rokna l-leminija ta' wara nett mal-ġenb tal-istess bieba!!

Fil-fehma tal-Qorti m'hemmx dubbju li **l-għemil li ma tinfetaħx sew il-bieba biex jiġi verifikat il-kontenut kien wieħed intenzjonat**. Ma seta' qatt ikun mod iehor, tant li Calleja lanqas biss javvicina l-bieba aħseb u ara kemm ra x'kien hemm meta lanqas biss seta' jara sew il-parti tal-ġenb ta' wara tal-*container*, *multo magis* il-kontenut tiegħu fuq ġewwa!! 14:31:37 it-*trailer* jinstaq l'hemm.

- Fil-14:35:37hrs jidher il-*container* jidhol f'*area* u jerga' johroġ minnha. Fil-14:37 javvicina l-post fejn il-*container*, bil-marka CMA fuq il-kantuniera ta' fuq viżibbli, tghabba fuq it-*trailer* sagħtejn qabel.
- Fil-hin 14:37:35 jerga javvicinah l-istess reach stacker (in kwantu għall-makkinarju użat) **li qed jistenna faċċata tiegħu**. Fil-14:38hrs it-*trailer* jitlaq wara li l-*container* jitpoġġa fl-*area* li minnha ngab aktar qabel u r-*reach stacker* jerga lura 14:38:42hrs.
- Fil-14:38:45hrs it-*trailer* mingħajr *container* jidher hierieg il-barra mill-MF u johroġ 14:40:22 fejn issa jidher ufficjal iehor li jwaqqfu, jiscannja l-pass. **It-trailer għadu bin-numru 91 viżibbli** jhalli l-Freeport fl-14:41:13.

Anke hawn jintwera kif kull *trailer* li jinħareġ kellu jitwaqqaf u jiġu registrati d-dettalji tax-xufier tiegħu. Kif ġa ġie osservat, kien biss fir-rigward tat-***trailer* mgħobbi bil-container** in kwistjoni w fir-rigward tal-*refrigerated van* l-abjad li **dettalji tagħhom ma ttieħdux!**

VII. Provi Saljenti

Imiss issa li jiġu ikkunsidrati l-provi li jirrizultaw fil-konfront tal-imputati fir-rigward tal-imputazzjonijiet lilhom addebitati.

Tenut kont li dan il-proċess, flimkien mal-proċess li mexa miegħu, **Il-Pulizija vs Malcolm Zammit et**, jittratta l-operazzjoni sħiħa li permezz tagħha insteraq *container* mill-MF mgħobbi sigaretti, il-Qorti bilfors ser ikollha tikkunsidra l-

provi miġjuba b' mod olistiku biex wara tissokta billi tiffoka fuq l-rwol tal-imputati odjerni Roderick Borg u Sebastian Zammit.

Wara kolloxx kull wiehed mill-imputati u ko-imputati servew ta' holqa f'katina li permezz tagħha insteraq il-*container* mill-Freeport u għalhekk hu opportun li tingħata l-stampa intjiera tal-għemil ta' kull wiehed mill-malvivalenti fil-jum tas-7 t'Awissu, 2015. Fil-verità l-għemil ta' kull wiehed minnhom, *inter alia*, tal-imputati, huwa prova ċirkostanzjali li torbot lill-istess imputati marreati lilhom addebitati.

i. Fis-7 t'Awissu, 2015, inħareġ *container* li kien jirrizulta mimli bil-merkanzija - tant li kien għadu bis-sigilli - minn Lane 3 li minnha joħroġu *containers* vojta minflok minn Lane 4 minn fejn joħroġ il-mimli.

ii. L-awtoritajiet tal-MF ma kienux għadhom intebħu b'dak li seħħ u kien biss fuq informazzjoni li waslitilhom jiem wara li nbdew l-investigazzjonijiet li wasslu sabiex jiġi magħruf li kien fis-7 t'Awissu, 2015 meta seħħet is-serqa kif rappurtat.

iii. Sakemm il-*container* kien għadu l-Freeport dan kien sigillat kif juru r-ritratti meħuda mill-uffiċjal tad-Dwana,¹⁶⁰ peress li kien intiż għall *transshipment*.

Containers għal *transshipments* ma jinħarġux mill-MF. Jikkonferma dan Mauro D'Anastasi għal Pantheon Ship Supplies Limited, il-*consignee* kif tixhed il-*bill of lading* minnu prezentata bil-gurament.

Wayne Xuereb ukoll jispjega li l-*container* wasal Malta fl-24 ta' Lulju, 2015 u l-*consignee* kien Pantheon Ships Supplies. Għalkemm kien jidher għal Malta, fuqu kien hemm nota li kien *in transit* u dan ġie kkonfermat mill-*consignee* li anke jkompli li minhabba li dak il-*container* ma kienx ser joħroġ mill-MF lanqas gate passes ma kellu bżonn. Għalhekk saru arrangamenti sabiex jintbagħat għall-*export* iżda ma setgħax jagħmlu dan għaliex ma kienx għad hemm *release* fuq l-*import log* peress li l-*consignee* ma kellux l-original *Bill of Lading*.¹⁶¹

iv. Propju għax kien *in transit/transshipment* f'zona appożitu, il-Free Zone¹⁶² li qatt ma setgħet tingħata ordni lil Roderick Borg **biex jgħabbih fuq trailer**.

v. Mill-atti ma jirrizultax meta ttieħdu l-ewwel set ta' ritratti mill-uffiċjali tad-Dwana, għalkemm min dak li xehed Scerri dan sar wara li l-*container* daħal

¹⁶⁰ Dok.GS u Dok.GS1 a fol.850-851

¹⁶¹ Fol.433-437

¹⁶² Fol.422

il-MF fil-24 ta' Lulju, 2015. It-tieni sett jirrizulta li ttieħdu fid-19 ta' Awissu, 2015; l-istess jum li fih anke sar *scan* tal-*container* u dan seħħ appena li l-awtoritajiet gew informati bil-każ li kien seħħ fis-7 ta' Awissu, 2015.

vi. L-*invoices* u *bill of lading* li esebixxa Mauro D'Anastasi jimmanifestaw li l-kumpanija tiegħu kienet il-*consignee*, kif ukoll turi l-**valur** tas-sigaretti tat-tip Business Royal bhala dak ta' **US\$120, 750**.¹⁶³ Altru` għalhekk li għe ppruvat il-valur tas-sigaretti.

vii. Tenut kont li għet esibita l-*bill of lading* **originali**¹⁶⁴, m'hemmx dubbju li għe ppruvat soddisfaċentement il-**kontenut tal-merkanzija** fil-*container* in kwistjoni dak CAXU913932 (545G1).¹⁶⁵ Il-valur probatorju ta' polza ta karigu tiġi kunsidrata aktar il-quddiem.

viii. Wayne Xuereb mill-Grupp ta' Thomas Smith, rappreżentanti tax-*shipping line* in kwistjoni, semma kif il-*container* wasal Malta fl-24 ta' Lulju, 2015. Kienu huma li għaddew il-manifest tiegħu lid-Dwana.

ix. Fuq il-*manifest* kien hemm miktub "*one zero five zero (1050) cases of class folder cigarettes u jidher li kien hemm figura ta' 100,000 cigarettes*".¹⁶⁶ **L-istess numru ta' kaxxi u valuri li nħaddmu l-kalkoli fuqhom tal-ammonti dovuti bhala Dazju tas-Sisa, Dazju ta' Importazzjoni u Taxxa fuq il-Valur Mizjud (VAT).**

x. Konsegwentement s-sottomissjoni tal-abbli difiża li ma ngabitx prova ta' dak li kien fih il-*container*, lil min kien jappartjeni kif ukoll li d-Dwana hadmet il-kalkoli tagħha dwar hlas dovut lill-Erarju limitatament fuq informazzjoni mibghuta lilha mill-OLAF, ma ssibx komfort fil-provi. Għall-kuntrarju jirrizulta li dawn inħaddmu fuq dokumentazzjoni li ntbagħtet lilha minn Thomas Smith li kienet tikkonsisti anke mill-cargo manifest u l-invoice relattiva.

xi. Wayne Xuereb jixhed li l-valur tal-*container* per se kien ta' **US\$3,500**.¹⁶⁷ Sal-jum li xehed il-kumpanija ma kienitx għadha hadet il-*container* lura.¹⁶⁸

¹⁶³ Fol.467

¹⁶⁴ Dok.MA3 a fol.467

¹⁶⁵ Fol.462

¹⁶⁶ Fol.434

¹⁶⁷ Dok.WX1 a fol.438-439.

¹⁶⁸ Fol.435

xii. Altru għalhekk li ġie pruvat li l-valur tar-*res furtiva*, kemm in kwantu għal-*container*¹⁶⁹ kif ukoll għas-sigaretti, kien wiehed li jeċċedi l-€232.93c u l-ammont ta' €2,329.37 kontemplat bl-artikolu 279(a) tal-Kodiċi Kriminali, kontemplat bl-artikolu 279(a) tal-Kodiċi Kriminali ċirkostanza li taggrava irreat ta' serq.

xiii. Jirrizulta li l-*container* kien infetaħ minn kif kien sigillat originarjament. Filwaqt li dak il-*container* meta kien għadu fil-MF kien sigillat b' sigill blu fil-latch li jmiss mal-art, meta reġa' ġie eżaminat jiem wara li seħħ il-ħruġ tiegħu mill-MF instab li kellu sigill differenti, isfar u mwahħal aktar il-fuq ma *latch* aktar għolja.

xiv. Mill-filmati deher ċar li l-*container* inhareġ mill-Lane 3 – Lane li suppost johroġ il-vojt minnha biss – mingħajr ma ġie verifikat li kien vojt minn **Sebastian Zammit** u Christopher Calleja li kienu l-uffiċjali addetti mad-Dwana u Freeport rispettivament; uffiċjali li kellhom l-inkarigu jagħmlu d-debiti verifiki qabel ma jitħalla johroġ *container* mill-*gate* tal-Freeport!

L-istess Calleja li mhux biss **talab** li jitbiddilu x-xogħol iżda saħansitra **għazel** x'xogħol ried jagħmel!

xv. **Clayton Fiteni**, Chief Security Officer mal-Malta Freeport Corporation. wara li eżamina l-filmati tal-Freeport jixhed li *container* vojt jgħaddi minn Lane 3: *“jinfetaħ mill-uffiċjal tad-dwana fil-prezenza tas-security u jaraw li jkun vojt.U l-bieba ma nfethitx* ¹⁷⁰ *....Il-burdnar irid jinżel jiftaħ il-container biex is-security jioverifika li huwa vojt flimkien fil-prezenza tad-Dwana. rajt illi l-container kien jidher li kien mimli, kien magħluq sigillat mill-footage u speci ħareġ mill-entry”*.¹⁷¹ Issemmi kif ma gietx segwita l-proċedura fil-każ ta' dan il-*container* u jkompli: *“Mill-filmati li rajt jiena għax dana għadda minn Lane three (3) u heq mhux suppost jgħaddi minn hemm. ... Ra l-container, jekk kien minn Lane three (3) jew four (4) kellu jinfetaħ u jiġi ċċekkjat kif suppost, kif isir anke jekk kien vojt, meta deher isigillat. Kien hemm, jidhru li kien hemm xi karti f'idu fil-filmati pero' kien hemm il-barrier mghollija minn qabel u baqa' ħiereġ dritt u anke ħareġ vann warajh.”*. Ikompli li għalkemm l-uffiċjal deher b'xi karti f'idu, il-permess ma nstabx lanqas fis-sistema (LXE).¹⁷²

¹⁶⁹ USD3,500 f'Awissu 2015 kienu ekwivalenti għal €3,191.3. Ir-rata tad-dollaru għas-7 f'Awissu kienet ta' €0.9118. US Dollar to Euro Spot Exchange Rates for 2015: <https://www.exchangerates.org.uk/USD-EUR-spot-exchange-rates-history-2015.html>

¹⁷⁰ Fol.230-231

¹⁷¹ Fol.235

¹⁷² Fol.239

xvi. Fil-filmat jidher biċ-ċar li l-*container* misjuq mill-burdnar Zammit ma nfetaħx minkejja li hareġ mill-*Lane 3* minflok mill-*Lane 4* (*lane* għall-mimli u b'hekk ikollhom is-sigilli intatti), bil-*Lane 3* tkun dik li kien responsabbli tagħha Sebastian Zammit li dakinhar kien qed jagħmel il-*lanes* tal-vojt (*Lanes 1 u 3*).¹⁷³ Zammit la vverifika li kien vojt u lanqas rreġistra l-ħruġ tiegħu: “*Ma kienx immizzel imkien no, no no...No No xejn xejn*”.¹⁷⁴

xvii. Dak il-*container* tghabba għall-fuq it-*trailer* tal-burdnar Malcolm Zammit minn **Roderick Borg** u dan meta kif intqal ma kellu ebda istruzzjoni biex jagħmel dan.

xviii. L-istess Roderick Borg **reġa'** inkariga ruħu li jpoġġi l-*container* fil-post li minnu kien ittiehed originarjament, u dan, għall-darb' oħra mingħajr ma kien ingħata xi struzzjonijiet simili biex jirritornah f'xi post. Anzi mill-filmati (14:37:35) jidher **jistenna** l-wassla tat-*trailer* hekk kif il-*container* reġa' iddahhal lura il-MF!

xix. Meta reġa' ddaħhal lura il-MF, kien l-istess **Calleja** li kellu jivverifika l-kontenut tiegħu. Jidher mill-filmat ibexxaq ftit il-bieba tal-*container*.

xx. Tenut kont tal-fatt li jiem wara dak il-*container* instab mgħobbi bi knaten tal-ġebel, jirrizulta ampjament li Calleja naqas milli jirrimarka dwar il-merkanzija vera li kien qed igorr dak il-*container*, il-knaten tal-ġebel.

xxi. L-uffiċjali tal-Malta Freeport ilkoll jidentifikaw lill-imputat Christopher Calleja bħala *s-security* impjegat mal-MF li naqas mid-doveri tiegħu fir-rigward kemm tad-dħul u ħruġ tal-*vann/refrigerated truck* l-abjad kif ukoll fil-ħruġ u dħul tal-*container*. Ma kienx hemm *audit trail* tal-*container* in kwistjoni għalkemm hu obbligatorju li kull pass, kull moviment ta' *container* fil-MF jiġi *logged* mill-uffiċjal ta' sigurtà li f'dan il-każ kien dejjem Christopher Calleja: “*Il-passes ta' dan il-*container* fid-dħul u l-ħruġ tiegħu ma nstabux*”.¹⁷⁵

xxii. Dan juri li ma nqabzix merament xi proċedura waħdaniya iżda addirittura **bosta kienu il-mizuri** li fil-każ tat-*trailer* bil-*container* u tal-van l-abjad li ġew maqbuza.

Bla dubbju dan juri li ma kien żball xejn iżda operazzjoni orkestrata biex tagevola w tiffacilita l-ħruġ mill-MF tal-*container*.

¹⁷³ Fol.85-86. Vide ukoll fol.53-54, xiehda Delicata

¹⁷⁴ Fol.55

¹⁷⁵ Per Clayton Fiteni a fol.205

xxiii. **Carmel Attard**, Spettur għall-Kontrollur tad-Dwana, kien identifika l-uffiċjali ta' Dwana li kienu xogħol fis-7 t'Awissu, 2015. Mill-filmat setgħa' jara li **Sebastian Zammit kien l-uffiċjal tad-Dwana li nizel mal-container li kien hiereg mill-MF**. Dan kien akkumpanjat ma uffiċjal tas-sigurtà u skond il-proċedura tad-Dwana biex container jithalla johroġ mill-MF kellu jiġi ċċekkjat. Wara dan il-container kien hemm *box van* li kien issikkat miegħu. Uffiċjal tad-Dwana iehor baqa' fil-bieb tal-kamra tagħhom.¹⁷⁶ Ikompli: "*Ftit wara ukoll ġejt muri film li kien irregistrat illi sagħtejn wara li kien hareġ il-container in kwistjoni u deher diehel lura mil-grada prinċipali u fejn presubilment kien jidher li kien hemm uffiċjal tas-sigurta' tal-Port Hieles jiftaħ il-bieba, jitawwal il-container minn ġewwa u l-container pproċeda l-ġewwa fuq it-terminal*".¹⁷⁷

xxiv. Mill-filmati izda jidher biċ-ċar li Sebastian Zammit għażel li jiskarta kull mizura ta' sigurtà` w jabbanduna d-dmirijiet tiegħu f' dak li kellu x'jaqsam mal-proċeduri li kien rikjest minnu li jieħu w isegwi.

xxv. Illi kien f'xejn anqas minn **zewġ okkażjonijiet** li Zammit abdika d-doveri tiegħu. Zammit l-uffiċjal bi 30 sena esperjenza! Mhux sempliciment ma vverifikax il-kontenut tal-container u cioe li kien tassew vojtt, izda lanqas biss rregistrah kif kienet titlob il-proċedura li dakinhar jidher li adotta fil-każ ta' ingenji oħra li għaddew mill-lanes li tagħhom kien responsabbli hu; il-filmat juri dan u ma jhalli ebda dubbju fir-rigward!

xxvi. Il-container li kien **baqa' sigillat** kif wrew ir-ritratti¹⁷⁸ esibiti mid-Dwana **u qatt ma kellu jithalla jghaddi minn lane 3 – lane intiza għall-vojt li fuqha kien hemm Sebastian Zammit** – izda minn lane 4 fejn jiġi scanned qabel ma jithalla johroġ mill-Freeport għadu ssigġilat.

xxvii. Malcolm Zammit kien strumentali biex il-container mgħobbi bis-sigaretti nħareġ mill-Malta Freeport u konsegwentement timmaterjalizza s-serqa tal-istess. Intwera kif l-ko-imputat Zammit kien qed isuq it-trailer li fuq tghabba l-container; container li kien hu li ħarġu l-barra mill-Freeport mingħajr ma għadda minn proċeduri ta' sigurtà w verifika, mingħajr ma kellu xi xogħol konness mal-imsemmi container.

xxviii. Kien l-istess ko-imputat Malcolm Zammit li ftit tal-hin wara, **reġa' dahħal lura** l-Freeport l-istess container, fejn ukoll lanqas saru verifiki dwaru jew dwar il-container li kien qed jiddahħal minn Calleja; container li issa rrizulta li kien tghabba bi knaten tal-gebel. Calleja kien daqstant iehor strumentali biex

¹⁷⁶ Fol.405-406

¹⁷⁷ Fol.406-407

¹⁷⁸ Fol.850-851

is-serqa isseħħ; biex minn *container* mimli sigaretti jinstab *container* bi knaten tal-gebel mdawwrin *b'shrink wrapping* li fuqhom instabet l-impronta ta' Malcolm Zammit!

xxix. It-*truck/refrigerated van* l-abjad, li jidher jiltaqa' mat-*trailer* bil-*container* u jsuq warajh f' distanza ravvicinata għewwa il-MF, kien qed jinstaq minn missier il-burdnar Malcolm Zammit.¹⁷⁹ Irrizulta li jappartjeni lid-ditta tal-burdnara Zammit, id-ditta tal-familja tal-imputat Zammit.¹⁸⁰ Iktar minn hekk **Sebastian Zammit jikkonferma li lemaħ lill-missier Malcolm Zammit isuq il-vann l-abjad**.¹⁸¹ Malcolm Zammit gie identifikat minn ufficjali tal-Malta Freeport kif ukoll mill-istess Sebastian Zammit¹⁸² bħala l-burdnar li wara li deher minn filmati iddaħħal regolarment it-*trailer*, iżda li sussegwentement inħareġ u reġa' iddaħħal minnu mingħajr ma sarulu d-debiti verifiki minn naħa ta' Christopher Calleja.

xxx. Hein Chetcuti xehed kif il-card tax-xufier tar-refrigerated van l-abjad ukoll ma gietx skanjata minn Calleja. Mela minn dan jintwera irregolaritajiet fid-**dhul u fi ħruġ anke tat-truck/refrigerated van l-abjad mhux tat-trailer bil-container biss**: "*Fil-fatt id-dhul tiegħu ukoll huwa daqxejn anomalu għaliex javvicina l-gate tagħna, kien jidher ix-xufier jiddiskuti xi haġa ma l-membri ta' sigurtà li kien hemm fil-gate dak il-ħin [Calleja] u minn hemm la giet skenjata l-card la fid-dhul u lanqas fil-ħruġ ta' dan ix-xufier tat-trakk*".¹⁸³

xxxi. Hi propju Camera **360 Customs**¹⁸⁴ li hi kruċjali biex tiddetermina li effettivament **il-bieba tal-container qatt ma nfethet** minn Zammit meta it-*trailer* bil-*container* waqaf hdejn id-dwana.

Minn *close-up* tal-mumentu li fih jinqabad it-*trailer* minn camera **360 Customs**¹⁸⁵ jidher ferm ċar li kieku kellhom jinfethu il-bibien tal-*container*, żgur kienu ser jinqabdu mill-filmati. Dan mhux biss għaliex il-*container* jidher mill-ġenb (fejn wara l-bibien tiegħu jidhru xi persuni), iżda propju għaliex is-saqaf tal-vann l-abjad kien aktar baxx minn dak tal-container jingarr fuq trailer u konsegwentement żgur kien ser iħalli viżwali tal-bieba ferm akbar u għola tal-*container* tinfetaħ.

¹⁷⁹ Xhieda Sebastian Zammit a fol.984

¹⁸⁰ Vide xhieda ta' Duncan Borg Myatt u tal-Ispettur Rennie Stivala

¹⁸¹ Xhieda Sebastian Zammit a fol.984

¹⁸² Fol.961

¹⁸³ Fol.221

¹⁸⁴ AVI: [8.1]2015-10-22_22-01-57(1).

¹⁸⁵ **12:44:28-12:45**

Prova li s-saqaf tal-vann l-abjad u iktar baxx minn dak tal-container fuq it-trailer tirrizulta ċara mir-ritratti esibiti.¹⁸⁶ Izda ma deher l-ebda moviment ta' ftuħ tal-bieba. Anzi tant kemm il-vann l-abjad issikka mat-trailer li, fil-fehma tal-Qorti, kien **impossibbli biex din tinfetaħ.**

xxxii. Issa waqt ix-xiehda tal-imputat Sebastian Zammit, din il-Qorti stess kienet rat parti tal-filmata fejn dehrilha li kien hemm distanza suffiċjenti bejn iż-żewġ vetturi. Li kieku l-Qorti ma studjatz ukoll il-filmata f'hinjiet oħra u partikularment dawk meħuda minn angoli w cameras differenti, kienet ser tkompli tiġi zgwidata tassew għaliex fil-verità **fil-mument kritika w fatidiku, żgur ma kienx hemm distanza bejniethom.**

Fil-hin li suppost qed jiġi kontrollat li kien vojt l-van l-abjad tassew, kif tallega l-prosekuzzjoni kien **marsus b'tai mod li ma ppermettiex il-ftuħ tal-bibien**, fatt li dan jikkonfermah l-istess Zammit. Zammit li kien baqa jiftakar min kienu x-xufiera taż-żewġ ingenji, jixhed li "*Le ma rajtux. ...Le, ma rajtux [jifthu].*"¹⁸⁷

xxxiii. Fil-fatt minn studju tal-filmata rrizulta li s-silta li intweriet *seduta stante* fil-kors tax-xiehda ta' Bastjan, kienet qed turi **il-ħruġ tat-trailer u l-van l-abjad** u cioe` f'dak il-hin li kienu qed jinstaqu l-barra tant li jinqabdu mill-cameras differenti: *Camera 12*¹⁸⁸ u *Camera 15*.¹⁸⁹ F'dan il-mument il-vetturi kienu qed **jigu misjuqa** viċin il-kamra tad-Dwana f'dik il-parti li tiġi qabel Gate tal-ħruġ mill-Freeport.

xxxiv. Għalhekk f'dak il-hin ċertament ma kienx għad baqa ħtieġa li jibqgħu marsusin kif kienu fil-hin li kienu weqfin wara xulxin, propju għaliex f'dak il-mument ma kienx hemm aktar riskji u bżonn aktar li l-container jiġi impedit milli jinfethulu l-bibien, preċiżament għaliex dak l-istadju kien ġie sorvolat b'suċċess; il-bibien tal-container baqgħu ma nfethux minn min kellu d-dover jagħmel dan u cioe` l-uffiċjal tad-dwana Zammit flimkien mal-uffiċjal tal-MF, Calleja.

xxxv. Għall-kuntrarju però, meta ż-żewġ vetturi huma weqfin għall-dik li suppost kienet waqfa sabiex jiġu spezzjonati, u cioe` meta dawn kienu it-tnejn **stazzjonarji** ħdejn il-kamra tad-Dwana (fejn jinqabdu bil-camera 360 CUSTOMS¹⁹⁰), id-distanza turihom **marsusin flimkien**, fejn hu ċertament

¹⁸⁶ Dok.RS2 a fol.119-120

¹⁸⁷ Fol.981

¹⁸⁸ Kif jirrizulta mill-kumpliment tal-filmata

¹⁸⁸ AVI: [8.3]

¹⁸⁹ [8.4]

¹⁹⁰ AVI: [8.1]2015-10-22_22-01-57(1).

impossibbli li f'dik il-pożizzjoni l-bibien setgħu jinfethu biex ssir spezzjoni minhabba tal-qrubija tal-van l-abjad mat-trailer.

xxxvi. Għaldaqstant hu il-*close-up* tal-filmat fuq 360 Customs li jagħti **l-prova determinanti w kruċjali tal-fatt li l-bibien qatt ma nfethu**, kif jammetti Zammit stess: *"Jien ma rajtux jinfetah...Ma rajtux"*¹⁹¹.

Ikkunsidrat,

Wara l-analiżi tal-provi dwar dak li seħħ fil-MF fis-7 t'Awissu, 2015, imiss issa li jiġi kunsidrat speċifikament il-provi dwar l-imputati Sebastian Zammit u Roderick Borg.

Sebastian Zammit

Fl-ewwel lok ser jiġi kunsidrat punt imqanqal mill-abbli difensur ta' Sebastian Zammit. Fit-trattazzjoni minn tagħha ssemmi kif id-dokument li fuqu suppost kellu jiġi registrat il-*container* baqa' ma ġiex esibit.

Dan hu minnu. Izda Zammit stess spjega li hu kellu l-*clipboard* relatata ma Lane 4 tant li meta daħal *trailer* fuq Lane 1 għal *export* kien hu li għadda kollox lil Delicata. Attribwixxa l-mankanza li jiġi *logged* il-*container* ta' Malcolm Zammit għall-fatt li kellu f'idejh dokumentazzjoni relatata mal-*container* diehel għall-*export* u il-*log* relattiv (il-*clipboard* għal Lane 3) kienet għand Delicata.¹⁹² Għaldaqstant mix-xieħda ta' Pierre Delicata w tal-imputat stess, jirrizulta li l-*container* in kwistjoni ma ġiex registrat fuq id-dokument għal Lane 3.

Għalhekk għalkemm dan id-dokument baqa' ma ġiex esibit tenut kont tal-ammissjoni ta' Zammit li hu ma rreġistrahx, magħdud mal-konferma minn Delicata li *"Ma kienx immizzel imkien no, no no...No No xejn xejn"*¹⁹³, ma hemm l-ebda dubbju dwar il-fatt li l-*container* misjuq minn Malcolm Zammit li kien fuq Lane 3 ma ġiex registrat.

Illi fil-fehma tal-Qorti l-iktar xhieda li ssahħaħ il-każ tal-prosekuzzjoni fil-konfront tal-imputat Zammit hi propju dik tal-imputat Sebastian Zammit innifsu.

¹⁹¹ Fol.981

¹⁹² Fol.976

¹⁹³ Fol.55

L-inkonsistenzi li fiha t-testimonjanza tiegħu, juru kemm l-imputat ma kienx kapaċi jagħti risposti li għandhom mis-sewwa, jew minn tal-inqas li huma raġunati, anzi jisfidaw il-buon sens.

Il-komportament tiegħu fuq il-pedana tax-xiehda kixfu bħala persuna li f'aktar minn okkażjoni waħda, mhux elokwenti w isib ruħu fi sqaqien li jidhol fihom hu stess bix-xiehda inveritjiera li jagħti.

1. Intqal kif l-rwol tal-uffiċjal tad-Dwana, fejn ikun hemm *container* li jkun hierieg mimli, hu li għandu jiċċekkja d-dokumenti u *s-security* jiċċekkja minn naħa tiegħu ukoll.¹⁹⁴ Il-proċedura tirrikjedi li *truck* li jkun hierieg il-barra mill-MF b'*container* jieqaf hdejn *is-security* fejn jiġu verifikati d-dokumenti relattivi w f'każ li l-*container* ikun vojt dan jinfetaħ biex jiġi aċċertat li tassew vojt. Dan isir ma uffiċjal tad-Dwana li f' dan il-każ kien Sebastian Zammit l-imputat:¹⁹⁵ "*Il-vojtja jridu jkunu niftuhom halli jiġu ccekjati u jkunu bla sigilli*"¹⁹⁶.

Il-proċedura tirrikjedi li f'każ ta' *container* vojt, l-uffiċjal tad-Dwana jieħu l-karti minn ġewwa l-kamra tad-Dwana, jgħid lill-burdnar jiftaħ il-*container* u jekk ikun vojt jniżżlu bħala vojt. Pierre Delicata jixhed li meta resaq *container* għall-*export f'lane 1* hu kien fit-tarġa tal-bieb tal-kamra tagħhom biex jieħu l-karti u fl-istess hin daħal il-*container* fuq *lane 3* li ma kellu l-ebda karti. Ma dan il-*container f'lane 3* kien hemm Sebastian Zammit, uffiċjal tal-Freeport u l-burdnar Malcolm Zammit.¹⁹⁷ Spjega li għall-uffiċjal tad-Dwana *container* fuq *Lane 3* ifisser li hu vojt w ma jkunx hemm skambju ta' dokumenti. ***Containers mimlija joħorġu ssigġillati***.¹⁹⁸ Jixhed: "*L-importanti imma li fit-three irid jinfetaħ normalment. Dik l-importanti*".¹⁹⁹

B'hekk ma kienx hemm skambju ta' dokumenti sabiex tingħata l-impressjoni li l-*container* kien vojt!

2. Issa Zammit attribwixxa l-mankanza tiegħu li jirreġistra il-*container* tal-burdnar Malcolm Zammit għall-fatt li d-dokument (il-*log/clipboard*) kien f'idejn il-kollega tiegħu Pierre Delicata. Jinsisti li hu qatt ma seta' irreġistra t-*trailer* hierieg minn fuq *Lane 3* għaliex il-*clipboard* bil-karta għall-*entries* relattiva kienet għand Delicata kif jixhed il-film.

¹⁹⁴ Fol.35, per Stephen Calleja

¹⁹⁵ Fol.29-30

¹⁹⁶ Fol.36

¹⁹⁷ Fol.53-54

¹⁹⁸ Fol.59-60

¹⁹⁹ Fol.61

Dak li donnu jinsa l-imputat Zammit hu li kien hu stess li heles mill-clipboard għaliex għaddihom lil Delicata biex jirreġistra xogħol fuq *Lane 1*. Donnu jinsa wkoll li *Lane 1* kienet kompitu tiegħu wkoll. Jinsa li hu qatt ma talab lil Delicata jirreġistralu wkoll dak li kien suppost qed jiehu hsieb hu, *il-container* fuq *Lane 3*. Dak kien xogħolu u ta' hadd aktar.

Il-qorti temmen li taht il-pretiza biex jgħinu f'xogħolu, **zbarazza ruhu mill-karti** li kellhom ikunu pivotali biex jikxfu l-ingann li wettaq dan il-grupp ta' persuni, li kollha kellhom rwoli differenti f'din is-serqa!

Hu pruvat li d-dmir li jirreġistra l-*container* wara li ivverifika l-kontenut tiegħu ma kien ta' hadd għajr tiegħu. Kif qatt seta' jahseb li siehbu mhux biss aċċetta li jgħinu fuq *Lane 1* iżda wkoll jagħmillu u jikkompleta xogħolu fuq *Lane 3*!!

3. Donnu Zammit iridna nemmnu li intant, la ma kompliex ix-xogħol fuq *Lane 3* u għadda x-xogħol fuq *Lane 1* lil Delicata, hu baqa jicċassa idu f'idu waqt li Delicata kien qed jagħmel xogħolu. **Delicata għenu iżda ma kienx il-bidillu tiegħu!**

Ta' importanza hu li minn imkien ma gie pruvat li Zammit talab lil Delicata jassigura ruhu li l-*container* jigi registrat minnu wkoll, allura hu totalment bla sens li Zammit ippretenda li jsir dan minn Delicata. Tassew hu inveritjier Zammit.

4. Irrizulta kif din il-*clipboard* bid-dokumenti relattivi kienet tgħaddi minn ufficjal għall-iehor, b'kull wiehed jiffirma/jinizjala l-*entries* li jkun dahhal hu. Għaldaqstant l-spjega ta' Zammit ftit tista' tagħmel sens anzi, hi tassew fjakka li issahhañ bla qies it-tezi tal-prosekuzzjoni li Zammit naqas li jirreġistra w jivverifika l-kontenut tal-*container* sabiex, flimkien mal-malvivalenti l-ohra, **jiffacilita s-serqa tiegħu fejn ma kellha tithalla l-ebda traċċa tal-ħruġ tal-*container* misjuq minn Malcolm Zammit.**

5. Il-Qorti jidrilha li ma kien hemm xejn li jzomm lil Zammit jitlob lil Delicata itieh lura l-*clipboard* sabiex ikompli jirreġistra il-*container* in kwistjoni; anzi jirrizulta li bhala procedura hekk kien isehh bil-*clipboard* tgħaddi minghand ufficjal għall-iehor u dawn jikkonfermaw bil-firma tagħhom l-*entries* li jkun għamel l-ufficjal partikolari.

Kif jikkonferma l-istess imputat Sebastian Zammit, kien biss hu li dakinhar kien inkarigat minn *Lane 3*, il-*lane* tal-vojt. Fuqu w fuqu biss waqat dik ir-responsabilita! Tant hu hekk li għalkemm kien inkarigat minn *Lane 1* (ukoll tal-vojt) meta dahal il-*container* l-iehor fuq *Lane 1* hu kien digà fuq *Lane 3*.

Għalhekk la kien jinsab digà fuq il-post, kien mistenni minnu li l-ewwel jirreġistra l-container fuq Lane 3 u wara jkompli b'dak fuq Lane 1. Wara kollox jekk tassew ried għajnuna, seta' jitlobha meta kien lesta minn xogħolu fuq il-container ta' Lane 3. Hu dan li jiddetta s-sens komun u mhux li meta għadu ma lestiex mill container fuq il-Lane tiegħu, kien pront pront jaqbad jittfa' l-karti ta' container li daħal fuq Lane 1 fuq siehbu! **Il-barrier kienet ser tinfetaħ wara li jlesti hu, b'hekk għagħla ma kienx hemm.**

Delicata hu kategoriku li hadd għajr Zammit ma kien inkarigat jara li l-vojt jiġi verifikat u registrat għax kien biss **Bastjan Zammit li kien qed jaħdem fuq Lanes 1 u 3**²⁰⁰:

*"Ix-Xhud: Ma kienx immizzel imkien no, no no... No No xejn xejn"*²⁰¹....

*Inti hrug bilfors ticcekjah fl-obbligu inti tieghek.*²⁰².....

Għax kellu suppost kien qed jagħmel il-vojt hu, għalhekk.

Il-Qorti: Għax kien suppost qed jagħmel il-vojt?

Ix-xhud: Kien qed jagħmel il-vojt hu.

Ix-Xhud: Għax kellu suppost kien qed jagħmel il-vojt hu, għalhekk.

Il-Qorti: Għax kien suppost qed jagħmel il-vojt?

*Ix-xhud: Kien qed jagħmel il-vojt hu."*²⁰³

6. Kif jixhed mill-filmat u mil-provi mressqa, meta il-container daħal fuq Lane 1, Pierre Delicata baqa' fil-bieb tal-kamra tad-Dwana. Isegwi li kuntrarjament għal Bastjan, Delicata ma kienx mal-container u għaldaqstant ma jagħmel ebda sens meta Bastjan jixhed li haseb li Delicata rreġistra il-container fuq Lane 3.

Il-Qorti temmen li dak li għamel kien **intenzjonat biex jostor il-hrug tal-container tal-burdnar Malcolm Zammit, xejn aktar u xejn anqas.**

7. Ċertament li tenut kont tal-karriera twila tiegħu mad-Dwana, Sebastian Zammit kien esperjenzat u kapaċi jlahħaq ma xogħolu w dan billi (a) jagħmel il-verifika li container hiereg fuq Lane 3 hu vojt; (b) jirreġistrah qabel jgħaddi l-clipboard lil Delicata u fin-nuqqas li kien rreġistrah (c) jassigura li meta l-karti reġgħu ġew f'idejh jivverifika li l-container kien fuq il-lista, u (d) ilahħaq anke max-xogħol fuq Lane 1 mingħajr htiega li jinvolvi lil Delicata izda daħhlu fl-istorja intortament **biex jehles mill-karti u sussegwentement jużaha bhala skuza biex ma jirreġistrah il-container fuq Lane 3.**

²⁰⁰ Fol.53-54. Lanes tal-vojt vide fol.85-86

²⁰¹ Fol.55

²⁰² Fol.63

²⁰³ Fol.944-945

8. Kif qatt seta' jkun mod ieħor meta fi kliemu stess xogħolu fi ħdan id-Dwana tul is-snin twal li dam uffiċjal, kien propju li jaqdi dmirijietu mal-Gates tal-portijiet sparsi ma Malta! ²⁰⁴

9. Minn hawn toħroġ ċar il-*mens rea* u *l-common design* ta' Sebastian Zammit. L-unika żball tiegħu dakinhar kien li kiser għad ta' ligijiet konsapevolment w intenzjonalment u mhux għax kien traskurat.

Altru li mohħu kien hemm Bastjan Zammit biex ikun ta' spalla għall-malviventi sħabu!

10. Interessanti wkoll li l-imputat Sebastian Zammit għaraf lill-missier Malcolm Zammit, il-burdnar/"*driver*" bħala x-xufier tar-*refrigerated van* l-abjad li kien qed jinstaq wara l-*container*.²⁰⁵ Dan juri li Bastjan kien attent għad-dettalji ta' dak li qed jiġri madwaru w konsegwentement il-Qorti qatt ma tista' temmen li hu ma rax li s-sigilli kienu intatti bil-*container* msakkar u b'hekk qed ikun inveritjier meta jgħid li ma kellux sigill. Kien anke jafhom bil-laqam "*tal-Qus*".

11. Irid jerga' jiġi mfakkar li Sebastian Zammit kien ilu 30 sena jaħdem mad-Dwana, u m'hemmx dubbju li kien kapaċi jlahħaq max-xogħol filwaqt li jagħmel dmiru kif mistenni, anke meta jinqabad b'aktar minn *container* wieħed. Wara kollox, kien wara l-ispezzjoni li ssir mid-dwana li *container* jgħaddi biex jiġi verifikat mill-uffiċjal tal-MF li, *in turn*, jagħti sinjal lill-tal-Freeport biex jgħollu l-*barrier* u dan kien isir sabiex ix-xogħol ta' verifika mistenni jsir bil-ħin meħtieġ u mingħajr għaġla żejda. B'hekk kif intqal, sakemm ma kienx ser jagħti sinjal biex tittella' l-*barrier* biex jippermetti l-*container* joħroġ mill-Freeport, kellu l-ħin kollu biex iwettaq xogħolu bil-kalma kif dovut bl-iskrutinji kollha li kellhom isiru.

Il-volum ta' xogħol ħiereġ u diehel il-Freeport ma jservix ta' skuża biex xogħol isir mgħaġġel jew bi traskuraġni tant li l-proċedura kienet tirrikjedi li l-uffiċjal tad-Dwana jkun xhud mal-uffiċjal tal-Freeport biex jagħmlu l-verifiki liema verifiki ovvjament jieħdu l-ħin tagħhom. Hu biss wara li jiġi aċċertat li l-*container* jista' joħroġ, u f'dak il-ħin biss, li l-*barrier* tittella' biex dak il-*container*, issa ċċekkjat, jiġi permess lilu jhalli l-Freeport. Għalhekk teżisti l-Gate!! Kien jafu dan Zammit għax bħala uffiċjal kien iservi fuq il-Gates ta' Laboratory Wharf, Ix-Xatt u l-Airport minbarra ma dawk tal-Freeport!!

12. Fattur ieħor li juri l-intenzjoni vera ta' Zammit w l-involvement intenzjonat (*common design*) mal-atturi l-oħra, anke jekk gie involut fl-

²⁰⁴ Fol.951

²⁰⁵ Fol.984

operazzjoni dakinhar stess, hi l-inattività tiegħu wara dak li tikkontendi d-difiża kien biss nuqqas ta' hsieb jew żballi innocenti tiegħu.

Fil-verità wieħed kien jistenna li uffiċjal bi 30 sena esperjenza, li jammetti li ma kienx "laħaq" irregistra container, dejjem jekk ma kellu xejn x'jaħbi, appena intebaħ li Delicata ma kienx rregistrah kien jekk mhux immedjatament meta hareġ il-container, aktar tard mal-jum kien jinforma lis-superjuri tiegħu jew mqar lill-sieħbu Delicata bl-"żball" tiegħu.

Kif qatt jista' jitwemmen Zammit li kien taħt l-impresjoni li Delicata kien komdu jagħmillu xogħolu fuq żewġ containers, meta fl-ebda mument ma jirrizulta li hekk kif il-container halla Lane 3 passi l-bogħod minn Delicata, baqa ma ivverifikax ma Delicata li tassew kien rregistra l-container li suppost kien responsabiltà tiegħu? Hu diffiċli jitwemmen li uffiċjal b'dik l-esperjenza propju ma Gates tal-portijiet f'Malta, ma idenjax ruħu jivverifika li dak il-container li waqaf hesrem jaħdem fuqu (x'hin ra container fuq lane 1 u għadda kollox lil Delicata) ġie registrat, u dan meta fi kliem Delicata x'hin raħ ġej għal fuq Lane 3, Bastjan li kien fil-kamra hareġ għal fuqu!²⁰⁶

Għalhekk ma jista' qatt jiġi emnut Bastjan Zammit li l-container ma raħx hiereg. Kien mistenni - kieku tassew trid titwemmen il-verżjoni mqanzħa tiegħu - li appena induna li ma rregistrahx jiġbed l-attenzjoni għal dan il-fatt mas-superjuri tiegħu jew lil xi persuna oħra. Konvenjentement dwar dan l-imputat Bastjan Zammit ma jsemmi xejn għalkemm jipprova jgħid li n-nuqqas tiegħu kien biss sforz ta' żball proċedurali u ma kien hemm l-ebda intenzjoni malizzjuża.

Is-silenzju tiegħu dwar l-akkadut itarrax! Ma kienux żballi amministrattivi dawn iżda għemil intenzjonat b'tir speċifiku. **Min jieħu żball ma jostorx kollox iżda jipprova jirrimedjah.** Hu għalhekk li t-teżi tal-imputat, li ma kienx hemm għemil intenzjonat kriminuz iżda biss nuqqas ta' hsieb u żballi ġenwini, ma treggix!

13. Tul ix-xiehda tiegħu il-verżjoni tiġi tweaked u jizdied dettal. Issa Zammit jiddikjara li ma vverifikax il-container kienx vojt għaliex strah li kien "dan ok" kif qalulu l-burdnar Malcolm Zammit u s-security Chris Calleja.

Irid jiġi sottolinejat li Bastjan Zammit naqas darbtejn: mhux biss **ma rregistrah il-container** fuq id-dokumenti għax **kien hu li tahom lil Delicata**, iżda wkoll **ma ivverifikax li kien vojt** għax strah anke fuq burdnar - ix-xufier li ovvjament ikun dak bl-iktar interess biex l-għemil illeċitu jibqa' mistur. Mur emnmu!

²⁰⁶ Fol.50-51

Dan meta Zammit kien konxju, tenut l-esperjenza u mhux anqas is-sens komun, li *security* adett mal-MF, għandu xogħol differenti minn dak ta' uffiċjal tad-Dwana. *Security* ma għandu l-ebda rwol biex jassigura li dak dovut lil Erarju jiġi mħares; għalhekk il-proċedura kienet teziġi li spezzjoni issir minn zewġ uffiċjali u dan biex jiġu mħarsa interessi differenti. Hu l-istess Zammit li wera kemm kien addestrat sew fuq xogħolu w fuq il-miżuri li kellu jadotta hu kif ukoll dwar dak li kien komputu tas-*security* tal-Freeport: "*L-uffiċċjali tad-Dwana fil-Lane three (3) jinżlu fejn il-container u huma u tal-Freeport u d-driver jiftaħ il-container biex jaraw li huwa vojta.*"²⁰⁷

Għalhekk ma hemm xejn msejjes fuq is-sewwa meta Zammit jattribwixxi n-nuqqas tiegħu għaliex strah fuq Delicata meta ma daħhalx l-*entry* u ma vverifikax il-kontenut tal-*container* għaliex strah fuq Calleja w l-istess burdnar li serhulu moħħu li "*Dan ok*"!

Uffiċjal onest w integru bi 30 sena esperjenza qatt ma *Gates* ma kien ser iħalli l-gudizzju tiegħu jew xogħolu jsirlu minn haddiehor jew jistrieħ fuq min għandu interess jevadi l-kontrolli li hu kellu l-funzjoni jeżercita.

14. In-nuqqas ta' kredibbilita ta' Zammit harget fid-deher meta fil-bidu tax-xieħda tiegħu jinsisti li l-*container* kien għadu bis-sigilli. Mumentu wara, taħt pressjoni mid-domandi tal-abbli prosekutur, jagħmel *Freudian slip* li tkompli tagħti stampa ta' dak li verament seħħ dakinhar u kemm tassew **Zammit kien f'arrangament mal-malvivalenti l-oħra.**

"Ix-xhud: Iva jiena nżilt hemm isfel. All right. Issa xħin inżilt jiena kien hemm diġà d-driver u s-security tal-Freeport u lili qalli "Dan ok".

Pros: Min qallek?

Ix-xhud: Id-driver... le, mhux id-driver. Lid-driver lanqas kellimtu. L-uffiċċjal tal-Freeport...²⁰⁸

Dan meta jammetti li l-verifika minn naħa tad-Dwana hi imperattiva:

"Iva, hekk hu."²⁰⁹

15. F'dan l-isfond jiġi sottolinejat li mhux kontestat li **l-bieba tal-container ma nfethietx minn Sebastian Zammit kif kien obligat** jagħmel. Hu l-imputat Zammit li jammetti li ma rax il-bibien jinfethu:

²⁰⁷ Fol.977

²⁰⁸ Fol.979

²⁰⁹ Fol.985

“Pros: Le, inti rajtu jinfetaħ?
 Ix-xhud: **Ma rajtux jiena!...**
 Il-Qorti: Inti ma rajtux jinfetaħ.
 Ix-xhud: **Le ma rajtux.**
 Il-Qorti: Jiġifieri inti ma rajtux jiftħu.
 Ix-xhud: **Le, ma rajtux.”²¹⁰**

Il-linja difensjonali ta’ Zammit tiskontra diffikultà kbira w tkompli tithawwad u tikkontradixxi lilha nnifisha meta pressat bid-domandi tal-Uffiċjal Prosekutur, l-imputat isib diffikultà jagħti risposti koerenti li għandhom mis-sewwa u jsegwu l-loġika w s-sens komun; hu konfuż, jeħel fit-tweġbiet. Bir-raġun għaliex il-verità biss toffri elokwenza. Hu għalhekk li din is-silta mil-kontro-eżami ta’ Zammit ser tiġi riprodotta *verbatim* bil-għan li jintwerew l-inkonsistenzi li ġa saret riferenza għalihom:

F’dan l-isfond jiġi mfakkar li Zammit xehed li għadda dokumenti ta’ *container* fuq *Lane 1* lil sieħbu *Delicata* kif ukoll, kif irriżulta minn xhieda ta’ dirigenti u uffiċjali tad-Dwana u Freeport, li l-*Gate* tinfetaħ biss wara li jsiru d-debiti verifiki, bl-ewwel verifiki jsiru mid-Dwana.

“Pros: *Li inti għadek kemm għidtilna li tajtu lill-kollega tiegħek biex jagħmlu. Naqblu?*
 Ix-xhud: ***Iva, iva.***
 Pros: *Mela ma kellekx xogħol ieħor.*
 Il-Qorti: *Mela dak ix-xogħol għaddejtu lill-kollega.*
 Pros: *Kien hemm żewġ containers, wiehed diehel u wiehed hiereg. Inti ilqajt il-karti tal-container diehel u għaddjethom lil Pierino. Mela b’loġika il-container hiereg min qed jaħdmu?.....Mort fuqu inti. Naqblu?*
 Ix-xhud: *Mela ħa ngħidilkom eżatt.*
 Pros: *Ħu pażenzja rrispondini. Mortu fuqu inti. Naqblu?*
 Ix-xhud: *Erga’ għidli...*
 Pros: *Mort fuqu inti l-container hiereg.*
 Ix-xhud: ***Iva jiena nżilt hemm isfel. All right. Issa xħin inżilt jiena kien hemm diġà d-driver u s-security tal-Freeport u lili qalli “Dan ok”.***
 Pros: *Min qallek?*
 Ix-xhud: ***Id-driver... le, mhux id-driver. Lid-driver lanqas kellimtu. L-uffiċjal tal-Freeport.***
 Pros: *U min kien dan?*
 Ix-xhud: ***Chris Calleja.***
 Pros: *Sewwa. Li huwa ko-akkuzat miegħek f’kawża separata però fuq l-istess haġa...*
 Ix-xhud: *Hekk hu, dak hu.*
 Pros: *Sewwa. “Dan ok”. Naqblu li mhux dak ir-responsabilità tiegħek inti, li ma tieħux l-ok mingħand tal-Freeport.... .. Intom għandkom responsabilitajiet differenti. Naqblu din fuqha?*

²¹⁰ Fol.981

Ix-xhud: **Hekk hu.**

Pros: Il-Freeport għandhom ċertu sigurtà f'moħħhom u intom għandkom is-sigurtà tat-taxxa f'moħħkom, fuq xogħolkom. Naqblu sa hemmhekk?

Ix-xhud: **Naqblu.**

.....

Pros: **Mela inti għidtilna li l-proċedura hija li flimkien mas-security tal-Freeport u mal-burdnar, max-xufier tat-trakk tiċċekkjaw... Min jifthū l-container suppost?**

Ix-xhud: Sid it-trakk.

Pros: Il-burdnar.

Ix-xhud: **Il-burdnar.**

Pros: Sewwa. **U intom tivverifikaw li huwa vojt.**

Ix-xhud: **Hekk hu.**

Pros: Bil-ġurament tiegħek taf tgħidilna saritx din il-ħaġa fuq dan il-container partikolari? Taf tgħidilna jekk ftahtux dan il-container? Infakkrek li esebiti hemm il-filmati ad intier, u hemm angoli differenti minnhom.

Ix-xhud: Iva, issa dak il-container kien infetaħ, jekk infetaħ.... halli issa...

Pros: Le, **inti rajtu jinfetaħ?**

Ix-xhud: **Ma rajtux jiena.**

Pros: Mela tassumix, hu paċenzja, għax qed tixhed bħalissa taht ġurament.

Il-Qorti: **Inti ma rajtux jinfetaħ.**

Ix-xhud: **Le ma rajtux.**

Il-Qorti: **Jiġifieri inti ma rajtux jifthū.**

Ix-xhud: **Le, ma rajtux.**

Il-Qorti: Iktar.

Pros: Sewwa. Issa fuq domanda li għamillek Dr Montalto l-avukat tiegħek qallek "X'differenza tagħmel jekk jitniżżel u ma jitniżżilx f'din l-imbierka lista, log.... mhux xorta hemm il-cameras?" Tispjega kif dan il-container illi kien mimli, ħareġ, rajtuh inti, rah ħaddieħor, il-burdnar ħdejkom... kif tispjega li ħareġ container mimli allura? Dak kont hemm inti miegħu. Għalhekk qed nistaqsi lilek jiġifieri...

Ix-xhud: Imma jekk rah l-ieħor....

Pros: Imma l-ieħor min hu? Hu paċenzja...

Ix-xhud: **Chris. U qalli ok.**

Pros: Imma...

Il-Qorti: Dak Freeport.

Pros: Ok. **Imma aħna qbilna li r-responsabilitajiet huma differenti u terfgħuhom flimkien.**

Ix-xhud: **Iva.**

Pros: **Jiġifieri inti trid terfa' tiegħek u hi jrid jerfa' tiegħu.**

Ix-xhud: **Iva.**

Ix-xhud: Xhin tkun qed taħdem il-prattika u jkun hemm ix-xogħol ikollok kunflitti ta' xogħol xi kultant trid tafda.

Il-Qorti: Però biex inkun fair hawnhekk Bastjan, inti għidt li dak il-ħin kunflitt kien hemm tnejn, li inti mbaġhad **dak il-kunflitt eliminajtu billi għaddejt il-karti biex jieħu ħsieb dak li dieħel lil Delicata.**

Ix-xhud: Iva.

Il-Qorti: Mela issa ma għandekx kunflitti. Inti jiġifieri ma ftahtux dan.

Ix-xhud: **Jien ma rajtux jinfetaħ.**

Il-Qorti: **Ma rajtux jinfetaħ.**
Ix-xhud: **Ma rajtux.**
Pros: **Le, ma ftaħtux.**
Il-Qorti: U ma rajtux illi... **ma ġagħltux jifthu quddiemek.**
Ix-xhud: **Le.**
Il-Qorti: Qgħadt fuq l-ieħor skont int.
Ix-xhud: **Għax jien xħin qalli "ok" jien afdajt.**
Il-Qorti: Għax afdajt fuq tal-Freeport.
Ix-xhud: Ezatt dik il-kelma.
Il-Qorti: **Allavolja ma kienx xogħlu.**
Ix-xhud: **Dik il-proprja l-kelma.²¹¹....**
Pros: *Le, le, all right. Imma qed noqgħod fuq li għdit inti għalissa. Inti tajt dawn il-karti lil Pierino biex jaħdimhom.*
Ix-xhud: *Lil Pierino biex inizzilhom.*
Pros: **U inti mort tiċċekkja dan l-imbieriek container li qed tghidilna issa li sa dak il-ħin kien iċċekkjah ħaddieħor u li inti qgħadt fuq il-kelma tiegħu.**
Ix-xhud: *Iva. Għax imbagħad.... ismagħni Spettur, ifhimni hekk joghġbok, jiena xħin ergajt inżilt kien hemm Chris kif deher fil-film, u d-driver wara l-container. Kienu qegħdin hemmhekk qabli. Jien tlajt tajt il-karti u ergajt inżilt.....*
Pros: *Imma mbagħad mort fuq Pierino biex tghidli jikteb dan il-container li skont inti kien vojt u kien bla sigill, qed tghid li għax iċċekkajt li kien bla sigill? Mort fuq Pierino u għidli biex inizzlu? La l-lista kienet għandek u...*
Ix-xhud: *Ma niftakarx. Imma alla ħares noqgħodu niċċekkjaw lil xulxin il-ħin kollu.*
Pros: *Le, din mhux kwistjoni li tiċċekkja lil xulxin. Ħdimtha inti però fuq kliemek stess illum hawn bil-ġurament il-lista kienet għandu għax tkun mal-istess board.*
Ix-xhud: *Hekk hu.*
Pros: **Allura jispetta lilek li tmur għandu u tghidli "isma' ikteb dan għax ħareġ dan fuq dik il-lista li għandek f'idek". Għamiltha din inti jew ma għamilthiex?**
Ix-xhud: **Ma nafx, ma niftakarx li għamiltha. Biss alla ħares nqogħodu niċċekkjaw lil xulxin.**
Il-Qorti: *Le, imma hu qed jgħidlek xogħol tiegħek kellu jkun...*
Ix-xhud: *Iva all right. U dak il-ħin ukoll hu kien fil-bieb u rah il-container l-ieħor, u kienet f'idejh, jiġifieri dak il-ħin seta' niżżlu. Fil-fatt nidhru fil-film it-tnejn fil-bieb...*
Pros: *Inti għadek kemm għidtilna li għaddjetli mazz karti, seijaħtilha riżma...*
Ix-xhud: *Iva.*
Pros: *Jiġifieri kellu x'jieħu ħsieb l-Export li dieħel....*
Ix-xhud: *Iva.*
Pros: *Jaf li hemm il-kollega tiegħu qed jieħu ħsieb il-ħruġ tal-vojt...*
Ix-xhud: *Iva.*
Pros: *Nimmaġina li dik għandha tiġi wara. Naqblu sa hemm?*
Ix-xhud: *All right.....*

Pros: Il-vann l-abjad li gie wara l-container, għidtilnau għandek raġun minn daqshekk, li ma għandkomx remit fuqu, u li ma tiċċekkjawhx sakemm ma jkollux xi xogħol dazjabbli. Għax hemmhekk ikollkom kwistjonijiet, imma taf ta' min hu? Taf tgħidilna ta' min hu? Ta' min kien dak it-trakk l-abjad li gie warajkom?

Ix-xhud: Naf għax nagħraf lis-sid tiegħu. Kien **il-papà ta' Malcolm**²¹²

.....

Pros: Biex inkompli fuq li qed tgħidlek il-Qorti naqblu li l-ewwel tiċċekkjawh intom bħala Dwana, għalhekk il-kamra qegħda qabel. U imbagħad jiċċekkjawh il-Freepport jaraw li intom lesti u joħorġuh il-container. Naqblu li hekk hi l-proċedura?

Ix-xhud: Il-Freepport jifthuha l-gate, eżatt kif qed tgħid inti...

Pros: Dak ikun l-aħħar xogħol tagħhom. Tarawh intom u mbagħad jarawh huma u jhalluh joħroġ.

Ix-xhud: Iva, hekk hu."²¹³

Għaldaqstant tenut kont li l-ewwel verifiki jsiru mid-Dipartiment tad-Dwana, verifiki li Zammit ma għamilx, żgur qatt ma kien ser ikun li Zammit xi darba kien ser jistrieħ fuq dak li qallu Calleja, sakemm mhux għaliex kien hemm intenzjoni warajha. Iktar u iktar kemm il-darba kien il-burdnar li qallu li "*dan ok*"!²¹⁴

16. Jiġi ribadit li kien **f'xejn anqas minn żewġ okkażjonijiet li Zammit abdika mid-doveri tiegħu**. Zammit l-uffiċjal b'tant snin esperjenza propju ma *Gates* tal-Portijiet f'Malta! Mhux sempliċiment ma vverifikax il-kontenut tal-container u cioe li kien tassew vojta, iżda lanqas biss rreġistrah kif kienet titlob il-proċedura li dakinhar jidher li adotta fil-każ ta' ingenji oħra li għaddew mill-*lanes* li tagħhom kien responsabbli hu; il-filmat juri dan u ma jhalli ebda dubbju fir-rigward!

17. Il-Qorti ssib konvinzjoni, mhux anqas wara li semgħet ix-xieħda mqanzħa w mhawwda tal-imputat Zammit, li dak li naqas li jagħmel kien **għemil interament intenzjonat li sar konsapevolment**. In-nuqqas tiegħu kien volut mill-bidu sal-aħħar. Mhux talli ma għamilx żbalji, iżda ħadem il-biċċa xogħol bizzilla! Daqstant iehor ħadem lill-sieħbu *Delicata* tant li minn fuq li dan ma ħasibihex darbtejn biex għenu, ma ddarras xejn idahħlu fl-xkora u jipprova jfarfar ir-responsabbiltà tiegħu fuqu.

Sebastian Zammit aċċetta li jkun pedina importanti f'din l-operazzjoni li kienet animata w mfassla b'makkakerija liema bħala; anke jekk l-involvement tiegħu jista' jagħti l-każ li ma sehħx mill-bidu nett, m'hemmx dubbju li fil-hin kruċjali, essenzjali w kritiku tal-ħruġ tal-*container* meta kellhom isiru d-debiti verifiki

²¹² Fol.984

²¹³ 982 -985

²¹⁴ Fol.979

mid-Dwana, hu kien *fully on board* w ipparteċipa konsapevolment fl-istess operazzjoni. *He rose to the occasion!* Zammit qeda l-rwol tiegħu b'perfezzjoni. Sfortunatament l-rwol li għażel jeżegwixxi b'tant żelu, ma kienx dak li kien jithallas mill-Erarju għalih, iżda l-rwol ta' komplici f'serqa kbira.

Magħdud dan kollu bilfors li l-Qorti tiġi għal konkluzjoni ovvja: Zammit għażel li jabdika għal kollox mid-dmirijiet kollha tiegħu rigward dan il-*container*. Hu propju minn hawn li tibda tiffirma stampa tal-rwol ta' Zammit fl-operazzjoni maħduma bizzilla bejnu w sħabu. Huma dikjarazzjonijiet simili, dikjarazzjonijiet li ma jagħmlu ebda sens għaliex mhux biss ma huma korroborata mill-**ebda provi** (sal-grad rikjest mid-difiża) iżda ma għandhomx għeruq fis-sewwa. B'hekk jinkixef u jizvela ruħu l-*common design*; inkluż bejn l-imputat Zammit u atturi oħra fl-għemil mertu ta' dawn il-proċeduri.

Fl-isfond ta' dan kollu l-Qorti tqis li l-**għemil ta' Sebastian Zammit kien conspicuous by its absence**. **Li kieku ma kienx għall-għemil minn tiegħu, din is-serqa ma setgħetx tirnexxi**. Kieku ma għażilx iwarrab għal kollox il-verifiki li kien dovut jagħmel, jirreġistra dettalji tat-trailer, tal-container u jivverifika l-kontenut tiegħu, l-operazzjoni mfassla mill-malviventi - li f'xi mument għażel jingħaqad magħhom - qatt ma setgħet tirnexxi. Sebastian Zammit serva ta' holqa importanti biex din l-operazzjoni setgħet tirnexxi.

Ma jiswa xejn li Bastjan Zammit ma kienx intenzjonat li jservi l-Freeport dakinhar. Il-mens rea ma tinhtiegħ xi żmien fiss jew pre-determinat biex titnissel u tiffirma; din titnissel f'tebqa t'għajn.

Wara kollox dan kien ilu fuq il-post xejn anqas minn ħames sigħat;²¹⁵ altru żmien biżżejjed biex jaċċetta jipparteċipa bi sħiħ fl-operazzjoni billi jonqos milli jwettaq dmiru. Ċertament dan ma kienx jinhtiegħ xi pjanijiet elaborati u negozjati twal iżda l-esperjenza tal-ħajja tgħallem kif ħsibijet jitrisslu f'sekondi. **Daqstant ieħor il-mens rea rikjesta biex għemil jissawwar f'reat**.

Fl-aħħar nett jiġi emfasizzat li baqa ma giex pruvat sal-grad rikjest mid-difiża li l-għemil ta' Zammit kien jikkonsisti biss fi żbalji amministrattivi, nuqqasijiet proċedurali. Ma ngiebu l-ebda provi biex jissostanzjaw din it-teżi difensjonali. Għall-kuntrarju, tenut kont tal-abbundanza ta' provi li juru nuqqas wara l-ieħor ta' Zammit, il-Qorti tqis li gie pruvat soddisfaċentement li l-azzjonijiet tiegħu ma kienux dovuti għall-negligenza jew traskuraġni, iżda l-għemil tiegħu kien wieħed konsapevoli w intenzjonat biex jaġevola serqa ta' container li nħareġ minn burdnar li kien jaf.

²¹⁵ Il-*container* inħareġ ftit qabel is-sieġha ta' wara nofsinhar u Bastjan kien beda xogħol ftit wara is-7.30am.

18. Bastjan Zammit assista f'din is-serqa billi **xjentement għalaq għajnejh għall-registrazzjoni w il-verifika tal-kontenut ta' dak il-container** li lanqas indinja ruħu jivverifika li kien vojt meta deher biċ-ċar mill-filmata li dan kien bis-sigilli mwahħla. Huwa hu li saħansitra jammetti li kien wara l-container w għalhekk impossibbli li ma lemaħx daww is-sigilli. Ma kienx xi novizz anzi, tant li għaraf kemm il-burdnar u lill-missieru jsuqu wara xulxin.

L-unika responsabbiltajiet li kellu jizvolgi Bastjan Zammit rigward il-container, naqas jimplimentahom fit-totalità tagħhom. Ma kien żball xejn għax addirittura ma għamel xejn mistenni minnu w abdika miż-żewġ doveri li kellu dmir jizvolgi f'kull istanza li l-kariga tiegħu kienet titlob minnu li jwettaq.

Roderick Borg

Il-konsiderazzjonijiet appena magħmulha dwar *l-common design* isibu applikazzjoni anke rigward Roderick Borg. L-għemil ta' Borg f'dan il-pjan malinn ma jhallix lok għall-dubbji dwar *il-common design* bejnu w l-malvivalenti l-oħra. Biżżejjed meta tarah l-ewwel jasal fuq il-post biex jgħabbi l-container fuq it-trailer imbagħad aktar tard wara jerga jintlemaħ jistenna waħdu l-wassla tal-*istess container* biex jerga jpoġġih minn fejn hadu aktar qabel mal-jum.

Imiss issa tingħata harsa lejn l-għemil ta' Roderick Borg nhar is-7 t'Awissu, 2015 kif jirriżultaw mill-provi:

1. Duncan Borg Myatt spjega kif operatur ikun jaf fejn irid jizvolgi xogħolu billi fuq l-LXE²¹⁶ jirċievi messaġġ mill-*Control Tower* tal-*Head Office* li jindikalu fejn irid imur u xi jrid jgħabbi w iħott u fejn hi l-pożizzjoni li jrid ipoġġi l-*container*.²¹⁷ L-operatur li għabba l-*container* fuq it-trailer tal-burdnar gie individwat mill-*punch card number* bħala l-imputat **Roderick Borg**.²¹⁸

Gie spjegat li impjegat li kien qed jopera *ir-reach stacker* wara li jippuncja w jagħmel *log in* bid-dettalji tiegħu, "*il-magna tohroglu chit fejn irid imur. Wara li jispiċċa jahdem bih jillogja off*. Borg Myatt spjega li impjegat li qed jopera *r-reach stacker*: "*meta jmur fuq l-equipment irid jerga jagħmel log on u log off għal sistema ta' incentive u hlasijiet ta' allowances, idahhal in-number tiegħu biex is-sistema tgħarf u biex any allowances jithallas bihom hu u kemm ukoll il-log on u l-log off ta' dan l-*

²¹⁶Tip ta' *handheld radio technology equipment*

²¹⁷Fol.157

²¹⁸Fol.153

*individwu fuq dik il-biċċa equipment tul dak il-hin kollu li gie wzat.....jirrizulta li qatt ma telqu l-equipment".*²¹⁹

2. Sar magħruf li **Roderick Borg** kien qed jaħdem f'**sezzjoni totalment differenti minn dik li fiha kellu jkun qed jaħdem**, "li kien jinteressana kien li ghabba container li qatt ma kellu ordni, informazzjoni biex jgħabbi dak il-container."²²⁰Dan il-container partikolari qatt ma harget ordni mis-sistema tagħna,qatt m'hu suppost ħareġ, u qatt m'hu suppost ghabba u filfatt mic-CCTV cameras li rajna ahna **l-operator jidher car gejj minn fejn kien qed jaħdem għal sezzjoni totalment oħra...totalment differenti, jiltaqa' ma truck li wara rrizultat li qatt m'hu suppost kellu jidhol u lanqas taha l-cards biex jidhol, jigifieri kontra l-proċeduri tas-security wkoll, jiltaqa' u jgħabbi container u jerga' jmur f'postu.**"²²¹

3. Hein Chetcuti imbagħad jixhed li minn kien qed jopera ir-reach stacker "avvicina dan il-container li mhux suppost ħareġ li kien "steckjat" ["stacked"] f'pożizzjoni fil-bitha. Ghabba dak il-container fuq it-trakk ta' dan il-burdnar, illi dan il-burdnar umbgħad ħareġ, ipproceda lejn il-gate biex joħroġ bih.Li rrizulta huwa li fuq dak ir-reach stacker partikolari dak inhar kien hemm persuna wahda biss illi, ahna meta jidhlu ghax-xogħol in-nies intuhom l-assignment tal-equipment. Jigifieri kif jippalmjaw tohrogilhom karta fejn iridu jmorru. Dan ir-reach stacker gie "mmenjat" ["manned"] minn persuna partikolari illi għamel il-ġurnata kollha fuqha, tajjeb? U hemm ukoll fuq dan ir-reach stacker li ddentifikah, li għandu kuluri partikolari.....Għandu l-aħmar u l-isfar illi fil-fatt huwa l-unika equipment tal-generu tiegħu, allura mis-CCTV kienet anke iktar faċli biex wiehed jiddentifika dak il-marki partikolari tiegħu. Jigifieri ma tantx kien hemm lok fejn wiehed jifixkel.[il-haddiem ta' dan l-apparat kien] Il-punch card huwa 800, huwa Roderick Borg."²²²

4. Stephen Calleja jkompli li jekk ma jitlax messagg fuq il-monitor (RDT) li jkun għand l-operatur tar-reach stacker, dak **l-operatur ma għandux għalfejn jaqbad il-container**. Is-sistema intera, id-database, hi audited li tippermetti li tigi recorded kull bidla li sseħħ.²²³ Kien għalhekk li l-imputat Borg gie individwat mingħajr diffikultà; dakinhar inzerta li **kien hu biss l-impjegat li kien qed jopera ir-reach stacker** liema makkinarju kellu kuluri partikolari.

Bla dubbju il-malviventi ma kkalkulawx dan il-fatt, l-istess kif ma kkalkulawx li kienu ttieħdu ritratti tas-sigilli jew li kien ser ikun hemm tip-off dwar is-serqa li wettqu b'perfezzjoni!

²¹⁹ Fol.155

²²⁰ Fol.150-151

²²¹ Fol.152

²²² Fol.187

²²³ Fol.26-27

5. Calleja iżid li ir-*Reach stacker 67 Sany*²²⁴ - li kien qed jiġi operat minn Roderick Borg - kien assenjat fi stack area R iżda mill-filmat deher li kien fl-area XD. Mis-sistema ma rriżultat l-ebda ordni biex dak l-*stacker* jagħmel xi xogħol fl-area XD iżda mir-records xogħolu kellu jkun f'area R. Dan **l-*stacker* kien qed jiġi misjuq minn Roderick Borg** kif rriżulta mid-*deployment records* kif ukoll mill-*punch card* u *pin number* tiegħu li jridu jiddaħħlu fid-*database* biex jintuża l-*equipment* u cioe` l-*stacker* partikolari.²²⁵ Mill-*footage* l-*stacker* deher jgħabbi l-*container* fuq *truck* li kien qed jistenna mingħajr ma kienet ingħatat xi struzzjoni simili għaliex ma kien hemm ebda struzzjoni biex dan il-*container* jiċċaqlaq minn fejn kien miżmum/*stacked*. Innota wkoll ir-*refrigerated van* l-abjad jieqaf in-naħa fejn hemm l-Engineering (*department*) u baqa' jsegwi it-*truck* lejn il-*gate*.

6. Fil-fatt il-filmat juri li fil-ħin 26:30 (12:31:10) jidher idur ma *traffic island trailer* u (26:45 tal-filmat) jieqaf fil-ġenb fil-parti tal-bidu tal-mgħoddija/triq. Fl-12:34:08 jintlemaħ ir-*reach stacker* u warajh fil-12:34:17 vann abjad ġejjin minn naħa ta' fuq. Ir-*reach stacker* fil-12:34:32 idawwar għal fejn hemm it-*trailer*. Il-vann l-abjad jibqa' nieżel u jdur għal wara tal-*containers*. Ir-*reach stacker* jidher jgħabbi *container* fuq t-*trailer* l-abjad (12:34:48). Waqt dan il-ħin il-vann l-abjad nieżel bil-mod (12:35). Ikompli jitgħabba l-*container* fil-12:35:35. Jispiċċa jitgħabba fil-12:36:15 u t-*trailer* bil-*container* jinzel fid-direzzjoni li ha l-vann l-abjad 12:36:53. Ir-*reach stacker* jerġa jerhilha l-fuq minn fejn ġie. Fil-32:19 idur fid-direzzjoni tal-vann l-abjad u johroġ *out of vision*.

7. Aktar tard wara nofsinhar preċiżament fil-ħin 14:37:35 jidher j avviciċina it-*trailer l-istess reach stacker (in kwantu għall-makkinarju użat) li qed jistenna faċċata tiegħu*. Fil-14:38hrs it-*trailer* jitlaq wara li l-*container* jitpoġġa fl-*area* li minnha ngħab aktar qabel u r-*reach stacker* jerġa lura fil-14:38:42hrs. Wara jerġa jdaħħlu fil-post minn fejn ittiehed.

Borg jirriżulta li mhux biss għabba il-*container* fuq it-*trailer* iżda qabel hu **kien qed ikun akkumpanjat mill-vann l-abjad li ltaqa miegħu w baqa' miegħu** sakemm tgħabba l-*container* biex imbagħad il-vann baqa jsegwi l-t-*trailer*.

8. Għaldaqstant ġie pruvat li r-*reach stacker* baqa dejjem fil-kontroll tal-imputat Borg; ma bidilx idejn!

9. Għalhekk mill-provi jirriżulta wkoll li mhux biss Roderick Borg ma kellu ebda inkarigu biex jgħabbi l-*container* fuq it-*trailer* ta' Malcolm Zammit iżda wisq anqas kellu xi struzzjonijiet biex wara li l-*container* reġa' iddaħħal lura l-

²²⁴ It-transcriber tikteb *Lead Stacker 67 Sonny*

²²⁵ Fol.27-28

MF, jerga' jpoġġih fl-stack originali li minnha kien ittiehed minnu stess siegħa u nofs qabel meta għabbih fuq it-trailer ta' Zammit.

10. U kif qatt seta' galadarba il-container kien intiz għal transshipment fejn għalhekk il-container ma jinħariġx mill-Freeport. Mauro D'Anastasi għal Pantheon Ship Supplies Limited, il-consignee kif tixhed il-bill of lading minnu prezentata bil-gurament, ikkonferma li l-container kien għal transshipment.

Propju għax kien *in transit/transshipment* f'zona appożitu, il-Free Zone²²⁶ li qatt ma setgħet tingħata ordni lil Roderick Borg biex jgħabbih fuq trailer.

11. Jingħad ukoll li Roderick Borg naqas milli jressaq xi prova li twassal sal-grad tal-probabbli li ma kellux l-intenzjoni malizzjuża li hu wkoll iservi ta' ħolqa fil-pjan elaborat li nħoloq minn min, fl-aħħar mill-aħħar, ibbenefika minn din is-serqa. Ma spjega xejn għaliex dehrlu li kellu jnehhi container u jgħabbih fuq trailer meta dan kien fl-area ta' transshipment. Kif lanqas ma gab xi prova għaliex kellu jerga jpoġġi container fil-post minn fejn ftit qabel kien neħhieh.

Għalkemm fil-kors tat-trattazzjoni finali gie sottomess li dak li għamel Borg kienu nuqqasijiet procedurali fl-operat minn tiegħu, lanqas farka ta' prova ma ingabet sabiex issostni din it-tezi difensjonali.

Ikkunsidrat ukoll,

In vista tad-dubbi w sottomissjonijiet li tqajmu w saru mill-abbli difensuri tal-partijiet li izda, baqgħu mingħajr l-icken korroborazzjoni il-Qorti, bid-dovut rispett, bilfors tirrimarka li **l-provi ma jsirux permezz ta' allegazzjonijiet magħmulha fil-kors tat-trattazzjoni finali kif jittantaw l-imputati. Fil-kamp penali teoriji w ipotezijiet rridu jiġu korroborati w sostanzjati sal-grad mistenni mill-imputat.**

Fil-fehma tal-Qorti, mhux talli ma sarx li lanqas ma ntlahaq, meta jittiehed il-kwadru kollu ta' dak li sehħ maġun mas-sens komun, il-grad tal-possibbli.

VIII. L-Imputazzjonijiet

Imiss issa li fid-dawl tal-provi li saret riferenza għalihom, jiġu kunsidrati l-imputazzjonijiet li jinsabu addebitati bihom l-imputati bħala kompliċi.

²²⁶ Fol.422

Kif intwera il-Malta Freeport jopera b' numru ta' *checks and balances*. Eżempju ta' dan jasal mix-xieħda ta' Karol Muscat fejn spjega l-rwol essenzjali w importanti tal-uffiċjal tad-Dwana li jservi **ta' xhud għall-uffiċjal tal-Freeport**. Jixhed li f'każ li *container* ikun ħiereg, l-uffiċjal tal-Freeport jehodlu l-pass, jara li l-*container* jaqbel mal-pass u jekk hu vojt għandu jifftu biex jaċċerta li hu vojt. **Għandu jara li tad-Dwana ikun xhud miegħu x' ħin joħroġ il-container.**²²⁷ Hein Chetcuti ukoll jsemmi l-importanza ta' dawn ic-*checks and balances* meta jiddeskrivi kif membri tas-sigurtà tal-MF jipproċedu fuq wara tal-container fejn dan il-container jinfetaħ biex jiġi spezzjonat. Magħhom ikun hemm uffiċjali tad-Dwana illi wkoll **vizwalment għandhom jaraw illi l-container meta nfetaħ ma kien hemm xejn go fih biex ikun jista' joħroġ bħala vojt.**²²⁸

L-Rwol tal-Kompliċi u l-Common Design

F'dan il-każ diversi kienu il-malviventi. Fosthom l-imputat Zammit li xogħolu kien jagħmel dawn ic-*checks*, iżda li minflok għażel li jabdika mid-doveri tiegħu. Mill-banda l-oħra Roderick Borg ha rwol attiv biex jiffacilita din is-serqa billi serva ta' pedina importanti fl-istorja biex wara li inkiss inkiss, qala l-*container* minn postu w tefgħu fuq it-trailer, reġa' poġġih f' postu wara li dan ġie ritornat il-Freeport, din id-darba mgħobbi bil-ġebel.

Kien Roderick Borg li **inkarigu ruħu - mingħajr ma ġab prova li kellu xi ordni f'dan is-sens - jgħabbi l-container fuq it-trailer tal-ko-imputat Malcolm Zammit u wara jerga jiehdu minn fuq it-trailer u poġġieh lura f' postu minn fejn ħadu sabiex kollox jibqa' mistur.**

Sebastian Zammit, minn naħa tiegħu, għażel li ma **jivverifikax** li l-*container* kien tassew vojt qabel ma **ħallieh joħroġ** mill-Freeport. Mhux biss iżda, sabiex kollox jibqa' mistur, lanqas biss **irreġistra** il-ħruġ tiegħu. B'hekk assigura ruħu li ma jkunx hemm traċċa tal-għemil malizzjuż tiegħu; biex ma jidher xejn!

Kien Zammit li flimkien ma Calleja għamel il-parti tiegħu biex il-*gate* tal-Freeport tinfetaħ u tippermetti l-ħruġ tal-*container* mgħobbi fuq trailer misjuq mill-ko-imputat Malcolm Zammit.

Il-fatt li Sebastian Zammit ma kienx intenzjonat jaħdem il-Freeport dakinhar tas-7 t' Awissu, 2015 ma jnaqqas xejn mill-fatt li hu, li kien ħadem mal-*Gates* tal-Portijiet kontrollati mid-Dwana tul it-30 sena li serva t'uffiċjal, kien strumentali

²²⁷ Fol.86

²²⁸ Fol.220-221

sabiex ma jkunx hemm traċċa jew *audit trail* tal-ħruġ tal-*container* mill-Freeport billi ma rreġistrax il-ħruġ tal-*container*!

Jerga jitfakkar li sabiex isir prova tal-*common design*, mhux meħtieġ li jiġi pruvat xi pjan elaborat, dettaljat u minizzjuż. Il-*common design* jista' jiġi pruvat minn assjem ta' provi, fatti w ċirkostanzi li jwasslu lill-gudikant jiddetermina li dak li seħh ma seħhx sforz ta' serje ta' kumbinazzjonijiet. Seħh propju għaliex kollox ġie orkestrat sal-perfezzjoni!

Il-*common design* jiġi pruvat mill-għemil u l-aġir tal-persuna li jista' jkun kemm attiv kif ukoll passiv, minn kommissjoni ta' atti jew ommissjoni ta' atti bl-istess qies.

Dan il-każ wera kif kull il-malviventi akkużati b'kompliċità f'din is-serqa kellhom rwol partikolari. Bhal biċċiet individwali ta' *jigsaw puzzle*, l-għemil individwali tagħhom ġie flimkien biex iffirma operazzjoni meqjusa w metikoluża, li ħadet ħsieb kull aspekt. M'hemmx dubbju, fil-fehma tal-Qorti, li kull imputat u ko-imputat serva ta' **holqa importanti fil-katina li ġiet minsuġa minnhom bil-partecipazzjoni intenzjonata w konsapevoli** tagħhom li serviet skop uniku: li l-*container* jinsteraq mill-Freeport u wara jerga jitqiegħed f' postu sabiex ma jitqanqlux suspetti. Bhal żiffa riħ li tgħaddi u ma tħallix traċċi!

Ġie pruvat ampjament kif iż-żewġ imputati, jew aħjar l-għemil individwali tagħhom (reż possibbli minħabba x-xogħol partikolari li kienu qed jiżvolġu fil-Freeport), serva biex il-*container* seta' jinħareġ mill-Freeport. Hu l-għemil partikolari attwati minn kull wieħed mill-imputati, għemil imsewwes b'nuqqasijiet u azzjonijiet li jiddipartixxu, għal **darba wara l-oħra** minn regoli w proceduri interni, li jikxef u jiżvela b'mod inekwivoku l-*common design* li kien hemm mal-atturi l-oħra, wħud ko-imputati, wħud sal-lum injoti.

L-rwol tal-malviventi, maħsub sal-aħħar dettal minizzjuż, wera li din l-operazzjoni ma kienitx waħda mfassla w mibnija fuq serje ta' koinċidenzi kozmiċi jew sforz tat-traskuraġni kollettiva tal-partecipanti kif l-abbli difiża tikkontendi!

Xejn minn dan, anzi! Borg u Zammit - bħal kull ko-imputat ieħor - kienu *cogs in a machine*! Kull malvivent kellu rwol speċifiku w determinat. Meta wasal il-mument biex individwalment jagħmlu l-parti tagħhom, dan għamlu f' sinkronija u ħadmu f' sinerġija perfetta. Din is-sinerġija wasslet sabiex fi ftit minuti *container* intiż għal *transshipment* jitgħabba fuq *trailer*, jinħareġ mingħajr kontrolli, minkejja l-MF hu kopert minn *cameras* ta' sigurtà, jinħatt, il-merkanzija tiġi sostwita bi knaten, jerga jiddaħhal il-Freeport u jitqiegħed

f' postu. F' anqas minn sagħtejn twettqet din l-operazzjoni fid-dawl tax-xemx u fil-presenza t'operaturi w haddiema oħra.

X'ma kienitx orkestrata sal-aħħar dettal din is-serqa! Ma jista' qatt ikun mod ieħor. Mingħajr l-involviment ta' hafna nies, **intgħażlu persuni crux** li meta wasal il-mument taw wirja liema bħala bil-parti li giet assenjata lilhom. Mingħajr l-egħmil ta' xi wieħed minnhom, din l-operazzjoni kienet ser tisfaxxa. Dan ma sehħx u l-operazzjoni kienet suċċess propju għaliex l-imputati **Roderick Borg, Sebastian Zammit**, Christopher Calleja għamlu l-parti tagħhom b'mod impekabli biex, grazzi għall-azzjonijiet ta' kull wieħed minnhom, iffaciltaw it-triq għal Malcolm Zammit **biex johrog b' container mimli sigaretti mill-Freeport**.

Gurisprudenza

L-rwol tal-komplici ġie spjegat b'mod elokwenti mill-Qorti ta' l-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech**:²²⁹

"Naraw x'inhuwa l-komplici. Il-komplici huwa dak li għalkemm ma jippartecipax materjalment fis-serqa ... jagħmel xi haġa, bi ftehim magħhom, jgħid jkun hemm il-ftehim minn qabel magħhom, biex **jgħinhom** jew fil-preparazzjoni tas-serqa, per eżempju biex jaslu fuq il-post, għax dik hija parti mill-preparazzjoni tas-serqa għax biex tisaq post trid tmur f'dak il-post, jew **fit-twettiq** tas-serqa, **waqt li qed issir is-serqa**, wieħed imur jagħmel haġa, l-ieħor imur jagħmel oħra, ieħor jiffirma lil dak, ecc. anke min ikun qieghed ... **jgħinhom** fit-twettiq tas-serqa per eżempju billi joqghod għassa barra, sewwa Dan ikun qieghed **jgħinhom** fit-twettiq għax waqt li tkun qeghda ssir is-serqa ġewwa, għandhom il-guard barra li qieghed għassa. Jew inkella, dejjem bi ftehim magħhom mela, jew fil-preparazzjoni jew fit-twettiq tas-serqa, jew jgħinhom, pero` dejjem bi ftehim minn qabel magħhom, biex wara s-serqa jaharbu, jew biex ma jinqabdux jew biex jiddisponu mir-refurtiva. L-importanti huwa naturalment li jkun hemm il-ftehim minn qabel.

Allura f'dan il-każ, jekk jirrizultalkom illi kien hemm xi hadd li, bi ftehim mal-hallelin li kienu ġewwa, fil-bank, jekk jirrizultalkom illi kien hemm hallelin ġewwa għax din hija kwistjoni tagħkom, pero` jekk jirrizultalkom illi kien hemm hallelin fil-bank u dan bi ftehim magħhom mhux mar fuq il-post u pprezenta ruhu, imma ġie wara apposta biex jipprovdihom il-mezz tat-trasport biex jaharbu, sewwa, dak huwa l-figura tal-komplici. Jew inkella, jekk din il-persuna per eżempju, għalkemm marret fil-vicinanzi, intom ma tistghux tghidu li pprezentat ruhha fuq il-post tad-delitt għax tghidu ma kinitx vicin bizzejjed biex din **taghti l-ghajnuna** lill-hallelin jew halliel ġewwa dak il-hin. Dik il-persuna tkun ukoll il-komplici, mhux il-ko-awtur, sinjuri gurati."¹ (**enfazi ta' din il-Qorti**)

F'sentenza riċenti tal-Qorti tal-Appell Kriminali ġie kunsidrat:²³⁰

²²⁹ Per Onor. Imħallef Joseph A. Filletti, Onor. Imħallef David Scicluna u Onor. Imħallef Joseph R. Micallef; Deciża 24 ta' Settembru, 2004; Appell Numru 37/1996

²³⁰ **Il-Pulizija vs. Vincent Xuereb Noel Vella**. Per Onor Imħallef Dr. Neville Xuereb. Deciża 20 ta' Marzu 2023; Appell Nru.166/2018

Ix-xjenza u l-common design mhux ser jirrizultaw biss minn xi dokument imma wkoll miċ-ċirkostanzi tal-każ li ma jhallu ebda dubju f'min irid jiġġudika dwar il-mens rea.

Fl-istess sentenza jingħad:

Professur Mamo fin-Noti tiegħu “Notes on Criminal Law Part 1” jikteb hekk (a fol. 60):

“It might seem (Kenny goes on to say, p. 40) that rule thus rendering the existence of a complex mental element necessary to create this legal liability would, usually, cause the prosecutor much difficulty in obtaining evidence of it. For, to borrow the saying of a medieval judge, which Sir Frederick Pollock has made familiar to modern readers, “the thought of man is not triable, for the Devil himself knoweth not the thought of man.” But this difficulty seldom arises in practice: for in most cases the law regards the criminal act itself as sufficient ‘prima facie’ proof of the existence of criminal intent. [...] In England, the settled principle in this matter is that “Every sane adult is presumed to intend the natural or necessary consequences of his wilful conduct.” The law treats as intentional all consequences which the actor foresees as the probable results of his wrongful act. The known consequences of an illegal act are imputed by the law as intentional. No man who knows that certain results will flow from his illegal act will be suffered to say that he did not intend them.”

Dwar il-common design, fin-Noti tiegħu hawn fuq imsemmija l-Professur Mamo jgħid hekk (a fol. 125):

“There cannot be a ‘concurus delinquentium’ without a common design to commit a specific offence. The general principle that a man is responsible for an offence only if the act was voluntarily and knowingly committed by him applies to each of the parties to the offence. Therefore a merely physical participation in the act without a participation in the criminal design cannot be the ground of criminal liability. In other words, no matter how effectively the act of one person may have helped another in the commission of an offence, the former is not responsible as a co-principal or an accomplice, unless it can be shown that he did the act with the purpose of assisting the perpetration of that offence. Thus if a man does an innocent act of which another takes advantage to commit an offence, that man does not in any legal sense participate in the offence: as when, for instance, A lends a sporting gun to B for shooting birds, but B uses the gun to shoot a man; or A, deceived by plausible pretexts, supplies in good faith a poisonous substance to B who uses the same to commit a murder.”

IX. L-Ewwel u t-Tieni Imputazzjoni: Serq tas-Sigaretti w l-Container

Għalkemm l-abbli difiża tikkontendi li ma jistax jissusistu flimkien l-imputazzjonijiet ta’ serq u dak ta’ evażjoni ta’ dazju, il-Qorti ma taqbilx. Kemm il-darba is-serq mill-Freeport sar fuq oġġetti li ma kienx hemm imposti fuqu taxxi, tali argument potenzjalment ireġi. Izda meta, bħal fil-każ odjern, b’konsegwenza tas-serq, tal-volta li nqabżet il-*Gate* tal-Freeport - il-mument li d-dazji w taxxi saru dovuti għaliex il-prodott iddahħal fis-suq Malti – ġew ukoll evaži taxxi w dazji, tali argument ma jsib ebda komfort legali.

Iż-żewġ imputazzjonijiet m'humieq *mutually exclusive*. Hu principju magħruf li l-istess għemil jista' jwassal għal aktar minn reat wieħed. *Multo magis meta l-facts in issue* taż-żewġ reati, evażjoni ta' dazju w serq, tant huma distinti w differenti.

Lanqas mhu xi element essenzjali tar-reat li s-sid ta dak misruq bilfors għandu jixhed jew hu necessarju jagħmel xi *claim* kif issostni l-abbli difiża, li skond hi ma giex determinat min hu s-sid tas-sigaretti. Għall-kuntrarju mill-provi jirrizulta min kien is-sid tal-merkanzija li s-fat misruqa. Sabiex jissusisti r-reat ta' serq irid jintwera li kien hemm biss: "*Contrectatio dolosa della cosa altrui, fatta invito domino, con animo di farne lucro.*"²³¹

Il-Professor Mamo jelenka l-elementi kostituttivi għar-reat ta' serq:

An analysis of this definition discloses no less than five ingredients necessary to constitute the crime of theft namely:-

1. The *contrectatio* of a thing.
2. belonging to others.
3. made fraudulently.
4. without the consent of the owner.
5. *animo lucrandi*.

Fis-sentenza **Il-Pulizija vs Paul Stephen Debono** mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) intqal:²³²

With regard to the first ingredient listed above being the "contrectatio" or the taking of the object, it is clear that the intention of the person taking the object must be a permanent one, meaning that the intention of the thief must be to appropriate himself of an object belonging to another without the intention of returning it to him.

In a judgment delivered on the 30th January 2003 by the Court of Criminal Appeal in its inferior jurisdiction²³³, the said Court emphasized the importance of the last ingredient necessary which constitutes the crime of theft, in default of which no guilty verdict may be delivered against the person being accused. In delivering its judgment the Court makes a detailed exposition of the opinions given by various jurists including amongst others Carrara, Crivellari and Professor Mamo in his Notes on Criminal Law. Quoting Carrara the Court stated:

"Il dolo specifico del furto consiste nell'intenzione di procurarsi un godimento o piacere qualunque coll'uso della cosa altrui ... per lucro qui non s'intende un effettivo locupletazione ma qualsiasi vantaggio o soddisfazione procurata a se stesso."

Quoting Crivellari the Court further added:

²³¹ Vide Appell Kriminali **The Police vs Mario Tanti** 09.12.1944

²³² Per Onor. Maġistrat Dr. Edwina Grima; Deciża 7 t' April, 2011

²³³ **The Police vs John Galea and Paul Galea**

“l'elemento intenzionale nel furto non si cotruisce gia col solo animo di prendere ma' coll'animo di lucrare.”

Dwar l-element tal-*animo lucrandi* insibu:²³⁴

L-appellant jargumenta illi huwa ma ha xejn minn dan it-tbaghbis peress illi l-kont tad-dawl kien f'isem is-socjetà u se mai kienet l-istess socjetà illi hadet xi beneficcju. Ovjament dan l-argument ma jistax ireggi. Meta l-awturi jittkellmu dwar profitt gej mis-serq dan qed jghiduh bl-aktar mod wiesgha tal-kelma u mhux bilfors ikun profitt f'termini monetarji iżda bizzejjed ikun fl-aktar termini generici ta' gwadann, liema gwadann m'ghandux ghalfejn ikun personalment tal-persuna koncernata iżda anke għal haddiehor inkluz socjetà ta' responsabilità limitata bhalma hu f'dan il-każ.

Imbagħad f' **The Police vs Anne Downer:**²³⁵

The Court makes reference to the case **Il-Pulizija vs Martin Dimech** decided by the Court of Criminal Appeal on the 10th July 1998 wherein it was stated that :

Mill-kumpless tal-provi din il-Qorti hi sodisfatta li kien hemm l-elementi kollha ghar-reat ta' serq tal-Wild Turkey, u cjoe: (i) l-impossessament ta' l-imsemmi yacht; (ii) li kien proprjeta ta' haddiehor; (iii) bil-konsapevolezza fl-agent li qed jiehu oggett ta' haddiehor; u (iv) mingħajr il-kunsens tas-sid jew tal-possessor ta' l-istess oggett; u finalment (v) bil-hsieb ta' gwadann. Dan il-hsieb ta' gwadann - animus lucrandi - fis-serq mhux necessarjament ikun gwadann pekunjarju dovut ghar-reciklagg ta' l-oggett misruq. Il-gwadann magħmul mill-uzu tal-haga huwa bizzejjed. Infatti dak li jissejjah furto d'uso hu furto, serq, fejn proprju l-gwadann hu magħmul jikkonsisti mill-uzu, ankorke temporanju, ta' l-oggett (ara l-artikolu 288 tal-Kodici Kriminali)

Fil-fatt:

Il-gurisprudenza tagħna tqis ja fuq il-lukru jew l-animus lucrandi rriteniet illi l-qliegħ jista' jiehu diversi forom u mhux necessarjament wiehed li jissarraf fi flus²³⁶.

M'hemmx dubbju mix-xieħda ta' Mauro D'Anastasi, id-direttur ta' Pantheon Ship Supplies Ltd., il-*consignee* tal-merkanzija misruqa (kif fil-fatt tidher indikata fuq il-polza ta' karigu *originali*²³⁷) li ma kienx hemm il-kunsens la tagħhom u wisq anqas tal-klijent tagħhom, Mohammed Montesir, sid il-merkanzija. Kif ser jintwera meta jiġi kunsidrat il-funzjoni ta' polza ta' karigu,

²³⁴ Qorti tal-Appell Kriminali Per Onor. Imħallef Dr. Michael Mallia; Deciża 26 ta' Marzu, 2015 Appell Kriminali Numru. 335/2014. **Il-Pulizija vs Anthony Balzan**

²³⁵ Qorti tal-Maġistrati (Malta), Per Onor. Maġistrat Dr. Aaron Bugeja. Deciża 27 ta' Settembru, 2017

²³⁶ Citat fis-sentenza tat-28 t' April, 2022 **Il-Pulizija vs Ludwig Bugeja; Per Onor Qorti Imħallef Dr. Consuelo Scerri Herrera** fejn il-Qorti tal-Appell kriminali għamlet eżami *funditus* dwar l-elementi tar-reat ta' serq. Hemm jiġi citat **Il-Pulizija vs Gianluca Carabott** deciża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Inferjuri) nhar it-23 ta' Gunju, 2020

²³⁷ **Dok.MA3** a fol.467

fil-mument tas-serqa s-sid u pussessor kienet propju is-soċjetà Pantheon, il-*consignee* tas-sigaretti. Kienet hi li kellha jedd fuqhom.

L-istess jingħad rigward il-*container* innifsu li jappartjeni lis-Seago u li dwaru xehed Wayne Xuereb mill-Grupp Thomas Smith, ix-*shipper*.

Kunsidrat dan, jirrizulta li l-imputati Borg u Zammit ipparteċipaw bi shiħ sabiex **bl-għemil tagħhom ġie faċilitat il-ħruġ, it-teħid, il-*contrectatio*** tal-*container* mgħobbi sigaretti, appartenenti għal-terzi, mill-Freeport. Il-gwadann altru li ġie pruvat tenut kont li minflok sigaretti nstabu knaten tal-gebel!

Għalhekk u tenut kont tar-riżultanzi proċesswali li ga` saret riferenza għalihom, magħdud ma dan it-tagħlim ġurispridenzjali, fil-fehma tal-Qorti m'hemmx dubbju li l-prosekuzzjoni irnexxielha tipprova sal-grad mistenni l-ewwel żewġ imputazzjonijiet ta' komplicità fis-serq tal-*container* u tas-sigaretti fil-konfront taż-żewġ imputati Sebastian Zammit u Roderick Borg.

X. **Ir-Raba w Hames Imputazzjoni: Ksur tal-Ordinanza tad-Dwana, Att dwar Taxxa fuq il-Valur Miżjud u Att dwar Dazju tas-Sisa**

A. Il-Merkanzija: Prova li kienet fil-*Container*

Mauro D'Anastasi f' isem Pantheon Ships Supplies, *ship chandlers* li jissupplixxu vapuri w jagħmlu *exports* għall-Libja, spjega li klijent tagħhom Mohammed Montesir, xtara *container* sigaretti minn Dubai mingħand Anta Travel & Tourism. Il-kumpanija Libjana Alzejn International kienet ser tilqa' dawn is-sigaretti. Il-*container* kien Malta *in transit* u nżammu il-MF biex eventwalment permezz tas-*shipping line* Seago rappreżentata minn Thomas Smith, jiġi esportat lejn Misurata. Kien għalhekk li l-*container* inżamm ġol-Free Zone fejn kellu jibqa' intatt.²³⁸

Ix-xhud ippreżenta kopja ta' *invoice*²³⁹ mibgħuta lilu b'*email* mingħand Anta Travel & Tourism, l-esportaturi f'Dubai - li sussegwentement nhar is-16 ta' Frar, 2017,²⁴⁰ giet *esibita animo ritirandi fl-original* tagħha.²⁴¹ Din id-dokumentazzjoni turi li kien hemm elf u ħamsin (1,050) kaxxa sigaretti tad-ditta Business Royal. Ix-xhud ma kienx f'pożizzjoni jgħid jekk dawn is-sigaretti kienux *counterfeit* iżda semma kif ġewwa Dubai hemm *Hub* għal *cheap cigarettes*,

²³⁸ Fol.422

²³⁹ Dok.MA2 a fol.431. Vide ukoll Dok.MA1 a fol.429-430

²⁴⁰ Fol.465-466

²⁴¹ Fol.467

ta' marka inferjuri li tinsab f'Jebel Ali. F'dan il-*hub* jeżistu *bond warehouses* li fihom issib dawn il-Business Royals kif ukoll sigaretti ta' *brands* li jinsabu fl-Ewropa bħala Philip Morris u Rothmans iżda ta' kwalità inferjuri.²⁴²

Il-Qorti tosserva li kif jixhdu r-ritratti fir-rapport tas-*scene of crime officers* li nstabu f'vetturi li ġew eżaminati minnhom, il-marka fuq il-kaxxa ta' dawn is-sigaretti²⁴³ hi dik ***Business Royal 20S***²⁴⁴ l-istess marka indikata fuq l-*invoice*. Dawn is-sigaretti jiġu deskritti wkoll l-imsemmi rapport: "*fuq wara tal-vann kien hemm hdax il-kaxxa tal-kartun lewn abjad bil-kliem "Business Royals."*"²⁴⁵ Is-sigaretti sussegwentement ġew elevati u mogħtija Kodiċi tal-Laboratorju Forensiku kif indikat fl-imsemmi rapport a fol.5 tiegħu.

Viva voce **PS650 Tabone** jixhed kif wara li fit-3 ta' Settembru, 2015 saru eżamijiet fuq vetturi fosthom Mazda Bongo u Isuzu Gemini li kienu relatati mal-każ, mill-Mazda ġew elevati hdax il-kaxxa master cases tal-imsemmija marka ta' sigaretti.²⁴⁶

L-*invoices* u *bill of lading* li esebixxa D' Anastasi meta riprodott, kienet turi l-valur tas-sigaretti tat-tip Business Royal bħala dak ta' US\$120, 750.²⁴⁷ Altru` għalhekk li ġie **ppruvat f'hiex kienet tikkonsisti l-konsenja w il-valur** tas-sigaretti.

Iktar minn hekk tenut kont li ġiet esibita l-*bill of lading* **originali**,²⁴⁸ ġie ppruvat il-kontenut tal-*container* in kwistjoni dak CAXU913932 (545G1).²⁴⁹ Din il-*bill of lading* issemmi speċifikament lil Pantheon Ship Supplies Limited bħala l-*consignee* tal-merkanzija; kumpanija li xehdet permezz tad-direttur tagħha Mauro D' Anastasi li kien hu li kkonferma w esebixxa *animo ritirandi* l-*invoice* u *bill of lading* **fl-original**.

F'dan ir-rigward għalhekk, filwaqt li m'hemmx dubbju li l-merkanzija kienet tikkonsisti f'tabakk, issir riferenza għall-deċiżjoni riċenti fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Vincent Xuereb, Noel Vella**²⁵⁰ fejn il-Qorti tal-Appell Kriminali tenniet:

Illi t-tielet aggravju li huwa dwar il-merkanzija abbord is-Sea Lioness, l-appellanti jissottomettu li biex issib definizzjoni ta' sigarett wieħed irid jaqra Artikoli 4(1) u 7(2) tad-Direttiva tal- 166/2018 NC 13 Kunsill 95/59 KE. Din il-Qorti ma taqbilx li ma ġiex ippruvat x'kien il-kontenut li kien hemm fuq is-Sea

²⁴² Fol.428

²⁴³ Fol.42-48 u fol.138-140 (envelop a fol.467A)

²⁴⁴ Fol.48-49 hemm immarkat "**20S**" u a fol.140 "**10000 Cigarettes in 20s**".

²⁴⁵ Fol.5 ta' **Dok.JH1** a fol.467A(envelop a fol.467A)

²⁴⁶ Fol.463

²⁴⁷ Fol.467

²⁴⁸ **Dok.MA3** a fol.467

²⁴⁹ Fol.462

²⁵⁰ Per Onor. Imħallef Dr. Neville Camilleri; Deciża 20 ta' Marzu 2023

Lioness. Mhux biss hemm in-Noti ta' Qbid iżda hemm ukoll ix-xieħda tal-Valuation Officer. Ma' dan il-Qorti żżid tgħid li minkejja dak li ngħad fis-sentenza mogħtija fil-15 ta' Jannar 2019 fl-ismijiet Il-Pulizija vs. Michael Borg et (Numru 312/2018), li din il-Qorti għet mistiedna tieħu konjizzjoni tagħha mill-appellanti, din il-Qorti ma tikkondividix il-linja ta' ħsieb imsemmi fiha fir-rigward ta' inkarigu ta' espert u tinnota li m'hemmx għalfejn jitqabbaħ espert biex igħid li oġġett huwa sigarett għax m'hemmx bżonn li ssir prova ta' affarijiet li jtkellmu minnhom infuħom. Għandu jingħad li espert jitqabbaħ meta jkun hemm bżonn xi ħadd tas-sengħa f'xi qasam partikolari li l-Qorti jkollha bżonn ħa jiġu ċċarati l-affarijiet. Mhux meħtieġ anqas li tiġi maħtura Inkjesta Maġisterjali pero' xejn ma jnaqqas li din tiġi maħtura. Illi, b'żieda ma' dak li ngħad hawn fuq, jekk tkun ikkunsidrata x-xieħda tal-Valuation Officer waħidha u r-reqqa li biha wasal għall-valutazzjoni huwa biżżejjed li dan kien jaf biżżejjed dwar xiex kellu jagħmel il-valutazzjoni. M'hemmx dubju dwar l-ammont ta' sigaretti nvoluti u ta' liema brand kienu. Il-Prosekuzzjoni ppruvat dan kollu 'l hemm minn kull dubju raġonevoli b'dan illi l-prova xjentifika ta' espert li qed jinsistu fuqha l-appellanti ma kienx hemm bżonnha f'dan il-każ.
[sottolinejar minn din il-Qorti]

B. Kalkoli fuq Dazju, VAT u SISA Dovuti:

Joseph Borg, f'isem id-Direttur Ġenerali tad-Dwana, ikkonferma żewġ *letters to prosecute* fil-konfront taż-żewġ imputati.²⁵¹ **Paul Scicluna** f'isem il-Kummissarju tat-Taxxi ikkonferma *letters to prosecute* mill-VAT Department fil-konfront tal-imputati, maħruġa minnu.²⁵²

(i) *Il-Valutazzjoni*

Carmel Attard, Spettur għall-Kontrollur tad-Dwana, spjega li l-valutazzjoni normalment issir fuq il-fattura iżda galadarba fil-mument li nħarġet il-*letter to prosecute*, kien il-Ħadd u b'hekk din ma kienitx disponibbli, uża l-prassi mħaddma mid-Dwana: "*illi biex tagħmel valutazzjoni tas-sigaretti tittieħed il-medja tal-prezzijiet tas-sigaretti li jiġu mpurtati legalment u li dik hija l-medja, jiġifieri l-valutazzjoni ma ttieħditx fuq l-oġġla sigaretti li jiġu mpurtati. Fil-fatt dik il-marka tas-sigaretti li għet, li kienet f'dak il-container, mhijix, ma ssibhiex fis-suq lokali b'mod legali*". Filwaqt li normalment il-valutazzjoni issir mill-Excise Department, il-valutazzjoni għamilha hu: "*L-ufficjali tal-[recte²⁵³] Excise section kienu ippreparaw formola bir-rati tad-dazju ta' dak li kien applikabbli dak iz-zmien u jiena kemm indaħħal id-dettalji u awtomatikament is-sistema tagħtini d-dazji u t-taxxi involuti, jiġifieri dina imbagħħad għet ioverifikata u kkonfermata mill-ufficjali l-għada għax kellna nressqu. It-taxxa tad-dazju tas-sisa tinħadem fuq retail price, bil-prezz bl-immnut; jiġifieri jekk dat-tip ta' sigaretti ma ġewx, m'għandiex minnhom fis-suq lokali allura ma nimpurtawx minnhom, l-iskeda tal-Att dwar id-Dazju u Is-Sisa tagħtina illi nieħdu*

²⁵¹ Fol.286-287. Vide **Dok.JB1** u **JB2** a fol.11 u 12 rispettivament

²⁵² Fol.288-290. Vide **Dok.PS1** u **PS2** a fol.13 u 14 rispettivament

²⁵³ Għal xi raġuni t-traskrizzjoni ssemmi 'Exiles'

l-ogħla prezz biex tinħadem il-valutazzjoni."²⁵⁴ Din ġiet kalkolata bħala dik ta 0.58c kull pakkett.²⁵⁵

Ikompli li d-dazji li kienu applikabbli għas-sigaretti huma tlieta; (i) id-dazju tal-importazzjoni li huwa dazju li dak irid jingħata lill-Unjoni Ewropea peress li għandha d-dazju tas-Sisa, (ii) dak li huwa dazju ta' Malta, kif ukoll (iii) it-taxxa addizzjonali tal-VAT. Id-dazju tal-importazzjoni ġie kalkulata li jammonta għal €175,392.00²⁵⁶ li ġew mghoddija lill-Kummissjoni Ewropeja skond regoli tal-UE.²⁵⁷

In kontro-eżami jsemmi kif il-kalkoli nħaddmu mingħajr ma kellu l-fattura iżda **nħaddmu kemm fuq *bill of lading* li tkun ġiet mghoddija lid-Dwana**, kif ukoll fuq informazzjoni li kien ġiet mghoddija d-Dwana mill-OLAF bħala parti minn skambju ta' informazzjoni fejn il-*container* ġie *flagged* tant li kellu jibqa' sorveljat.²⁵⁸ L-skop kien sabiex kif jitlaq minn Malta, jinfurmaw lill-awtoritajiet konċernati wara li jiġu ċekkjati s-sigilli.²⁵⁹ Jikkonferma li galadarba l-fattura ma ħarġitx minn Malta w lanqas kellu opportunita` jivverifika li fil-*container* kien hemm sigaretti, li għamel kienet biss **stima ibbażata fuq il-*bill of lading***.²⁶⁰

Din hi t'importanza tenut kont li l-kalkoli li saru minn Attard saru propju fuq l-ammont ta' kaxxi li jidhru fil-***bill of lading, il-packing list u l-invoice*** - "1050 Cases of a Class Filter Cigarettes, Total 100,000 Cigarettes"²⁶¹.

M'hemm l-ebda arbitrarjetà kif tallega l-abbli difiża fit-trattazzjoni finali tagħha. Fil-fatt għalkemm Attard jgħid li kellu informazzjoni dwar il-kontenut tal-*container* mingħand l-OLAF, madanakollu **l-kalkolu nħadem minnu abbażi tal-*bill of lading***: "*dokument li juri li dak il-*container* kellu dan l-ammont ta' kaxxi tas-sigaretti...jezisti dokument nitolbuh mingħand l-agent ngħidulu Bill of Lading*".²⁶² Dan isib korroborazzjoni minn **Wayne Xuereb** mill-Grupp ta' Thomas Smith, jirrapprezentaw ix-*shipping line* Seago, meta jsemmi kif il-***manifest tal-container***, li wasal Malta fl-24 ta' Lulju, 2015, **ġie mghoddi lid-Dwana**. Fuq il-***manifest*** kien hemm miktub "one zero five zero (1050) cases of class folder cigarettes u jidher li kien hemm figura ta' 100,000 cigarettes".²⁶³

²⁵⁴ Fol.407-408.

²⁵⁵ Vide **Dok.CA1** a fol.417

²⁵⁶ Fol.409

²⁵⁷ **Dok.CA2** a fol.418-419 jinkludi id-dazju tal-*container* fir-rendikont għax-xahar ta' Lulju.

²⁵⁸ Fol.411-412

²⁵⁹ Fol.415

²⁶⁰ Fol.416

²⁶¹ **Dok.MA3** a fol.467

²⁶² Fol.413

²⁶³ Fol.434

Minn naħa tiegħu, D'Anastasi²⁶⁴ esebixxa l-*bill of lading* tal-container in kwistjoni, CAXU913932 (545G1),²⁶⁵ li tispeċifika li kien hemm 1,050 Cases Total 100,000 Cigarettes. L-*Invoice* maħruġa minn Anta Travel & Tourism tindika l-valur tal-merkanzija bħala dak ta' US\$120,750.00 b'Unit Price ta' US€115.00. Il-*Packing List* imbagħad tindika "1050 Cases....Unit Stick 10,500,000.00".²⁶⁶

Dawn huma l-**istess numru ta' kaxxi w ammonti** li nħaddmu l-kalkoli tal-ammonti dovuti bħala Dazju, Sisa u VAT minn Attard u għalhekk daww il-kalkoli huma korretti għaliex jirrispekkjaw ir-rati kontemplati bil-legislazzjoni fis-seħħ f' Awissu, 2015.

Għaldaqstant jiġi ribadit li d-dazji w taxxi dovuti komputati mid-Dwana ma jistax jingħad li saru b'mod arbitrarju kif ġie allegat fis-sottomissjonijiet finali mill-abbli difensuri tal-imputati. **Inħaddmu fuq il-*bill of lading*, fuq il-*cargo manifest* u fuq l-*invoice* mghoddija lilhom minn Thomas Smith**, liema dokumenti kellhom fuqhom deskrizzjoni tal-merkanzija li sussegwentement giet **konfermata wkoll mill-*bill of lading*** li l-*consignee* tal-merkanzija, D'Anastasi, ipprezenta l-original tagħha flimkien ma, *inter alia*, *invoices* relattiva. Mhu tassew xejn dak allegat mill-imputati li Dwana strahet biss fuq xi informazzjoni li waslitilha mill-OLAF biex għamlet il-komputazzjoni tagħha dwar dak dovut lil Erarju!

Il-Valutazzjoni li ssir mid-Dwana giet kunsidrata mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza ċitata aktar il-fuq:²⁶⁷

Dwar il-kalkolu tal-multa l-appellanti jgħidu li din saret fuq assunzjoni. Il-Qorti eżaminat dak li qal il-Valuation Officer u mix-xieħda mogħtija minnu jirriżulta li saret valutazzjoni ġusta u dana meta wieħed jikkunsidra li ma kien hemm ebda invoice fuq xiex seta' jimxi u ried jikkalkula l-valur ta' sigaretti li ma jidhlux Malta b'mod regolari. Huma jieħdu l-average ta' kemm jiswew sigaretti oħra.

Jingħad għal kull buon fini li l-ammonti ta' sigaretti w l-valur tagħhom li jinsabu imsemmija fuq il-*letters to prosecute*, ġew indikati bil-gurament minn Wayne Xuereb u Mauro D'Anastasi rappreżentanti tal-*carrier* u tal-klijent/il-*consignee* rispettivament: "1050 Cases....Unit Stick 10,500,000.00".²⁶⁸

Carmel Attard bil-gurament tiegħu pprezenta l-komputazzjoni²⁶⁹ tiegħu li nħadmet fuq valur ta' 0.58c għal kull kartuna sigaretti, altru valur konservattiv.

²⁶⁴ Fol.465-466

²⁶⁵ Fol.467

²⁶⁶ Dok.MA3 a fol.467

²⁶⁷ **Il-Pulizija vs. Vincent Xuereb Noel Vella**; Per Onor. Imhalled Dr. Neville Camilleri; Deciża 20 ta' Marzu 2023

²⁶⁸ Dok.MA3 a fol.467

²⁶⁹ Dok.CA1 a fol.417

Fuq 10,500,000 sigarett kontenuti fi 52500 kartuna ta' 200 sigarett, l-merkanzija ġie stmata fl-ammont totali ta' €304,500.00.²⁷⁰

Isegwi li l-ammont ta' dazju tas-Sisa dovut hu dak ta' €1,666,875.00, l-ammont ta' dazju t'importazzjoni hu €175,392.00 u taxxa fuq il-valur miżjud hi dik fl-ammont ta €386, 418.06.²⁷¹ Ir-rati li biha nħaddmu huma skond il-ligijiet vigenti kif juri l-istess dokument meta jindika kif inħadmet dik il-komputazzjoni bir-rati relattivi.

(ii). *Il-bill of lading tikkostitwixxi il-prova l-iktar b'saħħitha tal-kontenut tal-container.*

Id-difiza tissottometti li l-kontenut tal-*container* baqa ma ġiex pruvat. Ma dan il-Qorti ma taqbilx tenut kont li ingabet il-prova li tissodisfa sal-grad rikjest mill-prosekuzzjoni l-prova li l-*container* kien mgħobbi b'merkanzija konsistenti f' 1050 kaxxa sigaretti.

Tali prova temana mill-fatt li ġiet prezentat *l-bill of lading fl-original* tagħha w konfermata bil-ġurament minn D'Anastasi, il-*consignee* tal-merkanzija. Minn naħa tiegħu Wayne Xuereb, għal-*carrier/shipper* Seago, ipprezenta (kif kien ġa ipprezenta l-*cargo manifest* lid-Dwana biex ħadmet il-kalkoli tagħha) il-*cargo manifest* u kkonfermah bil-ġurament tiegħu. F'dan l-aħħar dokument jerga jiġi indikat l-ammont ta' sigaretti li kienu qed jingarru mill-kumpanija li tagħha Wayne Xuereb kien qed jirrappreżenta, "1050 Cases....Unit Stick 10,500,000.00"²⁷² **l-ammont indikat fuq il-letter to prosecute.**

Il-polza ta' karigu tikkostitwixxi l-prova per eċċellenza tal-ammont ta' sigaretti li kienu tgħabbew fil-*container* u fil-fatt jiġi definit bħala "Dokument li jirrappreżenta l-kuntratt ta' trasport bejn l-ispeditur u t-trasportatur. Dan jikkostitwixxi wkoll prova tas-sjieda tal-oġġetti".²⁷³

Il-forza probatorja ta' *bill of lading* hi konfermata minn ġurisprudenza u mill-ligi stess fejn fl-artikolu 326 tal-Kodiċi tal-Kummerċ, Kapitolu 13 tal-Ligijiet ta' Malta insibu:

325. Il-polza ta' kargu tagħmel prova bejn il-partijiet kollha interessati fit-tagħbija, kif ukoll bejniethom u l-assiguraturi, bla ħsara tal-prova kuntrarja.

²⁷⁰ €0.58 x 52500.

²⁷¹ **Dok.CA1** a fol.417: "Customs Duty Rate 57.6% of the total value; Excise Duty rate 25% of the retail Price plus €92.50 per 1000 cigarettes but not less than €150 per 1000 cigaretes; VAT rate 18% of total value plus taxes."

²⁷² **Dok.MA3** a fol.467

²⁷³ Bill of lading | Access2Markets (europa.eu)

Christopher Hill²⁷⁴ jikteb li

...a bill of lading has a three-fold purpose:

- (i) it is a document of **title** with negotiable characteristics⁵;
- (ii) it is a **receipt** of goods shipped on board a named carrying vessel;
- (iii) it is the **best available evidence** of the terms and conditions of the contract of carriage of goods as between shipper and carrier.

Il-forza probatorja ta' polza ta' karigu u l-funzjoni tagħha bhala prova ta' pussess kif ukoll titolu tal-merkanzija, giet kunsidrata fis-sentenza **Focal Maritime Services Company Limited vs Top Hat Company Limited**:

In tema legali hi disposizzjoni espressa tal-Kodici tal-Kummerc, ex-Artikolu 325, illi l-imsemmija polza tal-kariku tagħmel prova tar-rapport intercedenti bejn il-partijiet kollha interessati fit-tagħbija. Kif jinghad, imbgħad, fl-Artikolu 321 ta' l-istess Kodici tali polza tkun mogħtija lill-karikatur. Jispjega l-Carter ("**Carriage by Sea**", Vol. 1, 12th Edition, 1971, pagna 54) bir-rikjam għas-sentenza "**Hathesing -vs- Laing**" (1873) L.R. 17 Eq. 92), "ordinarily that is the person who has shipped the goods. He is generally the contracting party and the shipowner, if he has no notice to the contrary, may treat him as entitled to the possession of the goods, and to the Bill of Lading which represents that possession".²⁷⁵ [sottolinejar minn din il-Qorti]

Il-House of Lords trattat *bills of lading* u l-funzjoni w sinifikat tagħhom f' *JI MacWilliam Company Inc (Respondents) v. Mediterranean Shipping Company S A (Appellants)*. Fl-*Opinion* tiegħu Lord Nicholls of Birkenhead qal:²⁷⁶

37. One must start with the function of the bill of lading in international trade. Through the centuries that role has changed. What started as a bailment receipt of goods developed into a receipt containing the contract of carriage, and in the course of time acquired a third characteristic, that of a negotiable document of title.

38. In modern commercial usage the bill of lading is one of the pillars of international trade, providing the credit necessary for the financing of mercantile trade. The principal characteristics of the modern bill of lading are threefold. It operates as:

(a) a **receipt by the carrier acknowledging the shipment** of the goods on a particular vessel for carriage to a particular destination;

(b) a memorandum of the terms of the contract of carriage, which will usually have been concluded before the signing of the document;

(c) a **document of title** to the goods which enables the consignee to take delivery of the goods at their destination or to dispose of them by the endorsement and delivery of the bill of lading.

²⁷⁴ Maritime Law. Fifth Edition.

²⁷⁵ Qorti tal-Appell; Per Onor. Imhalled Philip Sciberras. Seduta 9 ta' April, 2008; Appell Ċivili Numru. 289/2006/1

²⁷⁶ <https://publications.parliament.uk/pa/ld200405/ldjudgmt/jd050216/mac-2.htm>

The sequence of events in the life of a bill of lading has been usefully summarised in Bills of Lading, Report by the Secretariat of UNCTAD, a United Nations publication published in New York, 1991, as follows [para 21]:

- "(a) The shipper's **description of the goods**, with his own name and that of the consignee inserted on the carrier's form; particulars of the total gross weight and the measurement, for freight calculation purposes, and where necessary, the **value** of the goods, are also inserted by the shipper;
 - (b) The lodging of the bill of lading at the office of the shipowner or his agent or broker;
 - (c) The completion and checking of the contents of the bill of lading by the shipowner or broker against tallying details taken at the time of loading the cargo;
 - (d) The **freight calculation**;
 - (e) The signature of the bill of lading by or on behalf of the carrier or the ship's master and by such other parties as may by law be required to do so in different countries;
 - (f) The release by the shipowner or his agent of the signed bill of lading to the shipper against payment of freight if the freight is prepaid; and, where appropriate, a mate's receipt or equivalent document;
 - (g) The dispatch of the bill of lading by the shipper to the buyer or consignee or its lodgement with a bank when a letter of credit is involved;
 - (h) The surrender of the bill of lading by the consignee to the shipowner's agent at the port of discharge in order that he may obtain delivery of his goods."
- [sottolinejar u emfasi minn din il-Qorti]

Fis-sentenza Atlas Insurance Agency Limited noe v. Gollcher Company Limited noe il-Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) qalet:

...fil-kamp marittimu u l-ligijiet li jirregolaw it-trasport ta' merce minn destinazzjoni għall-ohra jikkompreni, di solitu, tlett fazijiet distinti. Jigifieri fazi anterjuri għat-tagħbija tal-merce abbord il-vapur, il-fazi relattiva għat-trasport bil-bahar u l-fazi posterjuri għall-iskarikazzjoni tal-merce minn fuq il-vapur. Dawn it-tlett fazijiet huma sew regolati bil-Konvenzjoni ta' Brussels, 1924, ahjar magħrufa bhala l-Hague Rules, kodifikati fil-Ligi tagħna fil-Kap.140 – Att dwar il-Garr ta' Merkanzija bil-Bahar.**il-prova tat-tagħbija fuq il-vapur hi kostitwita mill-polza tal-kariku**. Dan kif ahjar precizat fl-Artikolu 325 tal-Kodici tal-Kummerc (Kap.13) li a propozitu jiddisponi li "l-polza ta' karigu tagħmel prova bejn il-partijiet kollha interessati fit-tagħbija, kif ukoll bejniethom u l-assiguratur, bla hsara ta' prova kuntrarja". ...²⁷⁷

[Emfasi ta' din il-Qorti]

Mill-provi prodotti jirrizulta li kemm il-*consignee* kif ukoll ix-*shipper* ikkonfermaw l-merkanzija meta pprezentaw bil-gurament tagħhom il-polza ta' karigu w il-*cargo manifest* rispettivament. Għalhekk il-Qorti ma taqbilx mas-sottomissjoni tal-abbli difiża li f' dan il-każ (i) ma kienx hemm prova ta' dak li kienet tikkonsisti fih il-merkanzija li giet misruqa, u (ii) daqstant ieħor, lil min kienet tappartjeni.

²⁷⁷ Deciża fit-23 ta' Ġunju 2004: Appell Ċivili Nru. 514/02

It-titolu hu kostitwit mill-pussessur tal-polza ta' karigu - fejn f'dan il-proċess din giet konfermata bil-gurament mill-consignee tal-merkanzija Mauro D'Anastasi għal Pantheon Ship Supplies Limited.

Kif tenniet il-Qorti tal-Appell (Sede Superjuri):

41. Huwa għalhekk importanti li min jikkonsenja l-merkanzija jassigura li min jitlob ir-rilaxx tal-merkanzija **jkollu titolu validu billi jipprezenta l-poloz ta' karigu originali.**²⁷⁸ [Emfasi ta' din il-Qorti]

Għalhekk m'hemmx dubbju dwar il-valur probatorju ta' polza ta' karigu. Kif tenna it-Tribunal Għat-Talbiet Żgħar fid-deċiżjoni fl-ismijiet **Gasan Mamo Insurance Agency Limited** bħala aġenta u mandatarja tas-soċjetà estera CGU ta' Perth, Scotland, kif surrogata fid-drittjiet ta' l-assigurata tagħha **Gasan Enterprises Limited vs Sullivan Maritime Limited** bħala aġenti u mandatarji tas-soċjetà estera **Grimaldi Compagnia di Navigazione spa** u bħala aġenti tal-vapur **MV Malta Express**:²⁷⁹

Illi qabel xejn għandu jinghad illi l-clean bill of lading, igib mieghu il-presunzjoni illi l-merkanzija li tkun giet ricevuta abbord, hija f'kundizzjoni tajba u allura huwa mistenni illi hekk tigi skarikata.

.....

Illi kif gie deciz f'sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fl-ismijiet **Noel ellul noe vs James Gollcher et.no.e.et.no.e.**; "Il-polza ta' kariku tirrapprezenta l-merkanzija u tagħmel prova tal-karikazzjoni, kif hekk del resto jistabbilixxi l-Artikolu 325 tal-Kodici tal-Kummerċ. Konsegwentment in kwantu prova tat-trasport permezz ta' dan id-dokument il-kaptan tal-vapur jobbliga ruhu li jikkonsenja l-merkanzija fil-port tad-destinazzjoni fl-istess kundizzjoni li tghabbiet u lil min ikollu dritt għaliha skond it-termini ta' l-istess polza."

(iii.) *L-Artikolu 77 tal-Ordinanza tad-Dwana*

Fl-aħħar nett u biss ai fini ta' komplettezza - għaladarba hadd mill-imputati mhu qed jallega li xi dazju dovut thallas iżda biss sabiex jiġi sottolinejat li f'każijiet simili l-liġi lanqas biss tirrikjedi x-xjenza tal-awtur - issir riferenza għall-pożizzjoni legali li temana mill-artikolu 77 tal-Ordinanza tad-Dwana in relazzjoni mal-artikoli 60 u 62 tal-istess Ordinanza, b'dan l-aħħar artikolu jikkontempla r-reat imputati bih Borg u Zammit.

²⁷⁸ Patrick Pillon għan-nom u in rappreżentanza tal-bank BNP Paribas (Suisse) S.A. u b'nota tal-15 ta' Marzu 2004, Dr. Carmel Chircop assumta l-atti bħala mandatarju speċjali ta' BNP Paribas (Suisse) S.A. minflok Patrick Pillon v. Smarta Navigation Ltd (C 29236). Seduta tat-3 ta' Frar, 2012; Appell Ċivili Numru. 1359/2003/1.

²⁷⁹ Ġudikatur Dr. Edwina Grima. Seduta tat-23 ta' Settembru, 2004 Talba Numru. 1445/2002/1

Sentenza li trattat din il-materja *funditus* indubbjament kienet dik fl-ismijiet **Il-Pulizija Vs Andrew Ellul Sullivan Joseph Ellul Sullivan Carmel sive Charles Ellul Sullivan Philip Azzopardi**.²⁸⁰

“Min jimporta oggetti li l-importazzjoni tagħhom hi projbita , **min jizbarka tali oggetti**, min iwarrab oggetti mportati qabel jigu ezaminati mill-ufficjal inkarikat mid-Dwana , huwa **awtomatikament passibbli mingħajr il-htiega tal-prova tax-xjenza.**”

L-artikolu 77 tal-Kap.37 jsib applikazzjoni għal reati kontra l-*Att dwar Taxxa fuq il-Valur Miżjud*. L-artikolu 80 tal- jipprovdi:

(2) Id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 77 tal-Ordinanza tad-Dwana għandhom japplikaw dwar dawk l-oġġetti li l-importazzjoni tagħhom tkun suġġetta għat-taxxa taħt dan l-Att bħallikieku kull riferenza li tinsab f'dik l-Ordinanza għad-dazju msemmi f'dik l-Ordinanza kienet ukoll riferenza għat-taxxa li għandha tiffallas taħt dan l-Att.²⁸¹

(iv). *Il-Komputazzjoni*

Issa l-artikolu 78 tal-Kapitolu 37 tal-Liġijiet ta' Malta jipprovdi:

78. Fil-każi kollha fejn il-valur tal-oġġetti huwa relevanti biex tiġi determinata xi penali, dak il-valur, fejn jirrigwarda proċeduri fil-qorti, għandu jkun determinat skont ir-regoli li jinsabu fit-Tielet Skeda u l-Annex tagħha, li hemm mal-Att dwar id-Dazji ta' Importazzjoni.

Mill-banda l-oħra fl-artikolu 3 tal-Kapitolu 382 u fl-artikoli 18 et seq tal-Kapitolu 406, Liġijiet ta' Malta, hemm stipulat x'għandhom ikunu l-valuri li għandhom jithallsu bħala dazju fuq sisa u VAT rispettivament.

Fid-dawl tax-xieħda appena kunsidrata (senjatament dik mogħtija anke minn rappreżentanti tad-dipartimenti tal-VAT u Dwana), mill-*bill of lading* abbinata mal-*invoice*, lkoll dokumenti awtentikati, gie pruvat li l-merkanzija kienet tikkonsisti f' **“1050 Cases....Unit Stick 10,500,000.00”**²⁸² **ta' sigaretti tat-tip Business Royal b'Unit Price ta' US€115.00**²⁸³ u bil-valur totali indikat bħala dak ta' **US\$120, 750.**²⁸⁴

²⁸⁰ Qorti tal-Appell Kriminali, Per Onor. Imħallef Dr. Joseph Galea Debono. Deciża 20 ta' Marzu, 2003; Appell Kriminali Numru. 80/2001/1

²⁸¹ (3) L-importazzjoni ta' oġġetti suġġetti għat-taxxa taħt dan l-Att għandha titqies, għall-finijiet kollha ta' kull liġi, bħala importazzjoni projbita kemm-il darba ma tiffallasx it-taxxa imsemmija jew, meta il-hlas tat-taxxa jkun gie pospost skont xi dispożizzjoni ta' dan l-Att, il-kundizzjonijiet imposti dwar dak il-posponiment ma jkunux tħarsu kif imiss

²⁸² **Dok.MA3** a fol.467

²⁸³ **Dok. E u F** Fol.467

²⁸⁴ Fol.467

Għaldaqstant il-Qorti issib li l-kalkoli ta' dazji w taxxi li xehdu dwarhom rappreżentanti tad-Dwana u tal-VAT, li ssir ukoll riferenza għalihom fil-*Letters to Prosecute*²⁸⁵rispettivi u f'Dokument mmarkat CA1,²⁸⁶ inħaddmu skond ir-rati kontemplati fl-Ordinanza dwar id-Dwana, fl-Att dwar Taxxa fuq il-Valur Miżjud u Fl-Att dwar Dazju tas-Sisa (Kapitoli 37, 382 u 406 tal-Ligijiet ta' Malta) u jirriflettu l-ammonti dovuti lil Erarju Malti fiż-żmien tar-reati addebitati lilhom.

Għalhekk tenut kont li l-valur totali tal-merkanzija gie stmat bħala dak ta' €304,500.00, l-ammont ta' dazju tas-Sisa dovut hu dak ta' €1,666,875.00, l-ammont ta' dazju t'importazzjoni hu €175,392.00 u taxxa fuq il-valur miżjud hi dik fl-ammont ta €386, 418.06.

B'hekk ġew soddisfaċentement ippruvati r-raba u l-ħames imputazzjonijiet fil-konfront taż-żewġ imputati.

XI. It-Tielet Imputazzjoni: L-Aggravju t'Uffiċjal Pubbliku Adebitat lil Zammit waħdu

L-artikolu 2 tal-Ordinanza dwar id-Dwana jagħti s-segweni tifsira:

"uffiċjal tad-Dwana" tfisser kull uffiċjal tad-Dipartiment tad-Dwana kif awtorizzat u mogħti s-setgħa mill-Kummissarju bis-saħħa tal-leġiżlazzjoni relevanti, u jfisser ukoll kull persuna oħra li jkollha s-setgħa espressa jew impliċita li taġixxi flok il-Kummissarju hawn fuq imsemmi fl-esekuzzjoni tad-dispożizzjonijiet ta' din l-Ordinanza li tkun awtorizzata għal dan il-għan mill-leġiżlazzjoni applikabbli.

Imbagħad l-artikolu 92 tal-Kodiċi Kriminali jipprovdi:

Taħt il-frazi ġenerali "uffiċjal pubbliku" jidhlu mhux biss l-awtoritajiet kostitwiti, ċivili u militari, iżda wkoll dawk il-persuni kollha li huma maħtura skont il-liġi sabiex jamministraw xi parti tas-setgħa esekuttiva tal-Gvern, jew biex jeseġwixxu xi dmir ieħor pubbliku impost mil-liġi, sew ġudizzjarju kemm amministrattiv kif ukoll tax-xorta l-waħda u l-oħra.

Bosta kienu x-xieħda fosthom Carmel Attard, Spettur fi ħdan id-Dipartiment tad-Dwana li xehed li Zammit kien uffiċjal tad-Dwana, fatt li jikkonfermaħ l-istess Zammit.

Għaldaqstant jirrizulta li Sebastian Zammit hu uffiċjal pubbliku kif ravvizat bl-artikolu 141 tal-Kodiċi Kriminali.

²⁸⁵ Dok.JB1 u Dok.JB2; Dok.PS1 u Dok.PS2 a fol.17-20

²⁸⁶ Fol.417

Piena

In konsiderazzjoni tal-piena l-Qorti qieset in-natura serjissima ta' dawn ir-reati, reati li raw l-Erarju Malti jiġi misruq minn mijiet t'eluf kbar ta' Ewro. Qieset l-rwol ta' Zammit li bhala ufficjal inkarigat mid-Dwana Maltija, minflok jipprotegi d-dhul tal-Gvern ghamel hiltu biex il-Gvern jiġi misruq minn dak dovut lil Gvern, serq ta' miljuni f' dazju w taxxi. Ufficjal tad-Dwana, minn fejn kien jaqla l-ghixien tieghu, minflok iprotega l-interessi tutelati mid-Dwana, ghazel li jisfrutta l-fiducja mqieghda fih u minflok serva ta' cavetta biex il-katnazz ta' proceduri ta' sigurtà jinghelbu f'tebqa t'ghajn!

L-istess Roderick Borg li uza l-impjeg tieghu, is-sors tal-ghixien tieghu, biex fl-ahhar mill-ahhar jaghmel hsara lil-MF u r-reputazzjoni taghha. Borg assista f'din is-serqa f'zewg okkazjonijiet u dan l-ghemil qed jiġi rifless ukoll fil-piena li ser tiġi imposta.

Borg u Zammit ma habblux rashom ghal fatt li minn dawk id-dazji w taxxi li ppartecipaw bi shih biex jigu evazi jintefqu mijiet *inter alia* f'beneficci ghall-assistenza soċjali, fil-qasam tas-sahha u bhala *relief* ghal min jixtieq li bhalhom kellu impjeg jew jista' jghix hajja mhux dipendenti fuq ghajnuna mill-Istat Malti!

Giet ikkunsidrata l-fedina penali tal-imputati minn fejn jirrizulta li mhumiex xi *first-time offenders*. Ma jistax jonqos li jiġi kunsidrat ukoll kif sal-ahhar l-ebda wiehed mill-imputati, ma wera xi rimors ghal dak li seh.

Gew ikkunsidrati wkoll c-cirkostanzi kollha tal-każ mhux anqas tal-fatt li, kif spjega Attard, Malta ga kellha thallas ammonti kbar ta' dazji dovuti lil Kummissjoni Ewropeja. L-ammont u valur tar-*res furtiva* wkoll kellha piz sinifikanti fil-konsiderazzjonijiet tal-Qorti: aktar minn ghaxar miljun sigarett b'valur totali tal-fuq minn tlett mitt elf ewro.

Ghalkemm ma jirrizultax li l-imputati huma ta' xi periklu ghas-soċjetà Maltija, il-Qorti hi fid-dmir li bis-sentenza taghha tghaddi messagg li ghemil simili ghandu jiġi kundannat bis-severità mistennija.

Agir simili jimmina l-bzulija w l-onesta ta' negozjanti li jaghzu li jezercitaw in-negozju taghhom b'harsien tal-ligi, billi jhallsu d-dazji w taxxi dovuti lil Erarju. Irid jinghadda l-messagg inekwivoku - *crime does not pay!*

Kemm il-darba l-Istat ma jigborx taxxi w dazji dovuti lilu, fl-ahhar mill-ahhar huma l-iktar vulnerabbli w dawk fil-bzonn ta' assistenza soċjali, ta' pensjoni, ta' beneficci tal-mard li ser isofru l-konsegwenzi. L-ghemil tal-imputati wera

kemm kienu jiġu jaqaw u jqumu mill-konsegwenzi tal-azzjonijiet tagħhom, l-aqwa li jhaxxnu buthom l-miskin jibqa' miskin u jfendi għall-rasu hu!

Finalment ittiehdet konsiderazzjoni tal-fatt li s-serq tal-*container*, l-ewwel imputazzjoni, serva bħala mezz ai fini għas-serq tas-sigaretti, it-tieni imputazzjoni.

Fis-sentenza ġa citata²⁸⁷ l-Qorti osservat dan dwar il-multi kontemplati fil-liġijiet li jittutellaw l-interessi tal-Erarju:

Il-Qorti ma jirriżultalhiex li l-Ordinanza tad-Dwana (Kapitolu 37), l-Att dwar Taxxa fuq il-Valur Miżjud (Kapitolu 406) u l-Att dwar Dazju tas-Sisa (Kapitolu 382) b'xi mod imorru kontra dan il-prinċipju. Huwa minnu li l-multi jitilgħu imma din il-miżura hija meħtieġa sabiex l-eraru ma jtilf mid-dħul tiegħu. Wara kollox terz mill-multa huwa ekwivalenti għal dik it-taxxa li kellha titħallas u l-multa trid tkun imposta fuq kull wieħed li kiser il-liġi u mhux tinqasam. In fatti, il-multi ma jinqasamux imma jkunu imposti in toto fuq kull persuna li tkun kisret il-liġi.

Illi fir-rigward tat-terz tal-multa li d-Dipartiment tad-Dwana huwa ntitolat li jircievi għandu jingħad li ma jirriżultax li ser ikun hemm l-arrikament għad-Dipartiment imsemmi kif jišq u l-appellanti fir-Rikors tal-appell tagħhom u dana stante li din it-terza parti xorta tibqa' parti mill-multa u d-Dipartiment għandu dritt li jiġborha.

Decide

Għall dawn il-motivi il-Qorti, wara li rat l-artikoli 17(b)(h), 20, 31, 42(d), 261(c)(d), 267, 268, 269, 279(b), 280(1) u 281(b) tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, l-artikolu 62(a)(c)(e)(f)(g)(h)(i)(k) u l-Ewwel Skeda tal-Ordinanza tad-Dwana, Kapitolu 37 tal-Liġijiet ta' Malta²⁸⁸, l-artikolu 16(1)(j)(n) tal-Att dwar Dazju tas-Sisa, Kapitolu 382 tal-Liġijiet ta' Malta²⁸⁹ u l-artikolu 80 tal-Att Dwar it-Taxxa Fuq il-Valur Miżjud, Kapitolu 406 tal-Liġijiet ta' Malta²⁹⁰, u fil-konfront ta' Sebastian Zammit anke l-artikolu 141 tal-Kodiċi Kriminali, issib l-imputati haġja tal-imputazzjonijiet kollha, u tikkundanna **lil Sebastian Zammit għall-piena ta' tlett (3) snin prigunerija u lil Roderick Borg għall-piena ta' sentejn (2) prigunerija.**

Minn dawn it-termini ta' prigunerija għandu jitnaqqas iż-żmien li l-imputati għamlu taht arrest preventiv in konnessjoni ma dan il-każ.

²⁸⁷ **Il-Pulizija vs. Vincent Xuereb Noel Vella.** Per Onor Imhalled Dr. Neville Xuereb. Deciża 20 ta' Marzu 2023; Appell Nru.166/2018

²⁸⁸ Kif kienet taqra l-Liġi fiż-żmien li sehew ir-reati addebitati. Il-*proviso* indikat mill-AG finnota għar-rinviju ta' ġudizzju iddahhal b'dan l-Att fl-2018 u għalhekk ma jsibx applikazzjoni.

²⁸⁹ Kif kienet taqra Liġi fiż-żmien li sehew ir-reati addebitati.

²⁹⁰ Kif kienet taqra Liġi fiż-żmien li sehew ir-reati addebitati.

Inoltre tikkundanna lil **kull imputat** għall-multa komplessiva²⁹¹ ta' **sitt miljuni, sitt mija w sitta w tmenin elf, hamsa w hamsin ewro u tmintax il-ċenteżmu tal-ewro (€6,686,055.18).**

Terz ta' dan l-ammont, jiġifieri żewġt miljuni, mitejn u tmienja w għoxrin elf sitt mija u hamsa u tmenin ewro (**€2,228,685.00**²⁹²) għandu jitqies bħala dejn ċivili u jithallas lid-Dipartiment tad-Dwana, u dan ai termini tal-Artikoli 18 u 62 tal-Kapitolu 37, tal-Artikolu 16 tal-Kapitolu 382 u tal-Artikolu 80 tal-Kapitolu 406 tal-Ligijiet ta' Malta.

Fin-nuqqas ta' hlas għandha tiskatta l-konverżjoni ta' tali multa skond il-liġi.

Bl-applikazzjoni ta' l-artikolu 533 tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta, qegħda tordna lill-imputati jhallsu l-ammont ta' **€1,096.68**²⁹³ kull wieħed rappreżentanti l-ispejjeż peritali.

Dr. Donatella M. Frendo Dimech LL.D., Mag. Jur. (Int. Law)
Magistrat

²⁹¹ **Dazju tas-Sisa €1,666,875 + Dazju ta' Importazzjoni €175,392.00 = €1,842,267.00 X 3 + €5,526,801.00.** L-alternattiva l-oħra ravviżata bl-artikolu 62 hi dik ta' multa li tirrapreżenta hames darbiet l-ammont ta' dazju perikolat u cioe' $1,842,267.00 \times 5 = €9,211,335.00$. **Dazju fuq il-Valur Miżjud €386,418.06 X 3 = €1,159,254.18.** Għalhekk **€5,526,801.00 + €1,159,254.18 = €6,686,055,18 hu l-ammont globali tal-multa dovuta**

²⁹² Terz ta' **€5,526,801.00 = €1,842,267.00; Terz ta' €1,159,254.18 = €386,418.06.** Għalhekk **€1,842,267.00 + €386,418.06 = €2,228,685.06**

²⁹³ Dan l-ammont jinkludi $\frac{1}{4}$ tal-ammont ta' €757.40 dovuti bħala spejjeż peritali tas-scene of crime officers, Rapport **Dok.JH1** a fol.467A. Ma jinkludix **Dok. MB** u r-rapporti tar-Registratur tal-Qrati rigward riċerka tal-assi tal-imputati.